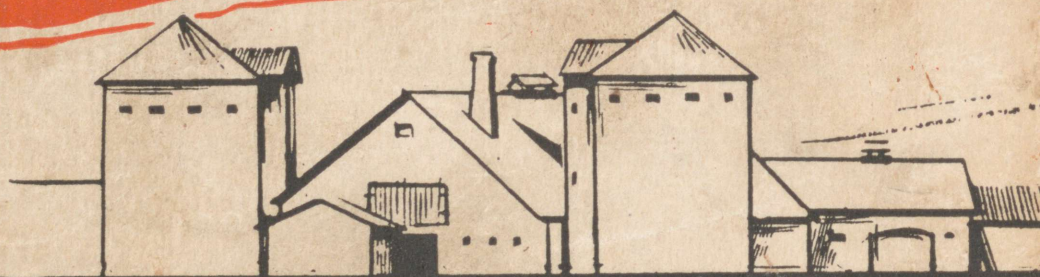


EESTI NSV SISEMINISTEERIUMI TULETÖRJE VALITSUS



TULEOHUTUSE EFSKIRJADE KOGUMIK



1960

A-22894

EESTI NSV SISEMINISTEERIUMI TULETÖRJE VALITSUS

PÕLLUMAJANDUSLIKE
ETTEVÕTETE TULEOHUTUSE
EESKIRJADE KOGUMIK

TALLINN, 1960. a.

E E S S Ö N A

Suur Sotsialistlik Oktoobrirevolutsioon kuulutas esmakordselt maailma ajaloos kõigi töötajate omandiks vabrikud, tehased, hooned ja looduslikud ressursid. Iga nõukogude inimene on nende väärtuste peremees ning peab nende hoidmisse ja säilitamisse suhtuma heaperemehelikult ning hoolsalt kui oma jõukuse alusesse. „Nõukogude Liidu iga kodanik on kohustatud,“ öeldakse NSV Liidu Konstitutsioonis, „hoidma ja tugevdama ühiskondlikku, sotsialistlikku omandit kui nõukogude korra püha ja puutumatut alust, kui kodumaa rikkuse ja võimsuse allikat, kui kogu töötava rahva jõuka ja kultuurse elu allikat. Isikud, kes ühiskondlikku, sotsialistlikku omandit ohustavad, on rahvavaenlased.“ (NSV Liidu Konstitutsiooni § 131.)

Iga Nõukogude kodanik peab eriti valvsalt jälgima, et üldrahvalikku omandit ja inimeste isiklikku vara ei kahjustaks tulekahjud. Enamiku tulekahjude tekkimise põhjusteks on tuleohutuse eeskirjade rikkumine ja lubamatult hooletu suhtumine elementaarsete tuleohutuse nõuete täitmisel. Tuleohutuse eeskirjade ja määruste range täitmine tagab ühiskondliku omandi kaitsmist tulekahjude eest, on üldriiklikuks, üldrahvalikuks ülesandeks.

Nõukogude valitsus on alati osutanud suurt hoolt ja tähelepanu tuletõrjeküsimustele, juurutades tuletõrjeprofülaktilisi abinõusid ja lakkamatult täiustades tuletõrjetehnikat.

17. aprillil 1918. a. anti välja Lenini allkirjaga NSV Liidu Rahvakomissaride Nõukogu dekreet „Riiklikest abinõudest tulekahjude vastu võitlemise organiseerimiseks“, mis pani aluse tuletõrjetöö plaanikindlale organiseerimisele riigis. 15. aprillil 1927. a. andis NSV Liidu Rahvakomissaride Nõukogu välja määruse, mis kohustab kõiki keskasutusi ja ettevõtteid ellu viima tuletõrjelisi üritusi mitmesugustes rahva-

majanduse harudes. Mainitud määrusega tehakse tuletõrjeliste ürituste õigeaegse ellurakendamise ning objektide tuleohutusliku seisukorra eest vastutavaks iga ettevõtte ja asutuse juhataja. Selline isikliku vastutuse printsiibi rakendamine aitab igati kaasa tulekahjude vastu võitlemisele.

Partei ja valitsuse kutsel on tuletõrjetöösse lülitunud sajad tuhanded nõukogude töötajad, kes vabatahtliku tuletõrje formeringute ridades teevad ühiskondlikult suurt ja tähtsat tööd. Ainuüksi meie vabariigis on üle 50 000 vabatahtliku tuletõrjuja, kes kaitsevad meie linnu ja külasid tulekahjude eest.

Ei ole õige seisukoht, et tulekahjude vältimine ja nende kustutamine on ainult vabatahtliku tuletõrje ülesandeks. Sellest peavad osa võtma ning sellele oma oskuste ja jõu kohaselt kaasa aitama kõik töövõimelised kodanikud, eriti maakohatades, kus vabatahtliku tuletõrje salkade liikmed on juhtivaks avangardiks, kes täidab kõige ohtlikumaid ning erilisi teadmisi nõudvaid tuletõrjeprofülaktilisi ülesandeid. Elanikkonna abil on määratu suur tähtsus eriti siis, kui salgaliikmetest ei piisa kustutusvee hankimiseks kauge maa tagant, vara ja loomade evakueerimiseks, metsatulekahjude kustutamiseks jne. Õppides võitlema tulekahjude vastu tutvub elanikkond tulekahjude vältimise eeskirjadega, süveneb ja laieneb elanikkonna teadlikkus tuleohutuse küsimustest ning väheneb tulekahjude arv. Need on kahtlemata kõige tähtsamad ja kaalukamad ülesanded, mida rahvas täidab sõtsialistliku omandi kaitsmisel tule vastu.

Tulekahjude vältimiseks tuleb hoolikalt ja rangelt täita tuletõrjeprofülaktika nõudeid. Mida tuleb selle all mõelda? Sõna „tuletõrjeprofülaktika“ all mõistetakse abinõude kompleksi, mis rakendatakse selleks, et:

a) vältida tulekahjude tekkimise võimalusi (viia tuleohutusse seisukorda tööstus- ja teised ettevõtted, hoida ära tulekahjude tekkimist mitte korras olevatest küttekolletest ja elektrijuhtmestikust ning isesüttimisest, võidelda tulega või süttivate materjalidega ettevaatamatu, hooletu ümberkäimise vastu jne.);

b) kõrvaldada tule levikut soodustavad tingimused (kasutada tulekindlaid ehitusmaterjale, pidada kinni hoonete, ehitiste, lahtiste ladude jms. vahelistest tuletõrjekujadest, ehitada

tulemüüre ja tõkkeid, mis takistavad tule levimist tulekahju korral, kehtestada süttivate materjalide hoidmise kord igas ettevõttes, laos ja elamus, vältida ruumides vahekäikude ja evakueerimisteede ummistamist sisustuse ja materjalidega, järjekindlalt puhastada tootmisruume kergesti süttivaist tootmisjäätmest, tolmust jne.);

c) kindlustada inimeste ja vara evakueerimist ruumidest, mida ähvardab tuli (ehitada tagavaraväljapääsud ja -teed, sisse seada avariivalgustus, välja töötada evakueerimise kord, hoida vabadena ja korras kõik väljapääsud jne.);

d) kindlustada tulekahju kiire kustutamine (varustada objektid tuletõrjeliste signalisatsioonivahenditega ja veetagaradega tule kustutamiseks, ehitada juurdesõiduteid ja platvormi tuletõrje-veevõtukohtadele, kohandada looduslikke veevõtukohtadeks talvel, varustada objektid tuletõrjetehnika ja esmaste tulekustutusvahenditega, hoida need alati korras, moodustada töötajaist tuletõrjeformeeringuid, õpetada neid tegutsema tulekahju korral jne.).

Tuletõrjeprofülaktilised abinõud on kindlaks määratud ja kinnitatud vastavate määrustega, ehitusliku projekteerimise tuleohutuse normide ning ministeeriumide ja ametkondade poolt kehtestatud tuleohutuse eeskirjadega.

Selleks et täita kõiki tuleohutuse norme ja eeskirju, peab eelkõige neid tundma. Sageli esineb juhtumeid, kus kodanikud teadmatult rikuvad tuleohutuse eeskirju. Selle vältimiseks on vaja tuleohutuse eeskirjad teha inimestele kättesaadavaks ning korraldada elanikele tuletõrjetehnilise miinimumi kursusi. See on laialdane, aega ja kulu nõudev, kuid tuleohutuse kindlustamise seisukohalt väga vajalik töö.

Käesolev tuleohutuse eeskirjade ja juhendite kogumik on koostatud põllumajanduslike ettevõtete ja maaelanikkonna jaoks. Kogumikku on koondatud enamiku tähtsamate põllumajandusalade ja tootmisprotsesside tuleohutuse eeskirjad. Kogumikus on juhendeid maaehitiste piksekaitsmete ning tuletõrje-veehoidlate ehitamise, tule- ja metsatulekahjude kustutamise jms. kohta. Peale selle sisaldab kogumik põllumajanduse alal töötajatele tuletõrjetehnilise miinimumi kursuste läbiviimise tüüpprogrammi ja rida teisi maal tuletõrje organiseerimisega seoses olevaid materjale. Teksti paremaks mõist-

miseks on kogumikus selgitavaid jooniseid, mis on eeskujuks tuletõrjeehitiste püstitamisel ja tuletõrjetööde teostamisel.

Kogumikku paigutatud materjalides on hulgaliselt oskussõnu. Et käesolev kogumik on ette nähtud praktilise tuletõrjealase käsiraamatuna, ei püütud lahendada küsimusi tuletõrjealase terminoloogia valdkonnas, vaid kasutati käibel olevaid üldmõistetavaid tuletõrjealaseid oskussõnu. Pealegi on käesoleval ajal väljatöötamisel ja ühtlustamisel eestikeelne tuletõrjealane terminoloogia.

Käesolev kogumik ei sisalda küll kõiki tuleohutuse eeskirju ja juhendeid põllumajanduslike ettevõtete jaoks, kuid sellesse on koondatud rikkalikult materjali tuletõrje töötajatele, vabatahtlikele tuletõrjujatele, põllumajanduslike ettevõtete juhtivatele ja insener-tehnilistele töötajatele, samuti kõigile maanelanikele vajalike tuletõrjealaste teadmiste taseme tõstmiseks ja abinõude rakendamiseks tulekahjude vastu võitlemisel.

Eesti NSV Siseministeeriumi Tuletõrje Valitsus loodab, et käesolev väljaanne osutub vajalikuks tuletõrjealaseks käsiraamatuks vabatahtlikele tuletõrjujatele ning kõigile maanelanikele ning on senisele eestikeelsele tuletõrjealasele kirjandusele vajalikuks lisaks.

Toimetaja

Kinnitan
Eesti NSV põllumajanduse
ministri asetäitja
M. Kozlov
24. detsembril 1959. a.

Kinnitan
Eesti NSV siseministri
asetäitja
V. Sevtsenko
24. detsembril 1959. a.

M Ä Ä R U S

PÕLLUMAJANDUSLIKE ETTEVÕTETE JA ASUTUSTE TULETÕRJE KOHTA*

I. Üldised alused

1. Tulekahjude vältimise ja nende kustutamise eesmärgil organiseeritakse sovhoosides, remondi- ja tehnikajaamades, masina-maaparandusjaamades ja teistes Eesti NSV Põllumajanduse Ministeeriumi majandites ning kolhoosides vabatahtliku tuletõrje salgad (VTS).

2. Vabatahtliku tuletõrje salgad organiseeritakse kolhoosides, sovhoosides, remondi- ja tehnikajaamades, masina-maaparandusjaamades ning mujal vastavalt Eesti Vabariikliku Vabatahtliku Tuletõrje Ühingu põhikirjale, mis kiideti heaks Eesti NSV Ministrite Nõukogu 1957. a. 21. jaanuari määrusega, ning „Tööstusettevõtete ja ministeeriumide ning ametkondade teiste majandite vabatahtliku tuletõrje salkade määrusele“, mis kinnitati Eesti NSV Ministrite Nõukogu 1954. a. 26. mai määrusega nr. 252.

3. Tuletõrjetehnika ja -varustuse võitlusvalmis hoidmiseks peab kolhoosides, sovhoosides, remondi- ja tehnikajaamades, masina-maaparandusjaamades ning teistes põllumajanduslikes majandites olema tuletõrjedepoo või soe kuur.

Vastavalt Töö ja Kaitse Nõukogu 1921. a. 4. mai määrusele on keelatud kasutada tuletõrjetehnikat ja -varustust muuks otstarbeks kui tulekahjude kustutamiseks.

4. Tuletõrjetehnikat ja -varustust muretsetakse ning remonditakse kolhoosides summadest, mida eraldatakse riikliku määrakindlustuse maksetest 15% ulatuses ja kolhooside omadest summadest, mille suurus määratakse kindlaks kolhooside üldkoosolekuil. Sovhoosides, remondi- ja tehnikajaamades, masina-maaparandusjaamades ning teistes Eesti NSV Põllumajanduse Ministeeriumi majandites toimub see aga nende majandite omade summade arvel.

5. Vabatahtliku tuletõrje salga liikmete ja elanikkonna kogunemiseks tuletõrjehäire puhul peavad iga tuletõrjedepoo

* Alus: Eesti NSV Ministrite Nõukogu Büroo 14. dets. 1959. a. istungi protokoll.

või -kuuri juures ja teistes kohtades (loomafarmides, ladudes) olema üles seatud heli-signalisatsiooniseadmed.

6. Vastavalt NSV Liidu Rahvakomissaride Nõukogu 1939. a. 2. novembri määrusele nr. 1816 peavad kõik töövõimelised kodanikud, kes on saanud 18-aastaseks ning elavad kolhoosides, sovhoosides, remondi- ja tehnikajaamades, masina-maaparandusjaamades ja teistes majandites, aktiivselt osa võtma tulekahjude vältimisest ja kustutamisest.

7. Igas majapidamises peab olema vähemalt üks täiesti korras tulekustutusvahend (pootshaak, kirves, kang, pang vms.), mille määrab kindlaks vabatahtliku tuletõrje salga nõukogu esimees. Iga maja küljes peab nähtaval kohal olema silt nimetatud tulekustutusvahendi kujutisega. Tulekustutusvahendi korrasoleku eest vastutab maja- või korterivaldaja.

8. Sovhooside, remondi- ja tehnikajaamade, masina-maaparandusjaamade töölised ja teenistujad, kolhoosnikud ja kõik kodanikud maal peavad rangelt täitma kindlaksmääratud tuleohutuse nõudeid elamutes, majapidamistöodel, viljakoristamisel ja metsas (ettevaatlik ümberkäimine tulega, küttekollete korrashoid jne.).

II. Vastutus ja kohustused majandite tuleohutuse kindlustamisel

9. Vastutus tuletõrje organiseerimise, tuletõrjetehnika ja tulekustutusvahendite korrashoidmise, üldise tuleohutusliku seisukorra ja kõigi tuletõrjeürituste läbiviimise eest sovhooside, remondi- ja tehnikajaamade, masina-maaparandusjaamade ning teiste Eesti NSV Põllumajanduse Ministeeriumi majandite objektidel lasub sovhooside, remondi- ja tehnikajaamade ning masina-maaparandusjaamade direktoritel ja teiste põllumajanduslike majandite juhatajatel ning kolhoosides kolhooside esimeestel.

10. Sovhooside, remondi- ja tehnikajaamade ning masina-maaparandusjaamade direktorid ja teiste Eesti NSV Põllumajanduse Ministeeriumi põllumajanduslike majandite juhatajad ning kolhooside esimehed on kohustatud:

a) organiseerima võitlusvõimelise vabatahtliku tuletõrje salga;

b) õigeaegselt ellu viima riikliku tuletõrjelise järelevalve organite ja vabatahtliku tuletõrje ühingu poolt esitatud tuletõrjeüritused ning andma selleks vajalikud materjalid ja töölisid;

c) muretsema tuletõrjetehnikat ja -varustust vastavalt lisas nr. 1 antud normidele;

d) ehitama tuletõrjetehnika ja -varustuse hoidmiseks tule-

tõrjedepoosid (-kuure) või eraldama selleks kohandatud ruume;

e) kinnistama vabatahtliku tuletõrje salgale veoauto koos autojuhiga tuletõrjetechnika ja -varustuse viimiseks tulekahjukohale ning spetsialistid-autojuhid (motoristid) mootorpritsidele;

f) korraldama tuleohtlikul aastaajal tuletõrjedepoos ööpäevast valvet vabatahtliku tuletõrje salga liikmetest;

g) kohandama ja seadmestama kõik olemasolevad bensiini- ja virtsatsisternautod tulekahjude kustutamiseks ning tagama nende kiire väljasõidu tulekahjude puhul;

h) seadma üles heli-signalisatsiooniseadmed vabatahtliku tuletõrje salga liikmete ja elanikkonna kogunemiseks tulekahju puhul;

i) varustama objektid tuletõrje-veevõtukohtadega, nendele juurdepääsu teedega ning sidevahenditega;

j) varustama kõik loomapidamishooned, töökojad, laod, garaažid jms. piksekaitsmetega.

11. Sovhooside, remondi- ja tehnikajaamade ning masina- maaparandusjaamade direktorite, Eesti NSV Põllumajanduse Ministeriumi teiste majandite juhatajate käskkirjadega, kolhoosides aga kolhooside juhatuste otsustega tuleb määrata isikud, kes vastutavad sovhooside osakondades, kolhooside brigaadides või looma- ja linnufarmides, ladudes, remonditöökodades, garaažides, viljakuivatites, naftabaasides, klubides, lasteaedades ja -sõimedes ning teistel objektidel tuleohutuse eest.

12. Tuleohutuse eest vastutavad isikud sovhooside osakondades, kolhooside brigaadides ja teistel üksikobjektidel on kohustatud:

a) jälgima tuletõrjerežiimist kinnipidamist kõigi tööliste, teenistujate ja kolhoosnikute poolt ning tulekustutusvahendite korrasolekut;

b) selgitama töölistele, teenistujatele ja kolhoosnikutele tuleohutuse eeskirju ja tegutsemise korda tulekahju puhkemisel (inimeste, loomade ja vara päästmine, osavõtt tulekahju kustutamisest jne.);

c) valvama kütteseadmete, elektriseadmete ja -juhtmestiku korrasoleku üle ning võtma tarvitusele abinõud avastatud puuduste kõrvaldamiseks;

d) määrama isikud, kes vastutavad elektri- ja gaasikeevitustööde, ahjude kütmise, teiste soojenduseseadmete kasutamise ja tulega seoses olevate tööde eest;

e) varustama klubisid, lasteaedu ja -sõimi, loomapidamishooneid, ladusid, töökodasid ja teisi hooneid tuleohutuse eeskirjade, instruksioonide ja inimeste, loomade ning vara evakueerimise plaanidega.

13. Rohkearvulise insener-tehnilise personali kaasatõmbamiseks tuletoorjeprofülaktiliste ürituste elluviimisele ja praktilise abi osutamiseks vabatahtliku tuletoorje salgale moodustatakse remondi- ja tehnikajaamades, masina-maaparandusjaamades, sovhoosides, kolhoosides ja teistes põllumajanduslikes ettevõtetes tuletoorjetehnilised komisjonid.

Tuletoorjetehniline komisjon määratakse direktori käskkirja või kolhoosi juhatuse otsusega järgmises koosseisus: peainsener (agronoom), mehaanik, elektrik, vabatahtliku tuletoorje salga nõukogu esimees ja teised insener-tehnilised töötajad objekti juhtkonna äranägemisel.

14. Tuletoorjetehniline komisjon juhindub oma töös tuletoorjetehnilise komisjoni põhimäärusest.

15. Kui sovhoosides, remondi- ja tehnikajaamades, masina-maaparandusjaamades, kolhoosides ja teistes majandites on sisse seatud julgestusvalve, peab see ühtlasi täitma tuletoorjevalve ülesandeid.

Valvurid peavad oma kohustuste täitmisel:

a) valvsalt kaitsma riigi ja kolhoosi vara varaste ning tule eest;

b) jälgima, et heli-signalisatsiooniseadmed vabatahtliku tuletoorje salga kokkukutsumiseks ja tulekahjust teatamiseks elanikkonnale oleksid olemas ja korras;

c) võtma tulekahju puhkemisel viivitamatult tarvitusele abinõud vabatahtliku tuletoorje salga väljakutsumiseks ja tulekahju kustutamiseks.

III. Vabatahtliku tuletoorje salga ülalpidamine

16. Vastavalt Eesti NSV Ministrite Nõukogu 1954. a. 26. mai määrusele nr. 252 on sovhooside, remondi- ja tehnikajaamade ning masina-maaparandusjaamade direktorid ja teiste Eesti NSV Põllumajanduse Ministeeriumi majandite juhatajad kohustatud:

a) andma vabatahtliku tuletoorje salga liikmetele, kes kuuluvad auto- või mootorpritsi komandosse, ettevõtte, asutuse ja organisatsiooni arvel tasuta erirõivastuse (presentkuub, -püksid ja -kindad, vattkuub ja -püksid) ning nahk- või kirsasaapad elukutselise tuletoorje komandodele ettenähtud kandeajaga;

b) maksma vabatahtliku tuletoorje salga liikmetele töötasu aja eest, mis tulekahjude või avariide likvideerimisel on kulutatud tööajast, samuti tuletoorje-valveteenistuse eest erakordsetel juhtudel tööst vabal ajal tootmistöö eest saadava keskmise kuutasu suuruses;

c) kindlustama ettevõtte, asutuse või organisatsiooni arvel iga vabatahtliku tuletoorje salga liikme elu tulekahjude või ava-

riide likvideerimisel esilekutsutava surma või kehavigastuse vastu.

17. Sovhooside, remondi- ja tehnikajaamade, masina-maaparandusjaamade direktoritel ja teiste majandite juhatajatel on õigus:

a) autasustada paremaid vabatahtliku tuletõrje salga liikmeid aktiivse töö eest tulekahjude vältimisel ja tulekahjude kustutamisel rahaliste preemiate või hinnaliste kingitustega direktori- või teiste premeerimiseks ettenähtud fondide arvel;

b) anda kuni kuuepäevane lisapuhkus aastas vabatahtliku tuletõrje salga liikmetele, kes on eriti silma paistnud tulekahjude vältimisel või nende kustutamisel.

18. Kolhooside vabatahtliku tuletõrje salkade nõukogude esimeestele ja salgaliikmetele tasu maksmise küsimus aja eest, mis on kulutatud tulekahjude kustutamiseks, tuletõrjeürituste elluviimiseks ja valveteenistuseks tuletõrjedepoos, samuti mootorpritsikomandodesse kuuluvate tuletõrjesalkade liikmete tasuta erirõivastusega varustamise küsimus (kolhooside summade arvel) otsustatakse kolhoosnikute üldkoosolekul.

19. Eesti Vabariikliku Vabatahtliku Tuletõrje Ühingu (EVVTÜ) põhikirja alusel makstakse kolhooside vabatahtliku tuletõrje salga liikmete surma või invaliidistumise korral tulekahjude kustutamisel, tulekahjule sõidul või teiste tuletõrjeliste ülesannete täitmisel hukkunu perekonnale (kehavigastuste puhul vabatahtliku tuletõrje salga liikmele endale) ühekordne rahaline toetus vastavalt NSV Liidu Rahaasjade Rahvakomissariaadi 1940. a. 25. mai juhendile nr. 344/60.

20. Kolhooside, sovhooside, remondi- ja tehnikajaamade, masina-maaparandusjaamade ning teiste majandite vabatahtliku tuletõrje salkade nõukogude esimeeste, autojuhtide ja motoristide tuletõrjetehnilist väljaõpet teostavad riikliku tuletõrje organid või vabatahtliku tuletõrje ühingud iga aasta lühiajalistel kursustel või õppekogunemistel.

21. Aktiivse tegutsemise eest tulekahju kustutamisel, tuletõrjeprofülaktika hea organiseerimise ja teostamise ning tuletõrjetehnika ja -varustuse eeskujuliku hooldamise eest võib autasustada kõiki kolhooside, sovhooside, remondi- ja tehnikajaamade, masina-maaparandusjaamade ning teiste põllumajanduslike majandite vabatahtliku tuletõrje salkade liikmeid, kes kuuluvad kohaliku vabatahtliku tuletõrje ühingutesse, aukirjade, hinnaliste kingituste ning rahaliste preemiatega summadest, mida eraldatakse riiklikust määrkindlustusest 15% ulatuses, vastavalt Eesti NSV Ministrite Nõukogu 1959. a. 6. veebruari korraldusele nr. 137-k.

EESTI NSV SISEMINISTEERIUMI
TULETÕRJE VALITSUS

Kinnitan
Eesti NSV põllumajanduse
ministri asetäitja
M. Kozlov
14. novembril 1959. a.

Kinnitan
Eesti NSV siseministri
asetäitja
V. Ševtšenko
14. novembril 1959. a.

TULEOHUTUSE EESKIRJAD PÕLLUMAJANDUSLIKELE ETTEVÕTETELE

I. Üldised alused

1. Käesolevaid eeskirju on kohustatud täitma sovhoosid, remondi- ja tehnikajaamad ning teised Eesti NSV Põllumajanduse Ministeeriumi süsteemi ettevõtted (majandid) ning kolhoosid.

2. Tuleohutusliku seisukorra eest vastutavateks isikuteks on sovhooside, remondi- ja tehnikajaamade, masina-maaparandusjaamade, kolhooside, kultuuri- ja lasteasutuste ning teiste majandite juhatajad, kellele pannakse vastutus tuleohutuslike ürituste õigeaegse elluviimise, tuletõrje organiseerimise ja tuletõrjetehnika ning kustutusvahendite korrashoidmise eest.

Vastutus tuleohutusliku seisukorra eest remonditöökodades, osakondades, farmides ja brigaadides pannakse töökodade, osakondade ja farmide juhatajatele ning brigadiridele, lasteasutustes, klubides, raamatukogudes ja ladudes aga lasteasutuste, klubide, raamatukogude ja ladude juhatajatele.

3. Sovhooside ning remondi- ja tehnikajaamade direktorid, kolhooside esimehed ja teised tuleohutuse eest vastutavad isikud on kohustatud:

a) tundma ja täpselt täitma tuleohutuse eeskirju ning teostama kontrolli nende täitmise üle neile alluvate töötajate poolt;

b) jälgima, et isikud, kes töötavad remondi- ja tehnikajaamades, sovhoosides, kolhoosides, kultuuri- ja lasteasutustes ning teistes majandites, peaksid täpselt kinni kehtestatud tuletõrjerežiimist; mitte lubama tööle isikuid, keda pole instruieritud tuleohutuse küsimustes;

c) kindlustama tuletõrjevahendite korrashoidu ja nende alalist valmisolekut ning vastavalt normidele muretsema juurde uusi kustutusvahendeid;

d) võtma tulekahju tekkimisel tarvitusele abinõud selle likvideerimiseks ja viivitamatult teatama sellest tuletõrjekomandole või väbatahtliku tuletõrje salgale;

e) jälgima, et kütteseadmed, elektriühjud, elektrijuhtmestik ja petrooleumi-valgustusseadmed oleksid korras, ning võtma

viivitamatult tarvitusele abinõud tuleohtu tekitavate puuduste kõrvaldamiseks.

4. Tuletõrjealaseid instrueerimisnõupidamisi on sovhooside, remondi- ja tehnikajaamade, kolhooside, laste- ja kultuuriasutuste töötajatele kohustatud organiseerima objekti juhataja (direktor, esimees) ning teised ametiisikud, kes vastutavad tuleohutusliku seisukorra eest.

Tuletõrjealastel instrueerimisnõupidamistel tuleb tingimata tutvustada kõigile töötajatele käesolevaid tuleohutuse ja sisekorra eeskirju ning tuleohutuse režiimi, mis on kehtestatud loomapidamisruumis, töökojas, laos, klubis, lasteasutuses ja mujal, pöörates peamist tähelepanu eriti tuleohtlikele kohtadele ja põhjustele, mis võivad tulekahju tekitada; tutvustada tulekahjude vältimise abinõusid ning selgitada tegutsemist tulekahju korral; praktiliselt õpetada instrueeritavaid isikuid käsitsemise eesmärgil tulekustutusvahendeid ning kutsuma välja tuletõrjet.

5. Igas sovhoosis, remondi- ja tehnikajaamas ning kolhoosis tuleb moodustada vabatahtliku tuletõrje salk, osakondades, brigaadides ja farmides aga VTS võitlusmeeskonnad. Salga käsutuses peavad olema vajalikud tulekustutuse abinõud ning transpordivahendid nende toimetamiseks tulekahjukohale.

Iga kahe aasta järel on vaja korraldada sovhooside, remondi- ja tehnikajaamade, kolhooside ning teiste maa-asutuste ja -ettevõtete töötajatele tuletõrjelise tehnilise miinimumi kümnetunnilised kursused vastavalt Eesti NSV Siseministeeriumi Tuletõrje Valitsuse poolt väljatöötatud programmile.

6. Vabatahtliku tuletõrje salgad sovhoosides, remondi- ja tehnikajaamades ning kolhoosides organiseeritakse vastavalt määrusele põllumajanduslike ettevõtete ja asutuste tuletõrje kohta.

7. Sovhooside, remondi- ja tehnikajaamade, kolhooside ning organisatsioonide vabatahtliku tuletõrje salgad, kelle valduses on väljasõidu-tuletõrjetehnika, tegutsevad pärast tulekahju teate saamist oma jõudude ja vahendite rakendamiseks tulekahju kustutamisel vastavalt rajoonis olevale võitluskavale. Organisatsioonide (majandite) juhatajatel, kelle vahendeid kasutatakse tulekahjude kustutamiseks väljaspool majandite piirkonda, peavad olema väljavõtted nimetatud plaanist.

8. Tuleohutuse abinõude rakendamisel lasteasutustes tuleb juhinduda lasteasutuste, koolide ja internaatkoolide tuleohutuse tüüpeeskirjadest, mis anti 1959. a. välja Eesti NSV Siseministeeriumi Tuletõrje Valitsuse poolt. Sovhooside, remondi- ja tehnikajaamade ning kolhooside kultuuriasutustes tuleb juhinduda vastavalt nende asutuste kohta kehtivatest tuleohutuse eeskirjadest.

II. Sovhooside, remondi- ja tehnikajaamade ning kolhooside tuleohutuse üldeeskirjad

9. Ettevõtete (majandite) territooriumide planeerimine ja väljaehitamine peavad toimuma vastavalt tuleohutuse normidele. Kõik ehitusprojektid kooskõlastatakse eelnevalt kohalike riikliku tuletõrjelise järelevalve organitega.

10. Kõik ettevõtte (majandi) ja kolhoosi territooriumil leiduvad läbipääsud, teed ja sillad, mis on ette nähtud tuletõrjekomandode ja vabatahtliku tuletõrje salkade liikumiseks, peavad olema korras ja igal aastaajal lahti.

11. Tulekahju kustutamiseks peab igas ettevõttes (majandis) olema tuletõrje-vesivarustus. Looduslike veevõtukohtade puudumisel või nende kaugel asukoha tõttu (üle 150 m) on tarvis rajada kunstlikud veekogud.

Vesivarustuse rajamisel tuleb see kohandada ka tulekahju kustutamiseks või tuletõrje-veehoidla täitmiseks. Iga tuletõrje-veehoidla (süvendi) maht määratakse kindlaks vastavalt tulekahju kustutamiseks tarvisminevale veehulgale, kuid mitte alla 50 m³.

12. Tuletõrjeliseks otstarbeks ettenähtud veevõtukohtad peavad olema varustatud juurdepääsuteedega ja tuletõrjepritside asetamise platvormidega.

13. Talvel tuleb jõgedele, järvedele ja tiikidele rajada jääaugud, mida hoida sellises seisukorras, et neist saaks hõlpsasti vett kätte. Veevõtukohtad tuleb tähistada.

14. Tuletõrjetehnika ja -varustuse hoidmiseks ning selle võitlusvalmiduse tagamiseks peab iga sovhoosi, remondi- ja tehnikajaama ning kolhoosi keskuses olema koetatav tuletõrjehoidla (osakondades ja farmides tuletõrjekuurid) või muud selleks otstarbeks kohandatud ruumid.

Tuletõrjeinventari, mootor- ja käsipritside ning muu varustuse kasutamine kõrvaliseks otstarbeks on keelatud.

15. Ettevõtetes ja majandites leiduvad bensiini- ja virtsatsisternautod peavad olema kohandatud tulekahjude kustutamiseks; nendel masinatel peavad alati leiduma vajalikud abiseadmed (tuletõrjevoolik, joatoru, vaheühendaja).*

16. Tulekahjust vabatahtliku tuletõrje salga liikmetele ja elanikkonnale teatamiseks seatakse ettevõtete, sovhooside, osakondade, farmide ja kolhooside territooriumidel üles helisignalisatsiooniseadmed (sireen, kell, metallitükk).

17. Iga majandi tootmishoone ja ettevõtte jaoks tuleb käesolevate tuleohutuse eeskirjade põhjal välja töötada omad tule-

* Vt. käesolevas kogumikus toodud „Juhend bensiini- ja virtsatsisternautode tulekustutustöödeks kohandamise kohta“.

ohutuse eeskirjad, milles arvestada iga tootmishoone iseärasusi.

18. Sovhooside, remondi- ja tehnikajaamade, kolhooside ning teiste maal asuvate ettevõtete hooned, laod ja muud tootmishooned peavad olema varustatud esmaste tulekustutusvahenditega (vastavalt normidele, vt. lisa 1). Kõik tulekustutusvahendid peavad alati olema korras ja asetsema selleks määratud kohal.

19. Sovhooside, remondi- ja tehnikajaamade, kolhooside ning teiste maal asuvate ettevõtete töötajad ja teenistujad peavad olema välja õpetatud tulekustutusvahendite käsitsemises.

20. Juurdepääs kõigile hoonetele ja ehitistele peab olema vaba. Hoonete ja ehitiste vahelisi tuletõrjekujasid ei tohi kasutada materjalide, heinte ja õlgede ladustamiseks.

Loomapidamishoonetes, garaažides, ladudes jt. tootmisruumides on keelatud ummistada läbikäike ning juurdepääse ustele, väravatele ja tulekustutusvahenditele. Läbipääsud, koridorid, trepikojad, trepid ja pööninguruumid peavad alati olema puhtad ning sinna ei tohi asetada mingeid esemeid ega materjale.

21. Suitsetamine ja lahtise tule kasutamine on keelatud kergesti süttivate vedelike ja tuleohtlike materjalide kasutamise ning hoiukohtades, põllumajandussaaduste töötlemise ja laoruumides (rehealused, küünid, aidad, viljalaod jms.), loomapidamisruumides ja lindlates, auto- ja traktorigaraažides, vilja puhastamise ja masindamise kohtades ning valmiva vilja masiividel.

Suitsetamiseks peavad olema eraldatud spetsiaalsed kohad, kuhu on asetatud tünn veega, pingid ja tähis „Suitsetamiskoht“.

22. Lõkete tegemine ja prahi põletamine asustatud punktide territooriumidel loomapidamishoonete, garaažide, ladude ja teiste ehitiste läheduses on rangelt keelatud. Prahti võib põletada ainult vaikse ilmaga ning põletamise asukoht peab olema kõigist hoonetest vähemalt 100 m kaugusel. Põletamisel järelejäanud söed ja tuhk tuleb veega üle valada ja mullega kinni katta.

23. Kõigis ruumides on keelatud külmunud vee- ja kanalisatsioonitorude soojendamiseks kasutada lahtist tuld (leeklambid, tõrvikud jms.). Torusid võib soojendada auru, kuuma vee või kuuma liivaga.

24. Juhul, kui tekib tulekahju laste-, ravi- või kultuuriasutuses, loomapidamishoones, laos, garaažis või mõnes muus hoones, peab teenindav personal sellest viivitamatult alarmeerima tuletõrjet, teatama elanikele ja asuma olemasolevate vahenditega tuld kustutama. Tulekahju tekkimisel laste-, ravi-

või kultuuriasutuses tuleb esmajärjekorras tarvitusele võtta abinõud inimeste päästmiseks. Kui tulekahju on puhkenud hoones, kus hoitakse materiaalseid väärtusi, tuleb asuda nende väljakandmisele, loomapidamishoonest aga esmajärjekorras loomad evakueerida.

Tuleohutuse abinõud valgustusseadmete ekspluateerimisel

25. Elektrijuhtmestiku ja muude elektriseadmete monteerimise töid tuleb teostada rangelt kooskõlas kehtivate elektriseadmete ehitamise eeskirjadega.

26. Elektrimajanduse üle sovhooside, remondi- ja tehnikajaamade ning kolhooside klubides, raamatukogudes jt. tootmis- ning eluhoonetes tuleb sisse seada alaline järelevalve, mis näeb ette elektrivõrgu perioodilist kontrollimist nii väliste vaatluste kui ka vastavate seadmete abil.

Väärnähtused, mis võivad esile kutsuda sädelemist, juhtmete kuumenemist või lühiühendust, tuleb viivitamatult kõrvaldada.

27. Uusi voolutarvitajaid (elektrimootorid, -lambid, -pliidid jms.) võib võrku lülitada ainult elektrimajanduse eest vastutava isiku loal ning juhul, kui juhtmete läbilaskevõime seda lubab.

28. Kalibreerimata sulavosade kasutamine elektriliinide kaitsmiseks on keelatud.

29. Ajutisi elektrijuhtmeid ei ole lubatud kasutada. Erandina võib ajutisi elektriliine kasutada ainult ilutulestike puhul ja remonttöökohtade valgustamiseks. Neil juhtudel peab kasutama täiesti korras kummi- või vinüülitisolatsiooniga kaableid.

30. Ruumides (olenemata nende otstarbest), mis pärast tööd lukustatakse ning mida öisel ajal ei kontrollita, peab elektrivoolu kogu võrgust välja lülitama.

Ülejäänud ruumides võib pärast töö lõppu jätta voolu alla ainult valveteenistuseks vajaliku valgustuse.

Elektrivoolu väljalülitamiseks ladudest peab lülitati olema monteeritud tulekindlast materjalist laoseina välisküljele või eraldi asetseva posti külge lukustatavasse kappi; pärast tööd tuleb lülitikapp plommida.

31. Loomapidamishoonete elektrijuhtmestik peab vastama keemiliselt aktiivse keskkonnaga ruumide kohta kehtestatud nõuetele (kasutada vastavaid kaableid või juhtme PR koral monteerida see konksudele kinnitatud portselanisolaatoritele).

Valgustusarmatuurid peavad olema niiskuskindlad. Jaotuskilbid, lülitid ja kaitsmed tuleb paigutada eraldi asuvasse

ruumidesse või hoone välisseinale ning kaitsta neid tulekindlast materjalist kattega.*

Elektrivalgustuse puudumisel võib kasutada kinnisi „nahkhiire“-tüüpi petrooleumilaternaid. Laternad tuleb kinnitada nii, et neid ei saaks kogemata ümber ajada ja et puuosadest oleksid nad vertikaalsuunas vähemalt 70 sm ja horisontaalsuunas 20 sm, koresöödast aga vähemalt 1,5 m kaugusel.

Puuseinad ja -konstruktsioonid, mille külge laternad kinnitatakse, tuleb kaitsta süttimise eest plekiga. Laternaid võib petrooleumiga täita ainult väljaspool loomapidamishoonet.

32. Kergesti süttivate ja põlevvedelike ning nitrovärvide ladudes peavad kõik elektriseadmed olema plahvatuskindlad.

Elektrivalgustuse puudumisel on lubatud kasutada ainult plahvatusohutuid akumulaator- või kaevanduslampide taolisi laternaid.

33. Elektrifitseeritud sovhooside ja kolhooside viljakuivatites ja -ladudes tuleb kasutada ainult elektrivalgustust, mis peab olema sisse seatud vastavalt elektrotehnilistele nõuetele (tolmukindlate valgustusarmatuuridega). Elektrivalgustuse puudumisel võib kasutada ainult täiesti korras „nahkhiire“-tüüpi laternaid.

34. Elektrivõrkude ja -seadmete ekspluateerimisel on keelatud:

a) kinnitada elektrijuhtmeid naeltele ja metallesemetele, asetada neid uste vahele, riputada esemeid juhtmetele ja lülititele ning jätta juhtmete otsi isoleerimata. Seintest, vaheseintest ja vahelagedest juhtmete läbiviimisel peab viimaseid kaitsma portselan- või eboniitorusse asetamise teel;

b) kasutada paberist või muust süttivast materjalist lambivarje;

c) kasutada elektrijuhtmeid ja isoleerrulle riiete, maalide jms. ülesriputamiseks, liimida juhtmetele tapeeti, asetada lülitite ja seinakontaktide vastu mööblit või muud majapidamisinventari;

d) jätta võrku lülitatud elektriseadmed järelevalveta.

35. Kui ruumide valgustamiseks kasutatakse petrooleumilaelampe, tuleb need hästi kinnitada ja seada lambiklaasi kohale metallist kaitsekoppel.

Garažides ja teistes taolistes ruumides peavad petrooleumilambid asetsema spetsiaalsetes seinaniššides, mis on ruumipoolsest küljest klaasitud.

36. Petrooleumivalgustuse juures on keelatud:

a) kasutada klaasita ja nõrgalt kinnitatud peadega lampe;

* Tabelid elektrijuhtmete, -kaablite ja -seadmete kohta ning nõuded elektrijuhtmete PPV kasutamisel on antud kogumiku lisades nr. 2 ja 3.

- b) valada petrooleumi põlevatesse lampidesse ja laternasesse;
- c) täita lampe pimedal ajal;
- d) kasutada lampe pööningutel, ladudes jm. Vajaduse korral on lubatud kasutada ainult „nahkhiire“-tüüpi või kantavaid akumulaatorlaternaid;
- e) jätta põlevaid lampe ja laternaid süttivate esemete lähedale ning kohtadesse, kus neid loomad võivad ümber ajada;
- f) täita petrooleumilampe bensini, ligroiini ja traktori-petrooleumiga.

Tuleohutuse abinõud ahikütteseadmete kasutamisel

37. Sovhooside, kolhooside, remondi- ja tehnikajaamade hoonete ning maaelamute ahikütteseadmed peavad olema püstitatud vastavalt GOST-i 4058-48 „Ahikütte tuletõrjeprofülatika“ nõuetele (vt. lk. 123).

38. Ahjusi ahjusid ja küttekoldeid on keelatud üles seada.

39. Loomapidamishoonetes on ahjusid ja küttekoldeid lubatud ehitada ainult vasikalautades, loomalautade poegimisosa-kondades, loomade kunstliku seemendamise punktides ning piima pastöriseerimise ruumides.

40. Ahjude ehitamisel garaazidesse ja remonditöökodadesse ei tohi ahju kütteava teha nendesse ruumidesse, kuhu paigutatakse masinaid ja akumulaatoreid või kus kasutatakse kergesti süttivaid vedelikke või materjale.

41. Erandina võib väikestes materjalide ladudes ahikütet kasutada ainult nendes ruumides, kus hoitakse külma käes rikneda võivaid materjale. Seejuures peab ahi olema metallkestas ja kütteava asuma väljaspool laoruume.

42. Enne kütteperioodi algust tuleb kõik ahjud ja kütteseadmed järele vaadata ja remontida. Mitte korras olevate ahjude kasutamine on rangelt keelatud. Ahjusid ja suitsulõõre tuleb tahmast järjekindlalt puhastada kogu kütteperioodi vältel, vähemalt kord iga kahe kuu tagant. Ahjust võetud söed ja tuhk on vaja enne väljaviimist veega üle valada. Tuhka ei tohi viia hoonete puuseinte lähedusse.

43. Kõik kütteseadmed peavad alati olema korras ning vastama järgmistele tuleohutuse nõuetele:

a) suitsukorstnad peavad olema ehitatud põletatud tellistest ja ulatuma katuse pinnast vähemalt 50 sm kõrgemale; pööningutele ei ole lubatud ehitada horisontaalseid suitsulõõre ning korstnatesse puhastusavasid;

b) suitsulõõride sisemistest pindadest kuni vaheseinte, lagede ja teiste süttivaist materjalist konstruktsioonideni peab olema vähemalt 38 sm paksune vahemüüritis. Katuse puit-

konstruktsioonide ja korstnate vahet peab olema vähemalt 10 sm;

c) ahjud ja suitsukorstnad, suitsukanalitega seinad ja lõõrid peavad olema valgendatud;

d) iga ahju kütteava ette puupõrandale tuleb kinnitada kaitseplekk suurusega 50×70 sm.

44. Ahjude kütmine peab toimuma spetsiaalselt instrueeritud isiku alalise järelevalve all, kes isiklikult vastutab kütterežiimi ja ahjude järelevalve eest.

45. Kui soojusekandja temperatuur on 50—100° ja enam, peavad vesi- ja auruküttetorud ning küttekehad olema hoonete puuosadest vähemalt 10 sm kaugusel.

46. Kütteseadmete kasutamisel on keelatud:

a) süüdata kütust ahjudes kergesti süttivate ja põlevvedelikega (bensiin, petrooleum jms.);

b) kasutada kütteks puid, mis on küttekoldest pikemad;

c) kütta kivisöe ja koksiga ahjusid, mis ei ole selleks otstarbeks kohandatud;

d) asetada kütteseadmeile esemeid ja materjale;

e) kuivatada kütteseadmeil ja torustikel materjale, kaltse, rõivaid jms.;

f) hoida tuhka ja süsi süttivast materjalist anumais;

g) kasutada ventilatsioonikanaleid suitsulõõridena; kinnitada korstnate külge raadio- ja televisiooniantenne;

h) jätta küdevaid ahjusid järelevalveta.

III. Tuleohutuse abinõud loomapidamishoonetes

Üldised tuleohutuse abinõud loomapidamishoonetes on toodud käesolevate eeskirjade II osas. Peale selle on nimetatud ruumides tarvis veel täita järgmisi tuleohutuse nõudeid.

47. Loomapidamisruume ja neid ümbritsevaid territooriume peab regulaarselt puhastama süttivast põhust, prahist ja sõnnikust. Erandi moodustavad ainult lahtise loomapidamisviisiga ruumid, kust sõnnikut koristatakse üks-kaks korda aastas.

Talvel tuleb uste- ja väravate-esised alati lumest puhtad hoida, et väravaid ja ukse saaks hõlpsasti avada.

48. Ruumide väravad ja ukсед, mis on ette nähtud loomade väljumiseks, peavad avanema väljapoole ning neid ei tohi millegagi tõkestada. Väravate ja uste ette on keelatud teha astmeid ja uksepakke.

Väravaid ja ukse võib sulgeda ainult kergesti avatavate riivide ja haakidega. Lukkude kasutamine selleks otstarbeks on keelatud.

49. Koresöötasid on loomapidamishoonete pööninguil lubatud hoida ainult siis, kui:

a) pööninguruumi ei läbi suitsukorstnad ja elektrijuht-mestik;

b) hoone seinad ja vahelagi on tulekindlast materjalist; puulae puhul peab pööningu põrand olema kaetud vähemalt 5 sm paksuse savikihiga;

c) laeavad sötöde allatoimetamiseks on varustatud ras-keltsüttivate luukidega.

50. Loomapidamishoonete teenindavale personalile peavad olema tulekahju puhuks välja töötatud konkreetsete kohus-tustega tegevuskavad.

51. Küttekolletega söödaköögid peavad tavaliselt asetsema iseseisvates, vähemalt IV tulepüsivuse astmesse kuuluvais hoonetes, mis on loomapidamisruumidest vähemalt 25 m kaugusel. Söödakööki on lubatud loomapidamishoonesse pai-gutada ainult siis, kui on täidetud järgmised tuleohutuse nõu-ded:

a) söödaköögi seinad ja katus peavad olema tulekindlast materjalist, lagi võib olla ka puidust, kuid tingimata krohvi-tud;

b) kui söödaköögi lagi on süttivast materjalist, peab see ruum olema loomapidamisruumidest tulemüüri-ga eraldatud;

c) sötöde transportimiseks või muuks otstarbeks vajali-kud avad tulemüüris varustatakse raskeltsüttivate ustega (pui-dust üks peab olema mõlemalt poolt kaetud asbestpapile või savileotises immutatud vildile löödud plekiga;

d) söödaköögist peab olema eraldi väljapääs.

Kõigi loomapidamishoonete juures peavad olema veetün-nid mahutavusega vähemalt 250 liitrit igaüks, mis on paigu-tatud üksteisest 30-m vahemaadega; iga tunni jaoks peab olema ämber. Talveks tuleb tünnid asetada ruumidesse. Meh-haniseeritud yesivarustuse korral peavad veetorustikul olema spetsiaalsed tuletõrjekraanid, väljaspool hoonet aga veehoidla.

52. Öösel peab loomapidamishooneid valvama selleks mäa-ratud valvur.

IV. Tuleohutuse abinõud vilja koristamisel ja masindamisel

Üldised tuleohutuse abinõud vilja koristamisel ja masin-damisel on toodud käesolevate eeskirjade II osas. Peale selle on koristustööde juures tarvis veel täita järgmisi tuleohutuse nõudeid.

53. Viljade valmimisel, eriti kuival ajal, tuleb organisee-rida valvet viljamassiividel.

54. Viljakoristamise ajal on keelatud teha viljaväljade lähedal lõkkeid.

55. Autode, traktorite ja kombainide ajutised parkimis-

platsid peavad olema rajatud vähemalt 100 m kaugusele kõigist hoonetest, viljamassiividest, rehepeksuplatsidest ja viljaining põhukuhjadest. Parkimisplats peab olema piiratud künniribaga ja puhastatud taimkattest.

56. Katusealune rehepeksuplats peab asuma hoonetest, ladudest, hoidlatest ja metsast vähemalt 150 m ning sõiduteedest 20 m kaugusel. Rehepeksuplatse on soovitatav rajada veevõtukohtade lähedusse.

57. Masindamata vilja asetamisel kuhjadesse rehepeksuplatside juures peab iga kahest kuhjast koosneva grupi vahele jääma vähemalt 50 m.

Õled ja põhk tuleb rehepeksuplatsist ja masindamata vilja kuhjadest vähemalt 100 m kaugusele paigutada.

58. Viljakoristamisel töötavad traktorid, kombainid ja teised iseliikuvad põllutöomasinad ning autod peavad olema varustatud korras sädemepüüdjatega. Neil peavad olema korras ja hästi kinnitatud elektrijuhtmestik, settefiltrid, kütusepaagid ja armatuur ning hästi väljareguleeritud süüte- ja küttesüsteem. Magneeto peab olema karburaatorist ja kütusetorudest metallkaitsmega eraldatud.

59. Et vältida süttimisi hõõrdumistest, mis võivad tekkida viljakõrte mähkumisel kombainide, viljalõikus- jt. viljakoristusmasinate pöörlevate osade ümber, tuleb pidevalt jälgida, et viljakõrred nimetatud osadelt õigeaegselt kõrvaldataks.

60. Iseliikuva kombaini ning teiste iseliikuvate masinate maandamiseks on tarvis nende korpuste (kerede) külge kinnitada metallkett nii, et 15—30 ketilüli puutuksid masina liikumisel maaga kokku.

Et vältida süttimisi kombainide, autode, traktorite ja teiste iseliikuvate masinate summutitest lenduvaist sädemeist, on tarvis bensiini- ja petrooleumimootorite summuteid puhastada tahmast vähemalt kord ööpäevas ja diiselmootorite summuteid iga 12 töötunni tagant.

61. Statsionaarseks töötamiseks paigaldatud traktorite ja naftamootorite vertikaalasendis paiknevad summutitorud peavad olema varustatud täiesti korras sädemepüüdjatega. Teiste, statsionaarseks töötamiseks kasutatavate traktorite ja naftamootorite summutite torud peavad olema viidud veetünnidesse.

62. Mootoreid, rehepeksu- ja viljapuhastusmasinaid tuleb pidevalt puhastada nendesse kogunevast õlist, tolmust ja aganaist.

63. Rehepeksumasin, mis töötab traktori jõul, peab olema viimasega ühendatud trossi abil, et tulekahju korral saaks masina kohe ohutusse kohta viia.

64. Traktoreid ja teisi iseliikuvaid masinaid võib tankida ainult siis, kui masinate mootorid seisavad ja katted on sule-

tud. Tankimisel tuleb kasutada selleks ettenähtud nõusid. Kütuse transportimine masinate juurde lahtises taaras on keelatud. Öösel ei tohi masinaid tankida. Erandjuhtudel võib seda teha ohutu elektrivalgustuse korral (teise masina laternate või elektrilaternate valgusel).

65. Rehepeksu- ja viljapuhastusplatside valgustamiseks võib kasutada ainult elektrivalgustust või „nahkhiire“-tüüpi petrooleumilaternaid, mis peavad olema kinnitatud postidele 2 m kõrgusele ning mitte lähemale kui 5 m kuhjadest. Elektrilambid asetatakse postide külge 3—4 m kõrgusele ja vähemalt 5 m kaugusele kuhjadest.

66. Ölised kaltsud ja narmad tuleb koguda selleks ettenähtud metallnõusse või maasse ohutusse kaugusse kaevatud auku.

67. Traktoriste, kombainereid, masiniste ja autojuhte on vaja enne viljakoristamise algust instrueerida tuleohutuse eeskirjade täitmises.

68. Kombainide, traktorite ja teiste põllutöömashinade valmisolekut viljakoristamiseks peab tuleohutuse seisukohalt kontrollima komisjon, kes moodustatakse igas majandis.

69. Tulekahju tekkimisel viljaväljal tuleb teha kindlaks tule liikumise suund ja võtta tarvitusele kiired abinõud tule kustutamiseks, kasutades selleks mulda ja kõiki käepärasit leiduvaid vahendeid. Vili tuleb teatavas kauguses tule liikumise suuna eest maha niita ja ära koristada.

70. Tuleohutuse eeskirjade täitmise üle kontrolli teostamiseks ja abinõude tarvituselevõtmiseks tulekahju puhkemise korral tuleb rehepeksu- ja viljapuhastusplatsidel korraldada vabatahtliku tuletõrje salkade liikmetest valve.

71. Rehepeksu- ja viljapuhastusplatsidel peavad olema käsiprits, tünnid veega, ämbrid, pootshaagid, kustutusluuad ja teised tulekustutusvahendid.

V. Tuleohutuse abinõud viljakuivatites ja viljaladudes*

Uldised tuleohutuse abinõud viljakuivatites ja viljaladudes on toodud käesolevate eeskirjade II osas. Peale selle on nimetatud ruumides tarvis täita veel järgmisi tuleohutuse nõudeid.

72. Viljakuivatamise ja kütmisruumides ning küttilaas peavad kõik puitkonstruktsioonid ja -seinad olema töödeldud lihtsamate tuld tõkestavate segudega. Kütteruumi lagi peab olema krohvitud.

73. Viljakuivatite ruumide lagesid ja seinu tuleb vähemalt kord nädalas puhastada tolmust. Ahju- ja õhujuhtmeid tuleb aga puhastada iga kolme päeva tagant.

* Erinõuded statsionaarsete riul- ja šaht-viljakuivatite ekspluaterimisel on ära toodud lisas nr. 4.

74. Enne kütmise algust tuleb viljakuivati ahi tähelepanelikult üle vaadata ja kõik avastatud puudused kõrvaldada. Suitsulõõre ja -korstnaid tuleb kogu kütteperioodi kestel puhastada tahmast vähemalt kaks korda kuus.

75. Viljakuivati kütmise ajal on kuivati kütja kohustatud:

a) alaliselt viibima küdeva ahju juures;

b) pidama kinni temperatuurirežiimist kuivatuskambris vastavalt tehnilistele tingimustele; mitte kütma ahju termomeetri puudumisel;

c) tooma kütust ahju juurde ainult vajaduse korral;

d) kui viljakuivati töötab ventilaatori tõmbel ja viimane ootamatult seisma jääb, tuleb viivitamatult avada suitsukorstna siiber.

76. On keelatud kasutada viljahoidlateks ruume, mis asuvad sepikodade, pagaritööstuste, klubide, elukorterite ja teiste hoonetega ühise katuse all, samuti pole lubatud kasutada selleks otstarbeks õlg- ja roogkatusega hooneid.

77. Koos viljaga ei ole lubatud hoida tuleohtlikke materjale.

78. Teravilja isesüttimise vältimiseks tuleb süstemaatiliselt kontrollida vilja temperatuuri. Juhul, kui avastatakse vilja kuumenemist, tuleb see ümber kühveldada uuele pinnale kihi paksusega mitte üle 1,5 m.

79. Ahikütteseadmete ehitamine viljaladudesse on keelatud.

VI. Tuleohutuse abinõud garaazides, remonditöökodades ning autode, traktorite, kombainide ja teiste põllutöömashinade hoiukohtades

Üldised tuleohutuse abinõud sovhooside, remondi- ja tehnikajaamade, kolhooside ja teiste põllumajanduslike ettevõtete garaazide ning autode ja põllutöömashinade hoiukohtades on toodud käesolevate eeskirjade II osas. Peale selle on vaja veel täita järgmisi tuleohutuse nõudeid.

80. Traktorite ja teiste põllutöömashinade hoidmine löövalustes ja laohoonetes koos õlgede ja teiste kergesti süttivate materjalidega on keelatud.

81. Autode, traktorite, kombainide ja teiste põllutöömashinade ajutised parkimiskohad välitingimustes peavad olema puhastatud taimkattest ja asetsema hoonetest, rehepeksuplatsidest, vilja- ja põhukuhjadest vähemalt 100 m kaugusel. Parkimisplats peab olema piiratud vähemalt 1 m laiuse ülesküntud ribaga.

82. On keelatud tankida autosid, traktoreid, kombaine ja teisi iseliikuvaid põllutöömashinaid garaazides ja remonditöö-

kodades ning paigutada ruumidesse lekkivate kütusepaakidega masinaid.

83. Bensiinipaake ja vedelkütuse nõusid võib remontida ainult pärast seda, kui need on eelnevalt kuuma veega puhastatud, läbi aurutatud, seebikivi lahusega loputatud või kuuma õhuga läbi puhutatud, nii et nõust oleksid eemaldatud kõik vedelkütuse aurud. Nõusid tuleb puhastada lahtise õhu käes või hästi ventileeritavas ruumis. Keevitamisel või tinutamisel tuleb nõud vett täis valada ning korgid lahti jätta.

84. Kergesti süttivaid vedelikke võib ühest nõust teise valada ainult päevaajal.

85. Tühje bensiini- ja petrooleumivaate ning nitrovärvide nõusid tuleb hoida tihedalt suletud korkidega eraldi ruumides.

86. Ventilatsioonikanalid ja -kambrid peavad olema puhastatud, ventilaatorid alati korras ning neid tuleb perioodiliselt kontrollida ja õlitada.

87. Väljatõmbeventilatsiooni seadmed akumulaatorite laadimise, õlide regenereerimise, kergesti süttivate vedelike ja nitrovärvide hoidmise ning nitrovärvidega värvimise ruumides peavad olema nii monteeritud, et nende töötamisel ei tekiks sädelemist. Nimetatud ruumide ventilaatoriivikud peavad olema metallist, mis kokkupuutumisel ventilaatori kerega ei tekitaks sädemeid.

Akumulaatoriruumi ventilatsiooni kanaleid ei tohi juhtida suitsukorstnasse ega üldisesse garaaži ventilatsiooni süsteemi.

88. Värvimisega tegelevate tööliste tööriideid tuleb hoida individuaalsetes metallkappides ülesriputatuina.

89. Ahikütet on lubatud ehitada kuni 10 kohaga autogaraažides. Seejuures peab ahi olema metallkestas ja kütteava asuma väljaspool garaažiruumi.

90. Garaažides ja autode, traktorite, kombainide ning teiste põllutöomasinate seis- ja teenindamiskohtades on keelatud:

a) suitsetada, kasutada kantavaid sepaääse ja leeklampe ning teha keevitustöid;

b) soojendada lahtise tulega autode, traktorite, kombainide ja teiste iseliikuvate masinate mootoreid ning teisi masinate osi;

c) jätta autode, traktorite, kombainide ja teiste iseliikuvate masinate küttespaakide avad sulgemata;

d) laadida akumulaatoreid;

e) pesta masinate osi ning käsi ja rõivaid vedelkütusega;

f) hoida kergesti süttivaid ja põlevvedelikke (bensini, petrooleumi jms.).

91. Autode, traktorite ja muu põllumajandustehnika hoidmise kohtades peab täitma veel järgmisi tuleohutuse nõudeid:

a) praht, jäätmed jms. tuleb ruumidest ning remondikanalitest eemaldada iga kord pärast vahetuse lõppu;

b) põrandale valgunud põlevvedelikud tuleb viivitamatult katta liiva või saepuruga ja seejärel koristada. Kasutatud liiv ja saepuru tuleb koguda spetsiaalsetesse kaanetatud metallkastidesse, mis asetada väljapoole garaažiruumi;

c) kasutatud puhastusmaterjalid (kaltsud, narmad) peab samuti koguma tihedalt suletavatesse metallkastidesse, mis tühjendada selleks ettenähtud ohutusse kohta iga kord pärast vahetuse lõppu;

d) läbitöötatud õli tuleb hoida metallvaatides väljaspool traktorite ja autode teenindamise ning hoiuruumi.

VII. Tuleohutuse abinõud materjaliladudes

Üldised tuleohutuse abinõud materjaliladude kohta on toodud käesolevate eeskirjade II osas. Peale selle peab nimetatud ruumides täitma veel järgmisi tuleohutuse abinõusid.

92. Mitmesuguste materjalide ladustamisel ühisesse ruumi tuleb arvestada nende omadusi (vastastikune mõju, sobivus jne.).

93. Laod ja nende territooriumid peavad alati olema puhtad ning korras. Vabanev taara ja pakkimismaterjal tuleb laost ja selle territooriumilt süstemaatiliselt eemaldada selleks ettenähtud kohta. Ei tohi lubada ladude ülekoormamist ega vahetäikude ummistamist.

94. Riiuliteta ladudes peavad kõik kaubad ja materjalid korralikult virnades olema. Virnadevaheline ning virnade ja seinte vaheline tuletõrjekuju peab olema vähemalt 0,8 m. Lao ukse vastas peab vahetäigu laius võrduma vähemalt ukse laiusega kuid ei tohi olla alla üht meetrit.

95. Ladude kontoriruumid peavad olema eraldatud ladude teistest ruumidest tulekindlast materjalist vaheseintega ning omama väljapääsu õuele. Akna- ja ukseavade tegemine kontoriruumide sisesseintesse ei ole lubatud. IV—V tulepüsivuse astmega laohoonete kontoriruumid peavad asuma väljaspool laoruumi. Petrooleumi- ja elektrisoojendusriistade kasutamine laoruumides on keelatud.

96. Laohoonete puitkonstruktsioonid peavad olema krohvitud või töödeldud tulekindla seguga.

97. Juhul, kui laoruumides on vaja hoida suuri materjalikoguseid, tuleb piirata laoruumi pindala (mitte üle 400 m²) tulemüüride püstitamise või krohvitud vaheseinte ehitamise teel.

98. Laojuhataja või laomees peab enne lao sulgemist kõik ruumid tähelepanelikult üle vaatama ning veenduma, et nendes ei ole tuleohtu, pärast seda välja lülitama elektri ja sulgema ukсед.

VIII. Tuleohutuse abinõud kergesti süttivate ja põlevvedelike ladudes

Üldised tuleohutuse abinõud ladude kohta on toodud käesolevate eeskirjade II osas.

Kergesti süttivate ja põlvvedelike ladude rajamisel tuleb juhinduda põllumajanduslike naftabaaside projekteerimise tuleohutuslikest ja tehnilistest tingimustest.

99. Kergesti süttivate ja põlevvedelike ning tuleohtlike keemiliste ainete hoidmiseks peavad olema spetsiaalselt kohandatud ruumid, kus tuleb alati puhtust hoida. Ruumide valgustamiseks võib kasutada ainult plahvatuskindlaid valgustusarmatuure.

100. Kergesti süttivate vedelike ladude territooriumidel ja ruumides on keelatud:

a) kasutada tööriistu ja seadmeid, mis on valmistatud löökide juures sädemeid andvast metallist;

b) teha ladudes ja nende territooriumidel töid, mis ei ole seotud kergesti süttivate ja põlevvedelike hoidmisega.

101. Vaatide paigutamisel lattu on vaja olla eriti ettevaatlik ning asetada need korkidega ülespoole. Lekkivate korkidega vaate ei tohi lattu vastu võtta.

102. Tühjad vedelkütuse vaadid tuleb tihedalt sulgeda ja vähemalt 20 m kaugusel laost virna laduda.

103. Tuleohtlikke vedelikke tuleb ühest nõust teise pumbata ainult päevaajal.

104. Autosid, traktoreid ja teisi masinaid on lubatud tankida vedelkütusega vähemalt 10 m kaugusel laost. Tankimisel mahavalgunud vedelkütus tuleb hoolikalt katta liiva või mulgaga ja seejärel koristada.

105. Vedelkütuse veoks ettenähtud autodel peavad summutid olema paigutatud autoraami vahele radiaatori alla nii, et summutist väljuvad heitgaasid suunduksid maapinnale 45° nurga all.

106. Autode, traktorite ja iseliikuvate masinate tankimisel ning kütusepaakide kontrollimisel ei tohi kasutada lahtist tuld ega suitsetada.

107. Pärast tööd on keelatud jätta autosid, traktoreid ja teisi iseliikuvaid masinaid tankimiskohale lähemale kui 40 m.

108. Vedelkütust on soovitatav vedada bensiinitsisternautodes, konteinerites, järelvankritel või selleks ettenähtud autodel, mis on varustatud keemiliste vahttulekustutite, pootshaakide ja labidatega.

109. Vedelkütust võib vedada ainult täiesti korras olevates vaatides, mis transportimisel asetatakse korkidega ülespoole. Vaadid peavad olema suletavad vindiga metallkorkidega.

Puupruuntide ja kaltsude kasutamine metallkorkide asemel on keelatud. Vaatide alla tuleb teha puust alused (pesad).

110. Bensiini süttimisel tuleb see kustutada vahttulekustuti või liivaga, katta vaibaga jne., kuid mitte mingil juhul kustutada veega.

111. Väli tingimustes tuleb kütust hoida erilistel taimkatetel ja prahist puhastatud platsidel või küntud maal vähemalt 100 m kaugusel rehepeksuplatsidest, vilja-, heina- ja õlekuhadest ning vähemalt 50 m kaugusel hoonetest ja ehitistest. Vedelkütuse laoplats peab olema piiratud vähemalt 3 m laiuse ülesküntud ribaga.

Laoplatsidel peab leiduma vajalikul arvul labidaid, kühvleid ja tulekustuteid ning liivatagavara juhuks, kui puhkeb tulekahju.

Valvurite putkad, kui nende järele on vajadust, tuleb ehitada lao värvate juurde, laohoonetest või lahtiselt asetatud tsisternidest ja vaatidest vähemalt 20 m kaugusele.

IX. Tuleohutuse abinõud tuleohtlike tööde teostamisel

112. Kõigis majandis tuleb tingimata kehtestada range kord tuleohtlike tööde teostamise üle, eriti kui need on ajutise iseloomuga (keevitamine, torude lahtisulatamine, lõkete tegemine jne.).

Loa tuleohtlike tööde teostamiseks peab andma majandi juhataja või tema asetäitja ning see peab olema tingimata kooskõlastatud vabatahtliku tuletõrje salga ülemaga.

113. Tuleohtlike tööde teostamiseks eraldatakse täiesti ohutu koht ning varustatakse see tulekustutusvahenditega.

114. Keesvitustööde koha läheduses asetsevad puitkonstruktsioonid tuleb kaitsta süttimise eest (veega ülevalamine, plekktahtvilitega katmine jne.).

115. Keesvituskohad, keevitusagregaatide, transformaatorite ja kontrollmõõteriistade ülesseadmise kohad peavad olema puhastatud süttivaist materjalidest vähemalt 5 m raadiuse ulatuses.

116. Keesvitustööde juures tuleb kinni pidada tuleohutuse eeskirjadest elektri- ja gaasikeevitustöödel (vt. lk. 57).

X. Tuleohutuse abinõud puidutöötlemise tsehhides

Uldised tuleohutuse abinõud puidutöötlemise tsehhides on toodud käesolevate eeskirjade II osas. Peale selle on nimetatud ruumides tarvis veel täita järgmisi tuleohutuse nõudeid.

117. Valgustus- ja jõuelektivõrgu juhtmeid, seadeldisi,

masinaid, kütteseadmeid ja ehituskonstruksioone tuleb perioodiliselt puhastada tolmust ja muudest puidujäätmetest. Kõik puidujäätmed tuleb nende kogunemisel ja vahetuse lõpul tsehhist eemaldada.

118. Valmis- ja poolvalmistooted peab tsehhist eemaldama lattu või mõnda teise selleks otstarbeks ettenähtud kohta väljaspool töökoda.

119. Liimi tuleb tavaliselt soojendada auruga; erandina on lubatud selleks kasutada elektrisoojendusriistu. Viimaste konstruktsioon peab olema niisugune, mis väldib tulekahju tekkimise võimalusi. Liimikeetmisseadmed tuleb paigutada selleks ettenähtud ja vastavalt sisustatud ohutusse kohta.

XI. Tuleohutuse abinõud elumajades ja ühiselamutes

Üldised tuleohutuse abinõud elumajades ja ühiselamutes on toodud käesolevate eeskirjade II osas. Peale selle on nimetatud hoonetes vaja veel täita järgmisi tuleohutuse nõudeid.

120. Elumajades, ühiselamutes ja nende territooriumidel on keelatud:

a) kinni naelutada tagavaraväljapääse;

b) kasutada lahtist tuld ja suitsetada pööningutel, keldrites, kuurides ning kõigis süttivate materjalide hoidmise kohtades;

c) ehitada trepikodadesse ja üldkasutatavatesse koridoridesse sahvreid ning panipaiku ja hoida neis läbipääsu tõkestavaid materjale ning esemeid;

d) hoida pööningutel süttivaid materjale ja majapidamiskraami, välja arvatud topeltaknad, mida võib asetada korstnatest ja läbikäikudest vähemalt 1 m kaugusele. Pööningud peavad olema puhtad;

e) katta pööningute põrandaid süttivate materjalidega (turvas, saepuru, puulehed jms.). Pööningute põrandad peavad olema kaetud 3—5 sm paksuse savikihiga;

f) jätta lahti pööninguaknaid (välja arvatud pööningute tuulutamiseks) ning pööningutele viivaid uksi ja luuke;

g) hoida kergesti süttivaid vedelikke tubades ja üldkasutatavates koridorides;

h) kasutada priimuste, petrooleumi-gaasipliitide jms. täitmiseks petrooleumi asemel benssiini või ligroiini; valada petrooleumi põlevatesse priimustesse ja petrooleumi-gaasipliitidesse ning kasutada lahtist tuld petrooleumi valamise juures;

i) seada üles teemasinaid, kasutada priimuseid ja petrooleumi-gaasipliite trepikodades, kuurides ja puuseinte läheduses ning üldkasutatavates koridorides, kui majas on köögid;

j) asetada triikraudu, elektripliite ja teisi elektrisoojendusriistu süttivaile esemeile ilma spetsiaalsete alusteta.

121. Uhiselamute trepid ja üldkasutatavad koridorid peavad olema öösel valgustatud.

Iga maja jaoks peab olema kindlaks määratud tuletõrjeinventari liik (labidas, kirves, ämber jne.), millega majaelanikud on kohustatud tulekahjule ilmuma, kui see läheduses puhkeb.

XII. Tuleohutuse abinõud tõrva keetmisel

122. Tõrva, bituumeni, asfaldi jms. keetmine ilma seda tuletõrjesalga ülemaga kooskõlastamata on keelatud.

123. Tõrva, bituumenit jms. võib keeta:

a) ehitustellinguist vähemalt 30 m kaugusel;

b) puuhoonetest vähemalt 20 m kaugusel;

c) kivihoonetest vähemalt 10 m kaugusel.

124. Tõrva jms. keetmise koht peab olema 7 m raadiuse ulatuses prahist puhastatud.

125. Et vältida tõrva ülekeemist, tuleb seda soojendada nõrgal tulel, kusjuures tõrva tasapind peab katla ülemisest äärest vähemalt 20 sm allpool olema.

126. Tõrva keetmine tuulise ilmaga on keelatud.

127. Tõrva võib keeta ainult spetsiaalselt instrueeritud ja selleks määratud isiku juuresolekul.

128. Tõrvakeetmise koht peab olema varustatud tulekustuti või liivakasti ja labidaga.

XIII. Tuleohutuse abinõud ehitustöödel

Uldised tuleohutuse abinõud ehitustöödel ja ehitusplatside territooriumidel on toodud käesolevate eeskirjade II osas. Peale selle on vaja veel täita järgmisi tuleohutuse nõudeid.

129. Püstitatavad hooned, ehitusplatside territooriumid ja ehitusplatside abiettevtete ruumid tuleb alati puhtad hoida. Ehituspraht (metsamaterjalide tükid, pilpad, puukoored, laastud, saepuru jms.) tuleb iga päev pärast tööd töökohtadelt ja ehitusplatsi territooriumilt eemaldada selleks ettenähtud kohta.

130. Lahtise tule kasutamise seoses olevaid töid (keevitus- ja sepatööd, bituumeni ja tõrva keetmine jne.) võib teha ehitatavatest hoonetest vähemalt 30 m kaugusel, püstitatavate hoonete alatuule-poolsel küljel. Metsamaterjale võib kuivatada ainult metsamaterjalide kuivatites.

131. Süttivaid materjale ja vedelkütust on lubatud hoida ainult piiratud koguses maa-alustes hoidlates, mis asuvad püstitatavatest hoonetest, ladudest ja abiehitistest 25—50 m kaugusel.

132. Ehitusplatsidel paiknevad metsamaterjali-laod peavad vastama metsamaterjalide ladude ehitusliku projekteerimise tuleohutuse normidele (N-129-55).

Lahtistele platsidele asetatud metsamaterjali virnade suurus määratakse tavaliselt kindlaks ladustatava materjali pikkuse järgi. Virnu ei tohi paigutada üksteisele lähemale kui 3 m; virnaridade vahele peab jääma vähemalt 6 m laiune vahemaa.

133. Puidujäätmete (pilpad, laastud jms.) kogumise koht peab metsamaterjali laost ja hoonetest asuma vähemalt 50 m kaugusel. Puidujäätmeid võib ajutiselt hoida ehitamisel oleva hoone või ehitusplatsi abiettevõtte territooriumil, kuid mitte lähemal kui 30 m püstitatavast hoonest ja ehitusplatsil asuvatest ajutistest ehitistest. Nii hoitav puidujäätmete kogus ei tohi olla suurem ühe ööpäeva jooksul ehitusplatsil tekkivast jäätmete hulgast.

Pole lubatud koguda saepuru ühes pilbaste, pinnuservade või teiste puidujäätmetega. Saepuru tuleb puistata eraldi asuvasse tarastatud kohta või kasti.

Muud jäätmed (kaltsud, metallilaastud jms.) tuleb koguda eraldi puidujäätmeist.

134. Tarvitatud puhastusmaterjalid on vaja paigutada kaanetatud metallkastidesse ja iga päev pärast tööd viia ohutusse kohta, põletada või maha matta.

135. Lõkete tegemine ehitatavais hooneis on keelatud.

136. Töid, mis on seotud lahtise tule kasutamisega (jootmine, keevitamine, metalli lõikamine, bituumeni ja tõrva keetmine jne.), võib teha ainult ehitusplatsi tuleohutuse eest vastutava isiku loal.

Nimetatud tööde teostamisel tuleb tarvitusele võtta vajalikud tuleohutuse abinõud (süttivate materjalide koristamine, tuletõrje-valvepostid, esmased tulekustutusvahendid jms.).

137. Ehitusplatsi territooriumil asuvaid ladusid, abiettevõtteid ja püsitatavaid hooneid varustatakse esmaste tulekustutusvahenditega vastavalt käesolevas kogumikus antud normidele (vt. lisa 1).

138. Ehitusplatsi territooriumil on lubatud suitsetada ainult selleks ettenähtud kohtades, mis on varustatud veetünnide ja prügikastidega. Mujal peavad olema nähtavale kohale üles seatud selgesti loetavad suitsetamist keelavad sildid.

139. On keelatud ummistada esemete, seadmete ja materjalidega ehitusplatsi territooriumiga külgnevaid teid, juurdepääsuteid, sisse- ja väljapääse ning ligipääse tuletõrjevahendite ja -varustusele.

140. Ehitustellingutel peavad olema trepid või redelid iga 40 m järel, kusjuures ehitustellingud tuleb varustada vähemalt kahe trepiga (redeliga).

141. Kuumal ja kuival aastaajal tuleb tellingute puosi ja raketisi perioodiliselt veega kasta.

142. Vahelagede põrandaalune ruum tuleb enne vahelae põrandaga katmist hoolikalt puhastada süttivast prahist, laastudest, pilbastest, saepurust jms.

143. Tisleriliimi võib soojendada ainult elektri-liimikeetjail või tulekindlale alusele asetatud pliitidel.

144. Ajutiste ahjude paigaldamine ja kasutamine ehitustel on lubatud ainult tuletõrjelise järelevalve organi loal. Kui ajutine ahi asetatakse puupõrandale, tuleb ahjualune põrand-osa selle süttimise vältimiseks katta kahekordse asbestpapi- või saviloetises immutatud vildikihiga. Isolatsioonile lüüakse plekktahvel, mis kaitseb põrandat sädemete ja tukkide eest. Parema isoleerituse tagamiseks peab ahju alumise pinna ja põrandavahele jääma 25—30 sm suurune vahe (s. o. ahi peab asuma jalgadel).

145. Ajutised ahjud ja metallsuitsutorud ei tohi puidust või mõnest teisest süttivast materjalist seintele ja vaheseintele olla paigutatud lähemale kui 1 m. Jätkamisel tuleb metallsuitsutorud lükata (suitsu liikumise suunas) üksteise sisse vähemalt poole toru läbimõõdu pikkuses. Torude puidust vahelagedest läbimineku kohtadele tuleb ehitada nn. liivisolaatorid. Liivisolaator kujutab endast liivaga täidetud metallkasti, mis peab olema ehitatud nii, et vahelae süttivad osad asetseksid metallsuitsutorust (korstnast) vähemalt 50 sm kaugusel.

146. Ajutiste ahjude metallsuitsutorusid ei ole lubatud juhtida läbi aknaavade (karniiside süttimise vältimiseks), vaid need tuleb juhtida igal korral kapitaalsetesse suitsukanalitesse (korstnatesse).

147. Kütuse asetamine kütteavade ette on keelatud. Küdemise ajal peavad ahjud olema kütja pideva järelevalve all. Kui ahjusid kasutatakse ehitatavate ruumide kuivatamiseks, tuleb iga nelja ahju kohta määrata üks kütja.

148. Ehitusplatsi tuleohutuse eest vastutav isik peab kütjaid instrueerima tuleohu vältimise abinõudest.

149. Ahjude ja suitsulõõride korrasolekut tuleb hoolikalt kontrollida enne kasutuselevõtmist ja vähemalt üks kord kasutamisaaja kestel.

150. Ehitusplatside territooriumide, ehitatavate hoonete ja abiettevõtete valgustamiseks peab kasutama elektrivalgustust. Tööruumide valgustus tuleb pärast tööd välja lülitada ja kõik elektrijuhtmete faasid pingelt vabastada (välja arvatud valveteenistuseks vajalik valgustus).

151. Petrooleumivalgustust on lubatud kasutada ainult erandjuhtudel, kusjuures petrooleumilampidel või -laternatel peavad olema metallist kütusereservuaarid. Petrooleumival-

gustuse vahendid peavad süttivatest konstruktsioonidest asetsema vähemalt 70 sm kaugusel; viimased tuleb isoleerida asbestpapi või plekiga.

152. Õlide, kiudainete (takud jms.) ning teiste kergesti süttivate materjalide hoiukohti võib valgustada ainult elektri- valgustitega; kergesti süttivate ja põlevvedelike ning -gaasiballoonide ladude valgustamiseks võib kasutada ainult plahvatusohutuid (elektri-) valgusteid.

153. Kergesti süttivate ja põlevvedelike, samuti kergesti süttivate materjalide ladude (ruumide või piirete) väliskülgedel peavad olema sildid „Tuleohtlik“.

154. Talviste ehitustööde ajal on vaja erilise hoolega jälgida tuleohutuse nõuete täitmist ajutiste ahjude ja soojakute juures. Soojakute ehitamisel on vaja soojusisolatsiooni materjalina kasutada visalt süttivaid või tulekindlaid materjale.

155. Kõiki ehitusele tööle võetavaid isikuid peab administratsiooni esindaja (tuleohutuse eest vastutav isik või vabatahtliku tuletõrje salga ülem) allkirja vastu instrueerima käesolevatest ehitustööde tuleohutuse abinõudest. Samuti on vaja töölistele ja teenistujatele näidata kohad, kus on lubatud suitsetada, ning õpetada neid käsitsema lihtsaid tulekustutusvahendeid (tulekustutid, hüdropuldid jms.).

156. Väljavõtted käesolevast juhendist peavad olema nähtavale kohale välja pandud ehitusplatsi territooriumil ja tööruumides.

EESTI NSV SISEMINISTEERIUMI
TULETÕRJE VALITSUS

Kinnitan
Eesti NSV põllumajanduse
ministri asetäitja
M. Kozlov
14. novembril 1959. a.

Kooskõlastatud
Eesti NSV siseministri asetäitja
V. Ševtšenko
14. novembril 1959. a.

TULEOHUTUSE EESKIRJAD METSADES

Uldised alused

1. Käesolevaid eeskirju on kohustatud täitma kõik organisatsioonid, ettevõtted ja asutused metsa ülestöötamisel ja muudel metsafondi territooriumil läbiviidavatel töödel, samuti kõik metsas viibivad kodanikud.

2. Käesolevate eeskirjade täitmise kontroll on pandud Eesti NSV Põllumajanduse Ministeeriumi Metsamajanduse Peavalit-susele ja tema kohalikele organeile.

Nõuded kõigile kodanikele ja organisatsioonidele

3. On keelatud süüdata lõkkeid eriti tuleohtlikel metsaala-del — okaspuunoorendikel, vanadel põlendikel, turbapinna-sega metsas, kuivanud kõrkja- või pilliroomassiividega külg-nevatel aladel jm.

Lõkke tegemisel metsa muudes kohtades tuleb lõkke alu-selt ja selle ümber olevalt pinnaselt 0,75—1 m ulatuses kõr-valdada taimkate, risu ja teised süttivad materjalid. Pärast lõkketule tegemist kustutatakse tuli hoolikalt, valatakse veega üle või kaetakse mullaga kuni hõõgumise täieliku lõppemi-seni.

4. Metsa, metsalagendikele ja metsaga külgnevatesse kõrkjamassiividesse on keelatud visata põlevaid tikke ja kus-tutamata paberossiotsi.

5. Tuleohtlikul perioodil metsas jahipidamisel on lubatud kasutada ainult vilt- või korktroppe. Takkudest, paberist, kalt-sudest ja teistest hõõguvatest materjalidest troppide kasuta-mine on keelatud.

Nõuded metsa ülestöötavatele organisatsioonidele

6. Metsa ülestöötamise ajal, sõltumata selle viisist ja aasta-ajast, tuleb üheaegselt raiumisega puhastada raiutud alad raie-jäätmeist.

7. Raiutud alade puhastamise viis määratakse metsamajandi poolt kindlaks igal üksikul juhul ja märgitakse raiepiletile.

8. Raiejäätmeid on metsa ülestöötamise kohtade puhastamisel lubatud põletada ainult tuleohutul perioodil (sügisel, talvel, kevadel) üheaegselt metsa ülestöötamisega, kusjuures tuleb täita järgmisi nõudeid:

a) raiejäätmete kuhjad ja vallid paigutatakse ülestöötatud metsaaladele nii, et need oleksid kasvavast metsast vähemalt 10 m kaugusel ning et nende põletamisel ei vigastataks ülestöötamise kohtadel kasvavat isekülvi ja järelkasvu;

b) kevadel ja sügisel kuiva ning tuulise ilmaga süüdatakse raiejäätmete kuhjad ja vallid alttuule-poolsest küljest, niiske ja vaikse ilmaga pealtnuule-poolsest küljest;

c) kevadel pärast lume sulamist puhastatakse raiutud metsa-alad ja põletatakse kõik talvel põletamata jäänud raiejäätmed;

d) raiejäätmete põletamise kevadise perioodi lõpp ja sügisese perioodi algus määratakse kindlaks kohaliku täitevkomitee üldkohustusliku otsusega.

9. Metsa ülestöötamisel on suvisel tuleohtlikul perioodil keelatud põletada raiejäätmeid metsa ülestöötamise ajal, seda tohib teha alles sügisel, vihmaste ilmade saabudes.

10. Ülestöötatud metsaalade puhastamisel peenestatud raiejäätmete laialipildumise teel tuleb ülestöötatud ala piirata mineraliseeritud ribaga*, mille laius on vähemalt 1,4 m.

11. Kui ülestöötatud metsamaterjal jäetakse tuleohtlikuks perioodiks raiekohale, tuleb see kokku koguda ning üksteisest vähemalt 10 m kaugusele virnadesse või riitadesse laduda.

Okaspuupuistutes piiratakse iga virn (riit) või virnade (riitade) grupp ning ülestöötatud metsaaladele jäetavad raiejäätmete hunnikud vähemalt 1 m laiuse mineraliseeritud ribaga või ümbritsetakse kogu ülestöötatud ala vähemalt 1,4 m laiuse mineraliseeritud vööndiga.

12. Raielankidel, kus suvel töötatakse metsa üles küttepudeks, ei tohi raiejäätmete hunnikuid paigutada metsa piirile lähemale kui 20 m. Kõik raielangile jäetavad küttepuidu tüved laotakse pärast okste laasimist maapinnale, kasvavate puude piirist vähemalt 20 m kaugusele.

13. Kui 0,5—25 hektari suurustele raielankidele, kus enne ülestöötamist oli üldisest puude hulgast 40% või rohkem okaspuuliike, jäetakse küttepuid või suviseid raiejäätmeid, tuleb nimetatud alad ümbritseda 1,4 m laiuste mineraliseeritud ribadega ja hoida neid mineraliseerituina kogu tuleohtliku perioodi jooksul kuni lankide üleandmiseni metsamajandile.

* Mineraliseeritud ribaks nimetatakse ala, millelt on täielikult kõrvaldatud taimestik, toorhuumus ja muud süttivad materjalid kuni mineraalkihini.

14. Neis kohtades okaspuupuistutes, kus on kõige suuremal hulgal ülestöötatud metsa ja põletamata raiejäätmel, peab metsa ülestöötanud organ kooskõlas kohaliku täitevkomitee ja metsamajandiga organiseerima tuletõrje-valveteenistuse (jala- või ratsapatrull), kes metsatulekahju avastamisel peab tarvitusele võtma abinõud selle viivitamatuks kustutamiseks. Tuletõrje-valveteenistus varustatakse tulekustutuse käsiriistadega (labidad, kõplad jms.).

15. Tuleohtlikul perioodil peavad metsamaterjali mehhaniseeritud väljaveo teedel, mis läbivad okaspuupuistusi väljaspool raiutavaid raielanke, olema kummalgi pool 10 m laiused puhtaks rehitsetud ribad.

16. Tuleohtlikuks perioodiks varustatakse metsas paiknevad töölisasulad ja laod vajaliku hulga tuletõrjeinventariga (tulekustutid, tuletõrjepritsid, vaadid või tünnid veega, kastid liivaga, labidad, kirved, pootshaagid jms.).

Nõuded metsatööndusega tegelevatele organisatsioonidele

17. Söepõletamiseks, tõrva- ja tõkatiajamiseks kasutatavate metsaalade territooriumid peavad asuma kasvavate puude pii-rist vähemalt 50 m kaugusel.

18. Metsatööndusega tegelevates ettevõtetes peab tuleohtlikuks perioodiks olema varutud tuletõrjeinventar ja kindlaks määratud tulevalvurid. Metsatöönduse ettevõtete hoonete, ehitiste ja ladude juures peavad olema tünnid veega, kustutusluud ja kastid liivaga.

19. Metsaaladel asuvate metsatöönduse ettevõtete ja ladude territooriumid peavad olema puhastatud põõsastest, kuivanud rohust, puidujäätmest (laastud, saepuru), prahist ja muust süttivast materjalist ning ümbritsetud vähemalt 1,4 m laiuse mineraliseeritud ribaga.

20. Eriti tuleohtlikel päevil tuleb riikliku metsavalve organite nõudmisel tule kasutamise seoses olevad tootmistööd (tõrva- ja tõkatiajamine) katkestada.

21. Kändude juurimine lõhkamismeetodil ilma riikliku metsavalve organite loata on keelatud.

Nõuded transpordiorganisatsioonidele

Enne tuleohtliku perioodi algust tuleb metsamassiivides leiduvate väljaveoteede eraldusvööndid risust puhastada. Suurtes kuivades okaspuumetsades on vaja väljaveoteede eraldusvööndid riikliku metsavalve organite nõudmisel lahutada metsast vähemalt 1,4 m laiuse mineraliseeritud kaitseribaga.

23. Metsas asuvad kütelaod, sillad, jaamaplatvormid ja vahimajakesed peavad olema varustatud vajalike tulekustusvahenditega ja kuivades kohtades ümbritsetud vähemalt 1,4 m laiuse mineraliseeritud ribaga.

Nõuded turbatootmise ettevõtetele

24. Kogu turbatootmise ettevõtete territoorium koos elu- ja teenindamishoonete, valmistoodangu ladudega jms. eraldatakse ümbritsevast metsamassiivist 75—100 m laiuse tulekatkestusribaga, mille sisemine (s. o. ettevõtte-poolne) serv piiratakse kraaviga.

25. Tulekatkestusribalt kõrvaldatakse kõik kasvavad puud, põõsastik ja lamapuit, samuti koristatakse sellelt muu süttiv praht rehitsemise teel.

Tulekatkestusriba rajatakse turbatootmise ettevõtte territooriumi ümber väljapoole selle piire (s. o. välist serva mööda).

26. Tulekatkestusriba serva mööda kulgeva kraavi põhja laius peab olema vähemalt 1 m, kraavi põhi peab ulatuma kuni mineraalse pinnaseni või olema 0,5 m allpool põhjavee taset.

27. Igas turbatootmise ettevõttes peab olema nii palju tule-tõrjeinventari ja autotranspordivahendeid, et need võimaldaksid metsatulekahju kustutada.

Nõuded kolhoosidele ja teistele metsas töötavatele ettevõtetele ning organisatsioonidele

28. Enne kulu põletamist metsalagendikel, -heinamaadel ja muudel metsaga külgnevatel aladel on kolhoosid kohustatud kündmise või põletamise teel rajama metsamassiivide piirile kaitseribad. Kulu tohib põletada ainult kevadel või sügisel ning sellest tuleb eelnevalt informeerida metsamajandit ja metskonda.

29. Tuleohtlikul perioodil on põllumajanduslik kulupõletamine keelatud.

30. Tuleohutuse nõuete täitmise eest põllumajandusliku kulupõletamise ajal vastutab töid läbiviiva kolhoosi esimees.

31. Kolhooside poolt põllumajandusliku kulupõletamise viisi, korra ja tähtajad määrab kindlaks vabariigi ministrite nõukogu.

* * *

32. Raielankidel, metsa väljaveo ja raiejäätmetest puhastamise aladel, metsatöölise asulates, metsatöõnduse ja turba-

tootmise ettevõtetes, raud- ja maanteede metsamassiividest läbimise piirkondades vastutavad tuleohutuse eeskirjade täitmise ja tuletõrjeinventari olemasolu ning korrasoleku eest organisatsioonide ja ametkondade poolt määratud isikud. Vastutava isiku perekonna-, ees- ja isanimi ning elukoht tehakse teatavaks metsamajandile.

33. Käesolevate eeskirjade rikkumise või täitmata jätmise eest määratakse trahv: metsa ülestöötavate või teiste metsa kasutavate organisatsioonide ametiisikuile, kes vastutavad tuleohutuse eeskirjade täitmise eest metsas, kuni 1000 rubla, teistele isikutele kuni 100 rubla.

34. Tuleohutuse eeskirjade kuritahtlikus rikkumises (süütamine jne.) süüdi olevad isikud võetakse vastutusele kriminaalkorras.

Tuletõrjeprofülaktilised abinõud metsades

35. Tuletõrjeprofülaktilised abinõud seisavad selgitustöö tegemises põllumajanduslike ettevõtete töötajate, metsatöölise ja muu elanikkonna hulgas, tuleohutuse abinõude ellurakendamise kontrollimises, tuld tõkestavate barjääride (mineraliseeritud ribad, kraavid, sihid, tuleohutud metsaservad jms.) rajamises ja puistute tulekindluse suurendamiseks tarvitusele võetavate majanduslike ning sanitaarabinõude rakendamises.

36. Tulekatkestusribad rajatakse:

a) metsas või metsalähedaste maa-alade piiridele, mis on eraldatud ehituseks või millel toimub tuleohtlik tootmine (tõrva- ja tõkatiajamine), samuti metsamaterjali ladude, garaazide jt. territooriumide piiridele;

b) metsakultuuride, okaspuunoorendike ja eriti väärtuslike metsaalade piiridele;

c) okaspuumassiive läbivate raudteede, maanteede, metsaveo- ja teiste suure liiklusega teede servadesse;

d) sihtidele;

e) raielankidele, kuhu tuleohtlikuks perioodiks on jäänud ülestöötatud metsamaterjali ja raiejäätmel;

f) põllumajanduslike kõlvikute metsaga külgnevatesse servadesse, kus põllumajanduslikult kasutatavatelt aladelt võib tuli kulu põletamise tagajärjel metsa tungida.

37. Tulekatkestusribad rajatakse buldooserite, traktoritrade või maaharimise hoburiistadega (mineraliseeritud ribad), pinnakatte ja teiste süttivate materjalide põletamise ja ribadele tulekindlate taimede külvamise teel. Tulekatkestusribade rajamise viis ja vahendid valitakse sõltuvalt mullastiku- ja metsakasvu tingimustest, vastavate masinate ja riistade olemasolust ning võimaliku tulekahju levimise intensiivsusest.

38. Tulekindlatest taimedest kaitseribade rajamiseks kasutatakse kartulit, lupiini, mesikut ja teisi põllumajanduslikke kultuure peale kõrreliste.

39. Tulekatkestusribad tuleb rajada kevadel, enne tuleohtliku perioodi algust või sügisel pärast vegetatsiooniperioodi. Mineraliseeritud kaitseribasid värskendatakse suvel raskete äkete või korduskünniga.

40. Kaitsekraavid rajatakse kohtadesse, kus esineb maa-aluse (pinnase-, turba-) tule oht.

41. Tuleohutud metsaservad rajatakse sel teel, et metsa servast raiutakse hooldusraie korras välja okaspuud, nii et need ei moodustaks üle 30% kogu puistust. Lehtpuud ja lehtpuuvõsa jäetakse kasvama. Okaspuude väljaraiumise tagajärjel tekkinud avadesse on võsakatte liitumiseks soovitav istutada lehtpuuliike (olenevalt metsa kasvutingimustest) tamme, kaske, haaba, vahtrat ja saart.

42. Looduslike veekogude tuletõrjelise ettevalmistamise all mõistetakse nendele juurdepääsu teede ja veevõtusillakeste rajamist, süvendamist jne.

43. Kunstlikud veekogud rajatakse teede ja kvartalisihtide lähedale. Need veekogud peavad mahutama vee-tagavara, millest piisab tuletõrje-mootorpritsi lakkamatuks töötamiseks vähemalt 3 tunni jooksul, kusjuures vee kulu on 500 liitrit minutis.

Metsatulekahjude kustutamine

44. Metsamajandid koostavad igal kevadel oma piirkonda kuuluvate metskondade tulekahju kustutamise operatiivplaanid. Nende koostamisel võetakse aluseks metskondade jaotus vahtkondadeks, kusjuures iga vahtkonna jaoks on nimetatud plaanis ette nähtud:

a) külanõukogude, kolhooside, sovhooside jt. kinnistamine metsaosadele metsatulekahjude kustutamiseks, ära näidates igast asustatud punktist metsatulekahju kustutamiseks väljasaadetavate inimeste arvu, tuletõrjeinventari ja tulekustutuse käsiriistade varud olenevalt väljakutse numbrist (1. või 2. väljakutse);

b) kolhooside, organisatsioonide, ettevõtete ja rajooniasutuste transpordivahendite (autod, traktorid, kraaviadrad, buldoosid, võsalõikajad, hobuveokid) kinnistamine metsatulekahju kohale inimeste, tuletõrjeinventari ja muude kustutusvahendite transportimiseks ja tulekahju kustutamiseks, kusjuures määratakse kindlaks kinnistatud transpordivahendite osavõtu järjekord tulekahjude kustutamisest;

c) metsatulekahjude kustutustöödest osavõtjate toiduainetega varustamine ja arstiabi andmise organiseerimine.

Operatiivplaanis tuuakse ära iga ülalnimetatud tööloigu organiseerimise eest vastutavate isikute nimed.

45. Metsamajandi poolt koostatud metsatulekahjude kustutamise operatiivplaani kooskõlastatakse kohaliku riikliku tule-tõrjelise järelevalve organiga ja esitatakse hiljemalt 15. märtsiks kinnitamiseks rajooni täitevkomiteele.

Märkus. Kui metsamajandi territoorium paikneb mitme rajooni administratiivpiirides, esitatakse iga rajooni täitevkomiteele kinnitamiseks ainult see osa operatiivplaani, mis hõlmab antud rajooni territooriumi.

46. Igas metsapunktis ja -majandis moodustatakse vaba-tahtliku tuletõrje salgad, kes on põhiliseks organiseeritud üksuseks võitluses metsatulekahjudega.

47. Metsatulekahjude kustutamiseks kasutatakse allpool nimetatud vahendeid:

a) pinnasetõõtlemeise meetodi puhul — labidad, kõplad ehk maakirved, kaabitsad, rehad, kirved, saed, hobu- ja traktori-
adrad, võsalõikajad ja kraavikaevajad;

b) tulemeetodi puhul (tõkkevööndi ettepõletamine ja vastu-
tule tegemine) — lõigus a nimetatud vahendid ja leegiheitjad;

c) veega kustutamise puhul — ämbrid, hüdropuldid ja mit-
mesugused pumbad;

d) keemilise meetodi puhul — kemikaalid (kaltsiumkloriid, kaustiline sooda ehk seebikivi, ammooniumsulfaat jms.).

Metsatulekahjude kustutamisel kasutatakse kõiki olemas-
olevaid transpordivahendeid, olenemata nende otstarbest.

48. Metsatulekahjude kustutamisele mobiliseeritud elanike, metsavarumise ja teiste ettevõtete tööliste varustamiseks tule-
tõrjeinventariga luuakse metsamajandite ja metskondade konto-
rite, kordonite ja teiste riikliku metsavalve töötajate elukoht-
tade juurde järgmised tuletõrjeinventari varud:

	Metsamajandite ja metskondade konto- rite ning töölisba- rakkide juurde	Kordonite ja teiste riikliku metsavalve töötajate elukohtade juurde
Raudlabidad	25	10
Kõplad	10	5
Raudrehad	5	3
Kirved	5	3
Kahemehesaed	2	2
Metall- või presentämbrid .	5	3
Veekruusid	5	3

49. Metsatulekahju avastamisel teatatakse sellest viivitamatult metsamajandile ja rajooni täitevkomiteele ning võetakse tarvitusele abinõud tulekahju kustutamiseks. Asutuste ja ettevõtete isikuline koosseis peavad tundma tuleohutuse eeskirju, tule lokaliseerimise ja kustutamise abinõusid.

Märkus. Vastavalt Eesti NSV Ministrite Nõukogu 1959. a. 24. augusti määrusele nr. 341 „Abinõudest metsatulekahjude vastu võitlemise intensiivistamiseks vabariigis“ kohustatakse linnade ja rajoonide täitevkomiteesid metsatulekahju tekkimisel moodustama rajoonikolmikud koosseisus: rajooni (linna) täitevkomitee esimees, metsamajandi direktor ning rajooni (linna) miilitsaosakonna ülem, kes peavad viivitamatult tarvitusele võtma abinõud puhkevate metsatulekahjude kustutamiseks ja lokaliseerimiseks.

50. Metsatulekahju kustutamine seisab tulekahju peatamises (lokaliseerimises) ja järelkustutamises. Kustutustöödel on esmaseks ülesandeks tule leviku peatamine, mis saavutatakse sel teel, et tulerinde serval leek otsekohe kustutatakse või läheneva tulerinde ette tõkkeriba rajatakse. Üksikuil juhtumel võib tõkkeriba rajada pinnakatte põletamise teel (tõkkevööndi ettepõletamine).

51. Metsatulekahju kustutustöid juhib tulekahjukohale saabunud administratsiooni esindaja, kellel on küllaldane ettevalmistus ja kogemusi metsatulekahjude kustutamisel. Kustutustööde juht on kohustatud:

a) jaotama tulekahjukohale saabunud töölised brigaadidesse (8—12 inimest igaühes) eesotsas metsavalve töötaja või mõne vilunud töölisega, informeerima neid lühidalt olukorrast ja andma juhtnõore tööde iseloomu, nende läbiviimise korra ning vajalike ohutustehniliste abinõude kohta;

b) välja saatma tuleluure;

c) võtma tarvitusele abinõud vajalike ohutustehniliste nõuete täitmiseks.

Märkus. Uldise korra alalhoidmiseks kustutustsoonis ja tagalas saadab rajooni täitevkomitee miilitsaosakond tulekahjukohale vajalikul arvul miilitsatöötajaid.

52. Väljasaadetud tuleluure peab kindlaks määrama:

a) tulekahju liigi ja suuruse, tule leviku kiiruse ja suuna ning eriti ohtlikud metsaosad;

b) tulekahjutsooni läheduses asuvate veekogude, tuld tõkestavate barjääride (tulekatkestusribad, mineraliseeritud ribad, teed, jõed, ojad, lehtpuupuistud jm.) ning teiste tule levikut tõkestavate vööndite olemasolu ning asukohad, mis võivad olla tugipunktideks tulekahju lokaliseerimisel;

c) transpordivahendite ohutud seisukohad ja kustutustöödest osavõtvate inimeste taandumise teed tule läbimurde korral.

Ohutustehnika metsatulekahjude kustutamisel

53. Metsatulekahjude kustutamise ohutustehnika koosneb järgmistest põhilistest osadest:

a) kohustusliku tehnilise miinimumi programmi läbivõtmine kõigi isikute poolt, kes töötavad spetsiaalsete seadmetega ja kasutavad metsatulekahjude kustutamiseks spetsiaal-seid võtteid;

b) metsatulekahjude kustutamisel töötavate inimeste varustamine vajalike enesekaitsevahenditega;

c) tulekahju ala läheduses ohutute kohtade organiseerimine ja ohutustehniliste abinõude rakendamine tulekahju kustutamise ajal.

54. Metsatulekahjude kustutamisel tuleb kindlustada tööjõu õige paigutus ja pidev side nii üksikute töökomandode kui ka komandos tegutsevate tööliste vahel, samuti kindlaks määrata taandumisteed ohutusse kohtadesse tule läbimurde korral.

55. Kui töölised kustutavad metsatulekahju keemiliste vahendite abil, varustatakse nad presentpükste ja -kinnastega. Suitsu ja kuumuse eest kaitsmiseks antakse kustutustöid juhtivatele ning vahetult leeke kustutavatele isikutele (tuletõrjepritside joajuhid, luurajad jt.) vajaduse korral peale presentrõivaste veel suitsukaitsesmaskid ja kiiivid.

56. Ladvatulekahjude kustutamisel võetakse tulekatkestusriba taga organiseeritud tugi- ja ööbimispunktides tarvitusele vajalikud ettevaatus- ja hoiatusabinõud tule ootamatu lähene-mise või läbimurde puhuks ning nähakse ette uue tõkkeriba rajamise võimalused. Juurdepääsu teid tugi- ja ööbimispunkti-dele peavad hästi teadma kõik kustutustöölised.

Maa-aluse metsatulekahju kustutamisel määrab kustutus-tööde juhataja enne tööde algust kindlaks tule leviku piirid, mis märgistatakse vastavate tähistega (lipukesed jms.).

57. Kaitsesihtide rajamisel ja vastutule tegemiseks vajaliku puidu saamiseks läbiviidavate raietööde ajal tuleb kinni pidada langetustööde ohutustehnika nõuetest. Enne vastutule kasutu-selevõtmist on kustutustööde juht kohustatud kontrollima, kas ei ole jäänud inimesi vastutule jaoks kogutud põletusmaterjali valli ja läheneva tulerinde vahele, ning alles pärast seda andma korralduse vastutule süütamiseks. Seejuures organiseeritakse metsalagendikele, lehtpuupuustutusse ja veehoidlate kallastele varjumiskohad (varjendid), millele juurdepääsu teed peavad olema teada kõigile kustutustöölistele.

58. Tagalasse vastutulest 0,5—1 km kaugusele paigutatakse patrullid, kelle ülesandeks on lenduvatest sädemetest ja tukkidest tekkinud uute tulekollete kustutamine.

59. Kindlaksmääratud korrast kinnipidamise ja ohutusteh-

niliste nõuete täitmise eesmärgil on kustutustöölistel ilma töökomando ülema loata keelatud:

a) minna üle tulepiiri tulest haaratud maa-alale, samuti viibida tõkkeribade, -kraavide ja pealetungiva tulerinde vahel;

b) lahkuda omavoliliselt töökohalt, välja arvatud elu ohustavad, põletushaavade saamise, vigastuste ja vingumürgituse juhud, mis ei võimalda jätkata saadud ülesande täitmist;

c) ületada maa-aluse tulekahju korral tõkestuskraave mitte ettenähtud kohtades ja liikuda mööda kraavi põhja;

d) jätta transpordivahendeid ja tuletõrjetehnikat järelevalveta pealetungiva tule ette.

60. Tulekahju ajal ja pärast tulekahju kustutamist on vaja jälgida läbipõlenud juurtega ja poolpõlenud puutüvesid (eriti kuivanud puude tüvesid) ning saagida ja raiuda need enne iselangemist maha.

61. Metsatulekahju otsesele kustutamisele ei tohi lubada alla 16 aasta vanuseid noorukeid, rasedaid ja imetajaid, kurte, nõdrameelseid ja invaliide.

62. Kõik tulekahjul tegutsevad töölisel tuleb varustada toidu ja joogiveega. Vesi peab olema keedetud ja seda tuleb hoida kinnistes nõudes (paagid, termosnõud). Vajalikuks joogiveehulgaks arvestatakse 5—6 liitrit inimese kohta vahetuse jooksul.

63. Põletushaavu või vigastusi saanud töölistele peab viivitamatult esmaabi andma, ohtliku põletushaava või vigastuse puhul aga nad kohe haiglasse toimetama. Töölistele õigeaegselt esmaabi andmiseks peab metsatulekahju koha lähedal olema hädavajalik ravimite komplekt (põletushaava salv, nuuskpiiritus, sidemed, vatt, jood jms.).

Pinnatulekahju kustutamine

64. Pinnatulekahju kustutamise meetodi valikul võetakse aluseks:

a) tule intensiivsus;

b) tulekahju staadium;

c) olemasolevate kustutusvahendite ja tuletõrjetehnika hulk;

d) kohalikud tingimused (puistu seisukord, ilmastikutingimused jne.);

e) tulekahjukohal viibivate kustutustööliste arv.

65. Sõltuvalt tuleluurelt saadud andmetest ja arvestades p. 64 märgitud, valitakse üks alljärgnevatest tulega võitlemise meetoditest:

a) tule vahetu kustutamine;

b) tõkkeribade rajamine.

66. Vastavalt valitud meetodile määrab kustutustööde juhatja pinnatulekahju kustutamise viisi.

Pindmist metsatulekahju võib kustutada:

- a) okstega lämmatades või liivaga üle puistates;
- b) rajades tõkkeriba pinnakatte eemaldamise või kamara kõrvaldamise teel kuni mineraalkihi või pinnaveeni;
- c) eemaldades pinnakatte ja risu labidate või teiste tulekustutuse käsiriistade abil;
- d) piirates tulekahju ala ülesküntud ribaga;
- e) süüdates vastutule;
- f) kasutades keemilisi vahendeid;
- g) kustutades veega.

67. Tule lämmatamiseks okstega (nn. materdamine) kasutatakse 1,5—2 m pikkusi oksakimpe või terveid noorte puude latvu. Okstega peab tule serva lööma mitte ülalt alla, vaid kaldu põleva ala poole, sest ülalt alla löömisel võivad lenduvad sädemed pinnakatte uuesti süüdata.

Tuli puistatakse mullaga üle raudlabidate abil. Mulda võetakse tulejoone serva kaevatud aukudest. Mulda või liiva peab viskama nii, et see kataks võimalikult suure põleva pindala.

68. Kui tule jõud on nii suur, et töötamine tulejoone serval võimatuks osutub, lokaliseeritakse tulest haaratud ala tule edasist levikut takistavate tõkkeribade rajamise teel.

Tõkkeribade rajamiseks kasutatakse järgmisi meetodeid:

- a) pinnakatte katmine mullaga;
- b) maakamara ja risu eemaldamine;
- c) pinna üleskündmine hobu- või traktoriatradega;
- d) tõkkevööndi ettepoletamine;
- e) maapinna ülepritsimine keemiliste lahustega (kaltsiumkloriid, seebikivi jms.).

69. Pinna mullaga katmiseks kasutatakse labidaid. Selleks kaevatakse iga 3—8 m järel augud ning aukude vahed kaetakse nendest väljavisatud mulla tiheda kihiga.

Maakamara ja risu eemaldamiseks kasutatakse labidaid, kõplaid, kraapraudu, rehasid jms. Kamar ja risu eemaldatakse täielikult kuni mineraalse pinnase paljastumiseni.

70. Metsatulekahju piiratakse ülesküntud ribaga hõreda puistuga metsas, metsalagendikel, ülestöötatud metsaaladel ja metsasihtidel. Riba rajamiseks kasutatakse hobu- ja traktoriatru ning buldoosereid. Traktoriatradega kundes piisab ainult ühest ribast, hobuatradega tuleb aga rajada vähemalt kaks kuni kolm ülesküntud riba. Tõkkeribade rajamisel koristatakse adra ees olevad takistused ja kohendatakse künni järel vaod. Tõkkeriba rajatakse laiusega 0,5—2 m, olenevalt pealetungiva tule tugevusest. Tõkkeriba peab algama ja lõppema tule levikut pidurdava takistuse juures (teed, ojad jms.). Vahemaa rajatava tõkkeriba ja pealetungiva tule vahel peab olema nii

suur, et tõkkeriba rajamistööd oleks võimalik lõpetada enne, kui tuli tõkkeribani jõuab.

71. Tõkkeribade ettepoletamiseks nimetatakse pealetungiva tule ees asetseva tuld võtva materjali hävitamist. Selleks süüdatakse pinnakate kustutustööde juhataja poolt määratud tugiliinidelt, milleks võivad olla mineraliseeritud ribad, ojad, teed jms. Kui need puuduvad, rajatakse enne tule süütamist maaharimisriistade, kemikaalide lahuste või tulekustutuse käsiriistade (labidad, kõplad, rehad) abil kitsad tõkkeribad. Tugiliinina kasutatava riba laius peab olema 40—50 sm. Kõigepealt süüdatakse tuli pealetungiva tulerinde keskkoha vastas oleva tugiliini serval. Seda teevad kaks brigaadi, kes seejärel hakkavad piki tugiliini teineteisest eemalduma. Kumbki brigaad süütab algul pinnakatte 20—30 m pikkusel lõigul, ja kui tuli on tugiliinist 2—3 m kaugusele eemaldunud, süütab pinnakatte järgmisel lõigul. Tule alustamise iga 3—4 lõigu kohta tuleb esimeseks tunniks jätta vähemalt üks tööline, kes jälgib, et tuli ei tungiks üle tugiliini.

Tugiliini servas olev pinnakate tuleb süüdata ühtlaselt, ilma vahesid jätmata. Tule süütamiseks kasutatakse tunglaid või leeklampe.

72. Metsatulekahjude kustutamine keemilisel teel seisab kemikaalide lahuse pihustatud joa suunamises:

a) vahetult tulle — leegi alumisse ossa kuni põlemise täieliku lõppemiseni (aktiivne meetod);

b) tulerinde ees olevale pinnasele (tuld tõkestava riba loomine).

73. Pihustamiseks kasutatakse tuld kustutavate kemikaalide vesilahuseid järgmise kontsentratsiooniga (kaaluprotsentides):

kaltsiumkloriid	25—35
seebikivi	25—35
ammooniumsulfaat	15—25
fosforhape	15—25

Valmistatud lahusesse lisatakse selle niisutusvõime, seega ka kustutava toime suurendamiseks 1% (mahu järgi) petrooleumi kontakti, mis on naftatöötlemise jääde ja kujutab endast vees lahustuvat tumepruuni mittesüttivat vedelikku.

74. Kemikaalilahuse kulu aktiivse võitlusmeetodi puhul on kuni 0,2 liitrit ühe meetri tulerinde pikkuse kohta ning tuld tõkestava riba rajamisel kuni 0,5 liitrit ruutmeetri kohta. Kemikaalide abil rajatava tõkkeriba laiuseks on 1—2 m, olenevalt maapinna risustatusest. Tõkkeriba rajamiseks valitakse võimalikult vähe risustatud ja hõreda taimkattega tasased kohad.

75. Metsatulekahjusid kustutatakse veega kohtades, kus leidub looduslikke veekogusid (jõesid, järved) või veehoidlaid ja kuhu on võimalik kiiresti paigutada tuletõrje-mootorpritse.

76. Alles puhkenud ja nõrka pinnatud, mis pole veel haaranud eriti suurt maa-ala, kustutama saabunud töölisel paigutatakse katkestamatu ahelikuna ümber tulest haaratud ala ja okstega materdades või mullaga üle puistates kustutatakse tuli. Kui tuli on haaranud suure maa-ala, liigub kiiresti edasi ning tulerindele on võimatu läheneda, jaotatakse kustutustöölisel 3—4 gruppi, kusjuures grupid paigutatakse järgmisel: esimene, suurima inimeste arvuga grupp asetatakse tulerindele kõige lähemale, kaks väiksemat gruppi tiibadele ja neljas tagalasse. Viimase grupi ülesandeks on uute, sädemetest ja tukkidest tekkinud tulekollete kustutamine. Kui inimeste arvust gruppide moodustamiseks ei piisa, haaratakse põlev metsaosakülgedelt ning tule leviku suunas edasi liikudes ja pidevalt kustutades surutakse tules haaratud ala kiiluna kokku ning lämmatatakse tulekahju lõplikult.

77. Metsatulekahjude kustutustööd organiseeritakse järgmisel:

a) töötades tulekustutuse käsiriistadega raiub üks grupp puid ja põõsaid ning lõhub (kobestab) kõblastega pinnakatet, teine grupp viimistleb mineraliseeritud riba ning ülejäänud inimesed katavad tule lähenemisel seda mullaga, materdavad okstega ja jälgivad, et tuli ei tungiks üle mineraliseeritud riba;

b) hobu- ja motoriseeritud vahenditega (traktorid, buldooserid) töötavad ainult vastava kvalifikatsiooniga isikud, kellele määratakse vajalik abitööjõud (küntud riba kohendamiseks, lamapuidu koristamiseks);

c) kustutades tuld veega (mootorpritside abil) teevad põhilise töö tuletõrjujad, kellele kinnistatakse vajalik abitööjõud (voolikliinide ümberpaigutamiseks, pritside asetamiseks veevõtukohtadele jne.);

d) kemikaalidega võivad tuld kustutada ainult spetsiaalse ettevalmistusega inimesed ranits-, hobu- või traktoripihustajate abil.

Arvestades asjaolu, et tule intensiivsus õhtul, eriti öösel langeb, tuleb seda aega maksimaalselt kasutada kustutustöödeks.

78. Pärast tule edasiliikumise peatamist (tulekahju lokaliseerimist) organiseeritakse tulekahju järelkustutamine ja põlenud ala valvamine.

Järelkustutamine seisab selles, et põlenud alal leiduvad põlevad ja suitsevad esemed (kännud, tüved, sipelgapesad jms.) likvideeritakse nende mullaga katmise, maasse kaevamise või veega ülevalamise teel. Järelkustutamisel liigutatakse põlenud ala servadest tsentri suunas.

Tulekahjukoha (s. t. põlenud ala) valvamise kestus sõltub ilmastikutingimustest ja paikkonna risustatusest. Valvatakse seni, kui tule taaspuhkemise oht on täielikult kõrvaldatud.

Ladvatulekahju kustutamine

79. Võitluses ladvatulekahjudega kasutatakse looduslikke ja varem rajatud tuletõrjelisi tõkkeid (barjääre), kustutustööde käigus tule edasiliikumise teele rajatud kaitsesihte ning vastutuld.

80. Tule edasiliikumise teel olevate looduslike ja varem rajatud tuletõrjeliste tõkete hulka kuuluvad jõed, ojad, järved, tiigid, teed, tuletõrjekujad, kvartalitevahelised sihid jms. Piki barjääri tulekahjupoolset serva koristatakse vähemalt 100 m laiuselt ribalt kogu süttiv materjal (kuivanud oksad, tuulemurd jms.), rajatakse uusi ja värskendatakse olemasolevaid mineraliseeritud ribasid.

81. Looduslike ja varem rajatud tuld tõkestavate barjääride puudumisel raiutakse tule liikumise teele uued tuletõrjekujad ning rajatakse neile mineraliseeritud ribad. Noores puistus võib kiiresti rajada sihte võsalõikajate abil.

82. Vastutule kasutamisel suure risustatuse, rikkaliku alusmetsaga ja noortes puistutes paigutatakse piki valitud tugiliini (tee, siht, jõgi) iga 10—20 m järel töölised, kes tööde juhataja märguandel süütavad tugiliini tulekahjupoolisel küljel pinnakatte. Süüdatud tuli paisub tulekahju suunas liikuva tõmbuse tsooni jõudes kiiresti suureks ja puude latvadesse kandudes liigub tulekahjule vastu.

83. Vastutule kasutamisel vanades puistutes, kus puuduvad alusmets ja madalal asetsevad oksad, paigutatakse töölised piki tugiliini iga 5—15 m järel. Tugiliini tulekahjupoolsele servale ehitatakse risust, tuulest murtud okstest ja kuivast pinnakattest vall. Viimane süüdatakse tööde juhataja märguandel üheaegselt kogu pikkuses hetkel, mil tekib tulekahju liikumisele vastassuunaline õhutõmbus. Tõmbuse tekkimine määratakse kindlaks paberossisuitsu, õhku visatud puulehe, paberitükikese või muu lendleva eseme järgi. Süüdatud ladvatuli liigub tulekahjust tekitatud tõmbuse mõjul lähenevale tulevalile vastu ja sellega ühinedes kustub, ühtlasi likvideerides ladvatulekahju.

Tagalasse, s. o. tugiliini taga olevale maa-alale paigutatakse inimesed, kelle ülesandeks on üle tugiliini lendunud sädemetest ja tukkidest tekkinud tulekollete kustutamine. Sädemed ja tukid võivad kanduda tugiliinist 200—500 m kaugusele.

84. Võitluseks vaiksete, mittetormiliste ladvatulekahjudega võib kasutada tavalisi tuletõrjekujasid, teid, kvartalitevahelisi sihte jms. Tormiliste ladvatulekahjude peatamiseks peab rajama laiad (vähemalt 50 m) tõkestusribad või kasutama laiujõgesid, lehtpuupuistust võõndeid jms.

Pärast tule edasiliikumise peatamist tuleb põlenud ala ser-

vade lähedases tsoonis kustutada kõik põlema jäänud esemed, kusjuures esmajoones on vaja koristada tulekahju tagajärjel rohkem kannatada saanud, inimesi ootamatu mahalangemisega ohustada võivad puud.

86. Töölised võib kustutustööde lõppemisel vabaks lasta ainult kustutustööde juhataja korraldusel pärast seda, kui kogu põlenud ala on üle vaadatud ja kindlaks tehtud, et tulekahju on täielikult likvideeritud. Seejuures jäetakse vajalik arv inimesi valvama tules kannatada saanud territooriumi. Inimesed paigutatakse nii, et nad saaksid kontrollida kogu põlenud ala, ja pärast nende ärakustutamist antakse kogu ala selle metsavahi süstemaatilise kontrolli alla, kelle teenindamispiirkonnas tulekahju aset leidis.

Maa-aluse (turba-) tulekahju kustutamine

87. Maa-aluste tulekahjude lokaliseerimine kujutab endast kogu tulekahju ala piiramist kraavidega. Tõkestuskraavi põhi peab ulatuma mineraalse pinnaseni või veega kaetud turba-kihini. Kraavi laius peab olema 0,7—1 m. Kraavi kallastel kasvavad puud ja võsa raiutakse maha ning kantakse põlevast alast kraaviga eraldatud territooriumile. Tuld tõkestava võime suurendamiseks on soovitatav kraavi servad katta liiva või mingi muu mineraalse pinnase kihiga.

88. Kraavide kaevamiseks võib peale tulekustutuse käsi-riistade edukalt kasutada mehhanisme (traktori-kraaviadrad jms.). Maa-aluste tulekahjude kustutamisel tuleb tööle rakendada ka lähedal asuvate ettevõtete spetsiaalne inventar (mehaanilised kraavikaevajad, tuletõrjevahendid jms.).

89. Lokaliseeritud turbatulekahju järelkustutamine seisab selles, et põlenud ala servades olev sammal, turvas ja risu kaetakse liivaga, valatakse veega üle või töödeldakse kemikaalidega.

90. Lokaliseeritud turbatulekahju valvamine on kestva iseloomuga ning seisab põlenud ala servade tähelepanelikus jälgimises ja maa seest pinnale tungiva tule kustutamises.

EESTI NSV SISEMINISTEERIUMI
TULETÕRJE VALITSUS

EESTI NSV PÕLLUMAJANDUSE
MINISTEERIUMI METSAMAJANDUSE
PEAVALITSUS

Kinnitan
Eesti NSV siseministri
asetäitja
V. Ševtšenko
14. novembril 1959. a.

Kinnitan
Eesti NSV põllumajanduse
ministri asetäitja
M. Kozlov
14. novembril 1959. a.

TULEOHUTUSE EESKIRJAD

TOORLINA TÖÖTLEMISEL KOLHOOSIDES JA SOVHOOSIDES

I. Üldised alused

1. Käesolevad eeskirjad kehtivad kõigi vabariigi kolhooside ja sovhooside toorlina töötlemise punktides.

2. Kõik toorlina töötlemisega tegelevad isikud on vaatamata nende ametikohtadele kohustatud tundma ja rangelt täitma käesolevaid tuleohutuse eeskirju.

3. Vastutus tuleohutusliku seisukorra ning tuletõrjeliste ürituste eest toorlina töötlemise punktides lasub isiklikult sovhooside direktoritel ja kolhooside esimeestel, kolhooside brigadides ja sovhooside osakondades vastavalt brigadiridel ja osakonnajuhatajatel ning neid asendavil isikulil. Linatöötlemise masinate ja seadmete korrasoleku eest vastutavad sovhoosides mehaanikud ning kolhoosides tehnika eest vastutavad isikud.

4. Sovhooside direktorid, kolhooside esimehed ning kõik toorlina töötlemise punktides tuleohutuse eest vastutavad isikud on kohustatud:

a) teadma ja täpselt täitma tuleohutuse eeskirju;

b) jälgima, et toorlina töötlemisega tegelevad isikud rangelt täidaksid kehtestatud tuleohutuse nõudeid;

c) kindlustama toorlina töötlemise punkti teenindamist alalise brigaadi poolt ning mitte lubama tööle isikuid, kes pole sooritanud tuletõrjetehnilise miinimumi katseid;

d) kindlustama tulekustutusvahendite alaline korras- ja valmisolek töötamiseks;

e) teatama tulekahju tekkimisel sellest viivitamatult lähemale tuletõrjekomandole või vabatahtliku tuletõrje salgale ning kuni viimase saabumiseni rakendama olemasolevad tulekustutusvahendid tulekolde likvideerimiseks.

5. Kõik linatöötlemise punktides tegutsevad töölised ja kolhoosnikud peavad olema instrueeritud tuleohutuse nõue-

test, oskama välja kutsuda tuletõrjekomandot (-salka) ning käsitseda olemasolevaid tulekustutusvahendeid. Tuletõrjetechnilise miinimumi katses mittesooritanud isikute töölelubamise eest kannavad vastutust sovhooside direktorid ja kolhooside esimehed.

6. Töötajaid on tuleohutuse eeskirjadest kohustatud instrueerima sovhooside direktorid, kolhooside esimehed ning toorlina töötlemise punktides tuleohutuse eest vastutavad isikud.

7. Tuleohutuse nõuetest instrueerimine peab tagama, et töötajad tunneksid:

a) toorlina töötlemise punktide tuleohtlikemaid kohti;

b) võimalikke tulekahjude tekkimise põhjusi, abinõusid nende vältimiseks ning oskaksid õigesti tegutseda tulekahju tekkimisel;

c) olemasolevaid tulekustutusvahendeid, oskaksid neid käsitseda ning tulekahju korral kiiresti kohale kutsuda tuletõrjekomandot või vabatahtliku tuletõrje salka.

Töötajate instrueerimisel tuleb esmaseid tulekustutusvahendeid tingimata praktiliselt käsitseda.

8. Sovhooside ja kolhooside juhatused on kohustatud toorlina töötlemise punktides moodustama vabatahtliku tuletõrje salga võitlusmeeskonnad ning määrama kindlaks nende koosseisud, lähtudes tööliste ja tulekustutusvahendite arvust.

9. Vastutus vabatahtliku tuletõrje salga võitlusmeeskonna moodustamise ja väljaõpetamise eest lasub sovhooside direktoritel ja kolhooside esimeestel.

10. Vabatahtliku tuletõrje salga võitlusmeeskonna liikmed peavad ise hästi tundma ja täitma tuleohutuse eeskirju, nõudma teistelt nende täitmist, hoidma võitluskorras tulekustutusvahendid ning alati olema valmis võimaliku tulekahju kustutamiseks.

II. Linatöötlemise punktide territooriumide ja ruumide korrashoid

11. Linatöötlemise punktide territooriumid ja ruumid tuleb alati puhtad hoida. Ruume ja masinaid on vaja jäätmetest, tolmust ja muust süttivast prahist puhastada töö käigus, pärast vahetuse või tööpäeva lõppu aga läbi viia täielik puhastus.

12. Kõik ruumis leiduvad läbikäigud, masinate vahekäigud, juurdepääsud esmastele tulekustutusvahenditele ja väljapääsud ruumidest tuleb hoida vabadena ning neid ei tohi tõkestada toormaterjali, valmistoodangu ega teiste materjalide ja esemetega.

13. Ruumis ei tohi üheaegselt hoida rohkem linavarsi, kui

ühe vahetuse normis on ette nähtud. Ulejäänud linavarred tuleb hoida ruumides, mis on linatöötlemise punktist vähemalt 60 m kaugusel. Valmistoodangut (linakiudu) tuleb vahetuse jooksul toimetada lattu vähemalt kaks korda.

14. Linatöötlemise ruumis ja selle territooriumil on rangelt keelatud kasutada lahtist tuld või petrooleumivalgustust. Punktis võib töötada ainult päeva- või elektrivalgusel, kusjuures elektriseadmestik peab vastama elektrotehnilistele ja tuleohutuse nõuetele.

15. Kütteseadmete ehitamine või soojendusriistade kasutamine linatöötlemise ruumides, välja arvatud kuivati ja tööliste soojendamisruum, on keelatud.

16. Linatöötlemise ruumis ja selle territooriumil on suitsetamine rangelt keelatud. Suitsetada on lubatud ainult selleks sisustatud ruumis, mis peab asuma linatöötlemise ruumist vähemalt 30 m kaugusel ja olema varustatud esmaste tulekustutusvahendite, urni ja veetünniga.

Territooriumil ja ruumides, kus suitsetamine on keelatud, tuleb nähtavale kohale üles seada sildid „Suitsetamine keelatud“. Suitsetajatele ettenähtud kohad tuleb tähistada siltidega „Suitsetamiskoht“.

17. Linatöötlemise punkt peab olema varustatud veetaga-varaga tulekahju kustutamiseks. Looduslike veekogude puudumisel tuleb linatöötlemise punkti juurde ehitada 50-m³ tule-tõrjeveemahuti, mille kaugus punktist ei tohi ületada 100 m. Linatöötlemise punkti juures peab selle töötamise ajal alati olema töökorras mootor- või käsiprits.

18. Linatöötlemise punkti territooriumil peavad olema tulekahjust teatamiseks üles seatud signalisatsioonivahendid (sireen, kell, lokulaud, tükk raudteeroobast vms.).

19. Linatöötlemise punkti territooriumil peab asetsema tahvel, millel on järgmised esmased tuletõrjevahendid:

tuletõrjekirves	2 tk.	labidas	2 tk.
kang	2 "	keemiline tulekustuti	
pootshaak	2 "	(ainult suvel)	2 "
ämber	3 "		

Ülalmainitud tuletõrjeinventar tuleb punaseks värvida.

20. Linatöötlemise hoonete ja teiste ehitiste vahel peavad olema alljärgnevad tuletõrjekujad:

a) elumajadest, ühiskondlikest hoonetest, loomafarmidest, remonditöökodadest, sepikodadest, garaazidest, elektriijaamadest, veskitest, vedelkütuse ladudest ja kuivatitest — 150 m;

b) peksmata vilja, heina, põhu ja tehniliste kultuuride ladudest — 150 m;

c) piima- ja teiste toiduainete tööstuse hoonetest — 100 m.

21. Tuletõrjekujad linatöötlemise punkti territooriumil asuvate üksikute hoonete vahel määratakse kindlaks nende tulepüsivuse astmest lähtudes ning need peavad olema järgmised:

Hoonete tulepüsivuse aste	Hoonete tulepüsivuse aste		
	I—II	III	IV—V
	Hoonetevahelised tuletõrjekujad meetrites		
I—II	12	15	20
III	15	20	25
IV—V	20	25	30

Märkused. 1. Spetsiaalsed köetavad linavarte kuivatid ja rehed peavad vaatamata nende hoonete tulepüsivuse astmele asuma linatöötlemise punkti hoonetest vähemalt 100 m kaugusel.

2. Linavarte hoidmiseks ehitatud katusealused peavad vaatamata nende tulepüsivuse astmele asuma teistest linatöötlemise punkti hoonetest vähemalt 150 m kaugusel.

3. Lokomobiili-, traktori- või mootoriruum peab olema ehitatud vähemalt raskesti süttivast materjalist. Kui see ruum kujutab endast linatöötlemise hoone juurdeehitust, peab nende vahel olema tulemüür.

4. Hoonete iseloomustused tulepüsivuse astme järgi määratakse kindlaks vastavalt tuleohutuse normidele N-130-55.

22. Kõigi linatöötlemise punkti juurde kuuluvate hoonete katusekatted peavad olema tulekindlast materjalist (eterniit, šifer, kivi jms.). Erandjuhtudel võivad hoonete (peale kuivatite ja rehtede) katused olla ehitatud raskesti süttivast materjalist (õlgede ja savi segust).

23. Kolhooside ja sovhooside linatöötlemise punktide elektrijuhtmestik ja sisustus peavad vastama ruumide P-II ja P-IIa kohta kehtestatud elektrotehnilistele nõuetele.

III. Tuleohutuse abinõud linavarte kuivatamisel

24. Linavarsi võib välisõhus loomulikult teel kuivatada selleks ettenähtud kohtades 150 m kaugusel köetavatest hoonetest ja 20 m kaugusel üldkasutatavatest teedest.

25. Linavarsi võib kunstlikult kuivatada spetsiaalselt ehitatud või kohandatud kuivatites.

Linavarte kuivatamiseks ei ole lubatud kasutada viljakuivatiteid SSL-VISHOM, ZS-VISHOM ja teisi nendetaolisi, mis ei vasta linavarte kuivatamiseks ettenähtud tuleohutuse nõuetele.

26. Reheahjud peavad olema nii ehitatud, et neist ei lenduks sädemeid kuivatisse, kusjuures ahjude kütteavad peavad

vad olema kõrvalruumis või tamburis. Hoone puitkonstruktsioonide ja ahjude vahele peavad olema ehitatud 50 sm pakused vahemüritised. Reheparte asetamine vahetult ahju kohale on keelatud ning nende ahjupoolne külg peab võretatud olema.

27. Linavarsi võivad kuivatites (rehtedes) kuivatada ainult spetsiaalse ettevalmistusega inimesed (kütjad), kes peavad hästi tundma tuleohutuse eeskirju. Iga kütmise eel peab kütja kontrollima kuivati ahjude ja sisustuse seisukorda ning alustama kütmist alles siis, kui on veendunud nende korrasolekus.

Küdevaid küttekoldeid on rangelt keelatud järelevalveta jätta.

28. Linavarte kuivatamisel tuleb silmas pidada järgmisi nõudeid:

a) kuivatites (rehtedes) ei tohi õhutemperatuur tõusta üle $70-80^{\circ}\text{C}$;

b) kuivati (rehe) külge ei tohi ehitada katusealuseid linavarte tagavarade hoidmiseks;

c) pärast linavarte rehte kuivama asetamist tuleb rehepartelt allarippuvad linavarred ära korjata ja ahju lagi, põrand ning seinad neist hoolikalt puhastada;

d) ahjust lenduvate sädemete püüdmiseks tuleb kütteava kohale asetada plekist kate ja kuivati torude peale plekist sirmid. Kütteavast sädemete lendumisel tuleb ahjus kiiresti tuld vähendada.

IV. Tuleohutuse nõuded toorlina töötlemisel

29. Linamurdmise masin peab asetsema omaette suletavas ruumis. Kui masinaid on rohkem kui üks, peavad need asetsema ruumides, mis on üksteisest eraldatud tulemüüridega.

30. Linatöötlemise punktides jõumasinatena kasutatavad traktorid ja lokomobiilid peavad linamasina ruumist asetsema vähemalt 10 m kaugusel või tulemüüri taga asuvas ruumis. Tagavarakütteainete ja -määrdeõlide hoidmine jõumasinate ruumis on keelatud.

Traktori või sise põlemismootori heitgaaside toru peab olema suunatud veega täidetud tünni.

Ajamitena kasutatavad elektrimootorid peavad olema kinised.

31. Lokomobiili jõumasina kasutamisel tuleb täita järgmisi nõudeid:

a) katla pealispinna ja ruumi süttivast materjalist lae vahet peab olema vähemalt 2 m ning ruumi seinte ja lokomobiili vahet vähemalt 1,5 m;

b) lokomobiili korstna katusest läbimise kohal peab olema ümber korstna 50 sm laiune mittesüttivast materjalist ümbris

või õhuvahe. Korsten peab olema varustatud vesisädemepüüd-
jaga;

c) kütusetagavara hoidmine lokomobiiliruumis on keelatud ning kütust tuleb vajaduse korral tuua küttelaost.

32. Linaluude hoidmine linatöötlemise ruumis on keelatud. Linaluud tuleb töö käigus koristada ja viia 100 m kaugusele selleks ettenähtud kohta.

33. Linatöötlemise masinaid tuleb regulaarselt kontrollida, puhastada tolmust, prahist ja pöörlevate masinaosade ümber keerdunud linakiududest ning masinalaagreid hoolikalt määrida.

34. Linavarsi on inimjõul lubatud töödelda (murdmine ja ropsimine) ruumides, kus on vähemalt kaks väljapääsu.

35. Ajamite veorihmadel ei tohi olla mustast metallist ühendusõmblusi ning rihmad ei tohi töötamisel kokku puutuda kaitsevõredega.

36. Masinate töö- ning vabakäigu-rihmaseibide vahel peab olema vähemalt 5—6 mm, et vältida sädemete tekkimist nende kokkupuutumisel. Nimetatud vahemaa saavutamiseks tuleb rihmaseibide vahele asetada 5—6 mm paksune värvilisest metallist seib.

37. Linamurdmise masinate töötamisel tuleb nende juures silmas pidada järgmisi nõudeid:

a) linamurdmise masina murdmisvõllide (riflite) hambad peavad täpselt langema vastasvõllide vastavatesse õnara-tesse, et võllide pöörlemisel ei tekiks sädemeid;

b) et vältida linamurdmise võllide kaeltele tooraine ja nende ümber linakiudude mähkumist, tuleb võllide mõlemasse otsa asetada piirajad (konduktorid), mis peavad ulatuma 50 mm kõrguselt üle valtside tööpinna;

c) rifelvaltside ja konduktorite pealispinnad peavad olema täiesti siledad ja ilma defektideta;

d) murdmisvõllide südamikud peavad olema kõvasti ja tihedalt kinnitatud võllidesse, ei tohi lahti olla ega loksuda;

e) linamurdmise masina laagrite kuumenemise vältimiseks on neid tarvis regulaarselt määrada. Määrimisavad tuleb varustada kaanekestega, et tõkestada prahi sattumist avadesse. Masina peavõllide laagritel peavad olema solidooliga täidetavad määrdekarbid. Laagreid tuleb määrada vastavalt vajadusele;

g) linamurdmise masinasse lastavate linavarte hulgas ei tohi leiduda tahkeid kehi, mis löögi tagajärjel eraldavad sädemeid (must metall, ränikivi jms.).

38. Linaropsimise masinate töötamisel tuleb silmas pidada järgmisi nõudeid:

a) mähkumist tõkestavad kilbid ei tohi olla kinnituskohtadelt lahti ega pöörelda ümber võllide. Kilpide siseääred peavad olema kaetud viltseibidega;

b) viltseibid ei tohi olla läbi imbunud õliga ega tugevasti hõõrduda;

c) linakiud ei tohi mähkuda ümber völli-kaelte ja ropsimisvõllide. Mähkumise korral tuleb masin seisma jätta ja mähkunud linakiud kõrvaldada;

d) mähkumist tõkestavad kammid ja noad peavad olema teravad ning tugevasti kinnitatud;

e) ropsimimasina trumlite teravike ja juhttala kokkupuumise vältimiseks tuleb nende vahele jätta vahe;

g) trumlite otsmiste hoidristide kinnituskruvid peavad olema lõpuni sisse keeratud, nii et nende pead ei ulatuks üle kinnitusketta tasapinna;

h) masinate töötamise ajal ei tohi avada või lahti hoida masinaluuke, et vältida tolmu tungimist ruumi;

i) masina pöörlevad osad ei tohi kuumeneda, mistõttu neid tuleb hoolikalt määrada.

39. Et vältida linakiudude mähkumist linaropsimise masina võllide ümber, asetatakse esimese ja teise sektsiooni ropsimisvõllide kohale külgedelt kammid. 6—8 mm paksusest lehtterastest valmistatud kammidel peavad olema üksteisest 20 mm kaugusel asetsevad 25 mm pikkused teravad piid. Kammid kinnitatakse kruvide abil mähkumist tõkestavate kilpide alumistesse servadesse. Selleks lõigatakse kilpidele kogu pikkuses 20 mm laiused õnarused. Võlli ja kammipiide vahel peab olema 2—3 mm. Elastuse suurendamiseks on vaja kammipiid painutada 8—10 mm võrra allapoole (võlli pöörlemisele vastassuunas).

Ropsimisvõllide otsmised hoidristid peavad olema väljastpoolt kaitstud mähkumist tõkestavate rõngastega, millel on vildist vahekihid. Vildi puudumisel võib seda asendada kummeeritud masinarihma tükiga, mida saab kinnitada kas liimimise või neetamise teel. Kui kasutatakse neetimismeetodit, ei tohi neetide pead ulatuda üle vahekihi tasapinna, kokku puutuda ropsimisvõlli kettaga ega tekitada nendevahelist hõõrdumist.

40. Takumasinate töötamisel tuleb silmas pidada järgmisi nõudeid:

a) takkude mähkumise vältimiseks valtside völli-kaelte ümber tuleb völlipaaride vahele asetada piirajad-konduktorid. Valtside peksulatikeste pealispinnad peavad olema täiesti siledad ja ilma defektideta;

b) ülemise ropsimistrumli peksulatikesed peavad olema sobitatud alumise trumli peksulatikeste vahele nii, et need ei saaks võllide pöörlemisel kokku põrgata;

c) hoolega jälgida tuletõrjetrumlite töötamist ning laagrite seisukorda ja mitte lasta neil kuumeneda. Laagrite määrimise karbid peavad alati olema täidetud määrdega;

d) mitte lubada raputajat töötada murdunud või kõverdunud nõeltega ega lasta masinasse töötlemiseks mittepuhast toormaterjali;

e) on keelatud riputada masinatele linapallide tõstmise konkse või teisi metallesemeid ja -tööriistu;

f) kui masina võllide, hammasrataste või teiste mehhanismide ümber on linakiude mähkunud, tuleb masin viivitamatult peatada ja mähkunud kiud kõrvaldada.

41. Ruumid, kus asetsevad linatöötlemise masinad, peavad olema varustatud ventilatsiooniseadmetega, mille ülemine süsteem peab kindlustama tolmu ja alumine linaluude eraldamist ruumist ja masinatest.

42. Ventilatsiooniseadmete ehitamisel tuleb silmas pidada järgmisi nõudeid:

a) ventilatsioonikanalid ning -kambrid peavad olema ehitatud tulekindlast materjalist;

b) ventilatsiooniseadmed ja nende reguleerimise mehhanismid ei tohi hõõrdumisel ega metalleseme löögi tagajärjel sädemeid tekitada;

c) ventilatsioonikanalitel peavad olema tihedalt suletavate kaantega puhastusavad ning kanaliõontes mõlemal pool ventilaatorit kergesti suletavad siibrid või klapid;

d) linaluude ja tolmu kambrid on vaja ehitada 15 m kaugusele linatöötlemise masinatest.

43. Linatöötlemise masinate ja seadmete töötamist peab kontrollima sovhoosi (kolhoosi) juhatuse poolt määratud spetsiaalse ettevalmistusega masinist. Traktori, lokomobiili või elektrimootori töötamist peab jälgima vastavalt traktorist, kütja või elektrik, kes isiklikult vastutab masinate ja agregaatide korrasoleku ning ohutu töötamise eest.

44. Ruumides, kus ropsitakse lina käsitsi, on linakiu tagavarade hoidmine keelatud.

45. Linatöötlemise ruume on vaja linaluudest, -jäätmest ja -tolmust regulaarselt puhastada iga kahe tunni tagant ning täielikult tuleb ruumid puhastada vahetuse või tööpäeva lõpul.

V. Tuleohutuse nõuded linade hoidmisel

45. Linade hoidmine sovhoosides ja kolhoosides on lubatud:

a) kupardamata ja kupardatud linakuhilates, rõukudes, katusealustes ja kinnistes laohoonetes;

b) linavarsi — katusealustes ja kinnistes laohoonetes;

c) linakiudu, takku, linaseemneid ja linaluid — ainult kinnistes ladudes.

46. Linavarte kuhilate alune pind ei tohi ületada 30 m² ja kuhila kõrgus 8 m, kusjuures kuhilad peavad olema gruppina asetatud — neli kuhilat igaühes. Uksikute kuhilate vahet peab

olema vähemalt 30 m ja kuhilate gruppide vahet 50 m. Kupardatud lina rõukude mõõtmed soovitatakse võtta $15 \times 8 \times 8$ m ning nende ja linakuhilate vahet peab olema vähemalt 80 m.

47. Igas katusealuses võib kupardatud leotamata linavarsi hoida kuni 150 tonni ning leotatud linavarsi kuni 80 tonni.

48. Linakuhilad ja -rõugud peavad elu-, ühiskondlikest ja teistest hoonetest ning heina-, põhu-, metsamaterjali ja kergersti süttivate vedelike ladudest asetsema vähemalt 200 m, katusealustest 150 m ja üldkasutatavatest teedest 20 m kaugusel.

49. Linavarte, linakiu, taku ja linaluude kinnised laod peavad vaatamata nende tulepüsivuse astmele olema jaotatud üksikuteks ruumideks, mille pindalad ei tohi ületada 300 m².

50. Linatöötlemise punktides ning linatagavarade hoiukohades peab sovhoosi või kolhoosi juhatus organiseerima ööpäevase valve selleks määratud isikuist.

51. Koht, kuhu linad kuivama laotakse, peab asetsema vähemalt 60 m kaugusel ehitistest.

52. Linavarte ja linakiu transportimiseks võib kasutada ainult tehniliselt täiesti korras autosid, mille heitgaaside torud peavad olema varustatud statsionaarsete sädemepüüdjatega.

53. Linavarte, linakiu ja takkude hoidmine loomakasvatushoonetes, põllutöomasinate hoiuruumides ja teistes selleks kohandamata hoonetes on keelatud.

VI. Tegutsemine tulekahju korral

54. Suitsu või kõrbelõhna tekkimisel tuleb linatöötlemise masin viivitamatult peatada ning hoolikalt kontrollida selle seisukorda, avastada ja kõrvaldada suitsu tekkimise põhjus.

Tulekahju või põlengu avastamisel tuleb kiiresti anda häiresignaal vabatahtliku tuletõrje salga või komando kohalekutsumiseks.

55. Kuni tuletõrjeüksuse kohalejõudmiseni tuleb kõik koha-pealsed jõud ühes olemasolevate tulekustutusvahenditega tulekahju kustutamisele rakendada.

56. Tulekahju tekkimisel tuleb masinad kiiresti seisma jätta, elektrivool välja lülitada ning võtta kõik abinõud tarvitusele masinate väljaviimiseks põlevast hoonest.

57. Kui linatöötlemise ruumis on valmistoodangut (lina-kiudu), tuleb see püüda võimalikult kiiresti põlevast ruumist välja kanda.

58. Kui tulekahju tekib linavarte kuivatamisel kuivatis või rehetoas, peab kütja esmajärjekorras sulgema kõik ukсед ja aknad, seejärel välja kutsuma tuletõrje ning ise asuma võimaluste piires tulekahju kustutamisele.

EESTI NSV SISEMINISTEERIUMI
TULETÕRJE VALITSUS

TULEOHUTUSE EESKIRJAD

ELEKTRI- JA GAASIKEEVITUSTÖODEL

I. Üldised alused

1. Käesolevates eeskirjades on ette nähtud tuleohutuse abinõud elektri- ja gaasikeevitustöödel. Nimetatud töödega tegelevate ettevõtete, majandite ja ehitiste administratsioonid peavad koos tuletõrjeorganitega välja töötama juhendid, milles tuleb arvestada kohapealseid tingimusi.

2. Eeskirjad on kohustuslikud kõigi keevitustöid teostavate ettevõtete ja majandite töötajatele.

3. Vastutus tuleohutuse eeskirjade täitmise eest keevitustööde ajal lasub töökodade, ladude, ehitusplatside jt. juhatajatel. Nimetatud isikud on kohustatud keevitustööde igakordseks teostamiseks määrama tööliste hulgast paremini ettevalmistatud isikud, kes vastutavad tuleohutuse eeskirjade täitmise eest keevitamise ajal.

4. Keevitustöid ei ole lubatud teostada isikuil, kellel puudub vastav ettevalmistus ja keda pole instrueeritud tuleohutuse eeskirjadest.

5. Tuleohutuse juhendid (vt. p. 1) tuleb välja panna töökohtadel, kuna väljavõtted nendest antakse keevitustöödega tegelevaile isikuile.

6. Koht, kus keevitustöid tehakse, peab olema varustatud vajaliku tulekustutusinventari ja -vahenditega (voolikud ja joatorud, kui on olemas tuletõrje-sisekraanid, tulekustutid, liiv, labidad, tünnid veega, ämbrid jms.), kusjuures kõiki keevitusega tegelevaid töötajaid tuleb õpetada nimetatud inventari ja vahendeid käsitsema.

II. Üldised tuleohutuse abinõud keevitustöödel

7. Töökoja või ehitusplatsi juhataja peab andma keevitustööde tegemiseks igakordse kirjaliku loa isikule, kes vastutab tuleohutuse eeskirjade täitmise eest töökohal, ning informeerima (suusõnaliselt või telefoni teel) tuletõrjesalga ülemat tööde läbiviimisest, nende iseloomust ja kohast.

Alaliselt tegutsevates keevitustöökodades antakse luba keevitustöödeks töökoja ekspluatatsiooni võtmisel.

8. Teate saamisel keevitustööde teostamisest on tuletõrjesalga ülem kohustatud kontrollima tööde sooritamise kohta ja kindlaks tegema, kas seal on küllaldaselt rakendatud tuleohutuse abinõusid ja kas olemasolev tulekustutusinventar ja -vahendid on korras, ning vajaduse korral võtma tarvitusele täiendavad abinõud.

Juhul, kui keevitustöid tuleb tingimata teostada tuletõrjeliselt ohtlikes kohtades (ruumis on kergesti süttivaid ja põlevmaterjale, -vedelikke ning ohtlikke gaase), määrab tuletõrjesalga ülem tööde sooritamise kohale enam kogenud tuletõrjesalga liikmete hulgast ajutise valve. Vabatahtliku tuletõrjesalga ülem kontrollib keevitustööde ajal tuleohutuse eeskirjade täitmist töötamiskohtadel.

Tuletõrjesalga ülema poolt antud juhtnõõrid ja korraldused on kohustuslikud kõigile keevitustöödega tegelevaile isikuile.

9. Kui keevitustöid tehakse puust tellingutel või ülekäiguisildadel, peavad keevituskohaga vahetult kokupuutuvad puitkonstruktsioonid ja -detailid olema kaetud asbestpapi või mõne muu raskesti süttiva materjaliga. Uhtlasi tuleb allpool asetsevad puitkonstruktsioone kaitsta langevate sädemete eest.

10. Keevitustööde teostamise, samuti keevitusagregaatide, -transformaatorite ja kontrollmõõteriistade paigaldamise kohad peavad olema puhastatud kõrvalistest esemetest ja süttivatest materjalidest 5 m raadiuses.

11. Kui keevitustöid tehakse kohtades, kus võivad moodustuda gaaside ja õhu plahvatusohtlikud segud (kitsad ja kinnised ruumid, paagid, tsisternid, kaevised jm.), tuleb keevitustööde ajal neid kohti pidevalt ventileerida.

12. Lekkivate kohtade kindlakstegemiseks torustikus, voolikutes ning teistes gaasi- ja elektri keevitusagregaatide jaotusseadmetes tuleb kasutada seebivett. Lahtise tule kasutamine selleks otstarbeks on kategooriliselt keelatud.

13. Varjatud põlengu vältimiseks on vaja pärast tööd hoolikalt kontrollida kohad, kus keevitamine toimus.

14. Keevitustöödel on keelatud:

- a) kasutada mitte korras olevaid keevitusaparaate;
- b) keevitada vedeliku-, gaasi-, õhu- või aururõhu ning elektrivoolu all olevaid seadmeid, aparate ja riistu;
- c) keevitada värskelt värvitud konstruktsioone, kui nende värvimisest pole möödunud üle kahe päeva;
- d) keevitada ruumides, kus toodetakse, töödeldakse või hoitakse kergesti süttivaid ja põlevvedelikke ning -materjale (bensiin, petrooleum, õlid jms.);
- e) jätta keevitusaparaate, kontrollmõõteriistu ja transformatoreid kaitsmatult vihma ja lume kätte;
- f) paigutada koos keevitus-elektrijuhtmetega gaasikeevituse voolikuid ja torustikku;
- g) hoida keevituskabiinides rõivaid ja muid kõrvalisi esemeid;
- h) risustada keevitustööde kohti puidujäätmete, paberi, õliste kaltsude ja muuga;

j) kanda õli, bensini või petrooleumiga läbiimbunud rõivaid ja kindaid;

k) asetada kuuma põletit süttivatele esemetele või materjalidele. Põleti jaoks tuleb valmistada tulekindlast materjalist alus.

15. Enne, kui hakatakse keevitama taarat, milles on hoitud kergesti süttivaid ja põlevvedelikke (bensiin, petrooleum, nafta jms.), tuleb see hoolikalt puhastada jääkidest kuuma veega pesemise, aurujoa, nuuskpiirituse, seebikivi lahuse või kuuma õhuga läbipuhumise teel. Keevitada tohib ainult siis, kui taarast on kõrvaldatud kõik vedelikujäljed. Keevitamise ajal peavad taara korgid (luugid) avatud olema.

16. Jääkidest puhastamata naftataarat (-tünne) võib keevitada ainult tingimusel, kui see on täidetud neljataktilise karburaator- või gaasigeneraatormootori heitgaasidega ja kui peetakse kinni NSV Liidu Sovhooside Rahvakomissariaadi poolt 1943. aastal väljaantud „Ajutisest juhendist heitgaasidega täidetud naftataara keevitamise kohta“.

III. Tuleohutuse abinõud elektri keevitustöödel

17. Elektri keevitamiseks kasutatavad seadmed peavad vastama madal- ja kõrgepinge tugevvoolu elektriseadmete kohta kehtestatud ohutustehnilistele ja ehituslikele eeskirjadele.

18. Elektri keevitustöid tohib teostada nii väljaspool ruume (montaaž- ja ehitustööd) kui ka keevitustsehhides ning tootmisruumides selleks piiretega eraldatud kohtades.

19. Voolu all olevad alalised ja teisaldatavad elektri keevitusseadmete osad peavad olema kindlalt maandatud.

Teisaldatavad seadmed maandatakse enne tööde algust ning hoitakse maandatuina kuni tööde lõpuleviimiseni.

Maandamiseks kasutatakse painduvat vaskjuhet, mis parema maanduse tagamiseks varustatakse klambritega.

Maandusjuhtme ristlõige ja maanduse ehitus peavad vastama madalapingeseadmete maandamise ja nullimise kohta kehtestatud nõuetele. Tingimata tuleb maandada ka keevitav ese.

20. Hoolikalt tuleb isoleerida elektri juhtmed, mis suunduvad mootorist jaotuskilpi ja sealt keevitustöö kohtadele. Nimeetatud juhtmed peavad olema kaitstud kõrge temperatuuri ja mehaaniliste vigastuste vastu. Samad nõuded kehtivad ka teisaldatavate elektri keevitusseadmete kohta.

21. Eelnevalt soojendatud detailide elektri keevitamist on lubatud teostada tuleohutuses, tulekindla põrandaga ruumides. Eelnevalt soojendamata detaile tohib keevitada ka tulekindlatel alustel olevate puupõrandatega ruumides.

22. Kui eelnevalt soojendamata detaile keevitatakse puu-

seintest vähem kui 4 m kaugusel, kaetakse viimased asbest-papile löödud plekiga või savileotises immutatud vildiga. Kui see osutub võimatuks, kaitstakse seinad sädemete eest tulekindlate ekraanidega.

23. Keevitusseadmed varustatakse käivitus- ja reguleerimisreostaatide ning kontrollmõõteriistadega, mis võimaldavad seadmete kõigi osade töötamise pidevat kontrollimist.

IV. Tuleohutuse abinõud gaasikeevitustöödel

24. Statsionaarsete atsetüleeniparaatide ruumide ukсед tuleb pärast tööd lukustada ja võtmed anda selleks määratud isiku kätte. Kõrvalistel isikutel on atsetüleeniparaatide ruumidesse sisenemine keelatud. Kui statsionaarsete atsetüleeniparaatide ruumides ei ole alaliselt teenindavat personali, peavad ruumide ukсед olema lukustatud ka aparaatide töötamise ajal.

25. Atsetüleeniparaatide ruumide soojendamiseks on lubatud kasutada ainult vesi- või aurkütet.

26. Atsetüleeniparaatide ruumide valgustamiseks tohib kasutada ainult plahvatusohutuid valgusteid. Muud tüüpi valgustite kasutamisel peavad need olema paigutatud väljapoole ruume ja valgustama viimaseid läbi kahe klaasiga tihedalt suletud akna. Vinnakülilid, lülid, kaitsmed ja muu lahtise ehitusviisiga elektriseadmestik peab olema paigutatud väljapoole hoonet või eriruumi.

27. Aparaadiruumis peab olema loomulik ventilatsioon.

28. Tule- ja plahvatusohututesse tootmisruumidesse on lubatud ajutisteks keevitustöödeks paigaldada teisaldatavaid atsetüleeniparaate tingimusel, et atsetüleeniparaadis ei oleks üle 10 kg karbiidi, ruumi maht oleks vähemalt 300 m³ ning et ruumi saaks hästi ventileerida. Atsetüleeniparaat paigaldatakse keevitustöö kohast, lahtisest tulest ja tugevasti soojendatud esemeist vähemalt 10 m kaugusele.

29. Kui keevitustöökojas, kus ei ole rohkem kui 10 keevitusk kohta, kasutatakse hapniku- ja atsetüleeniballoone, tohib iga töötava ballooni kohta olla üks tagavara hapniku- ja atsetüleeniballoon, kusjuures maksimaalselt tohib olla 5 hapniku- ja 5 atsetüleeniballooni. Tagavaraballoone hoitakse eraldi tulekindlates ehitistes või raudpiiretega eraldatud kohtades.

30. Gaasikeevitustöödel on keelatud:

a) kasutada mitte korras olevaid või lekkivaid voolikuid ja gaasijuhtmeid;

b) soojendada külmunud atsetüleenigeneraatoreid ja nende osi, reduktoreid, ventiile, torusid ja muid keevitusseadmete detaile lahtise tule või tuliseks aetud esemetega ning eemaldada neilt jääd mehaanilisel teel; soojendamiseks tuleb kasutada ainult kuuma vett või auru;

c) remontida gaasiballoonide ventiile enne, kui gaas on balloonidest täielikult välja lastud; gaas tuleb välja lasta väljaspool ruume, eemal lahtisest tulest;

d) surutud gaasiga täidetud balloonide kokkupuutumine elektrijuhtmetega;

e) loomse rasva, taime- ja mineraalõlide (linaseemne-, kanepi- ja oliiviõli, rasv, määrdeõli jms.), samuti nende õlidega läbiimbunud rõivaste ja teiste esemete kokkupuutumine hapnikuballoonide, -juhtmete ja -voolikutega;

f) suitsetada ja kasutada lahtist tuld vähem kui 10 m kaugusel hapniku- ja atsetüleeniballoonidest, gaasivoolikutest ja -juhtmetest, teisaldatavatest atsetüleeniparaatidest ning lubjaaukudest;

g) kasutada sädemete tekkimise ja gaasi plahvatamise vältimiseks karbiidi läbiajamisel atsetüleeniparaadi lehtrist raudvarrast või -traati;

h) lahkuda pärast tööd gaasigeneraatori juurest enne selle lubjajäätmest puhastamist ning generaatori kaevise ja osade puhtakpesemist.

31. Keevitustööde ajal peavad hapniku- ja atsetüleeniballoonid olema vertikaalasendis ja tugevasti kinnitatud. Umberpaigutamisel ja vedamisel ei tohi balloone lükata ega tõugata.

32. Atsetüleeniparaadist lubja eemaldamisel peab vältima atsetüleeni lendumist ruumi; lubja eemaldamise ajal on keelatud aparaadi lähedal suitsetada ning kasutada lahtise tulega töötavaid valgusteid ja aparaate, ehkki atsetüleeniparaat ei tööta.

33. Et vältida pauksgaasi tekkimist pärast atsetüleeniparaadi laadimist karbiidiga, ei tohi põletit süüdata enne, kui gaas on õhu gaasikambri, -torudest ja -voolikutest täielikult välja surunud. Samuti tuleb enne põleti süütamist õhk välja lasta ballooni ja põleti vahelisest ühendusvoolikust.

34. Kui gaasiarmatuuri, -voolikute jms. ebatiheda ühenduse tõttu gaas plahvatab, tuleb gaasikraan või -ventiil gaasi juurdevoolu tõkestamiseks viivitamatult sulgeda ja põlev gaas märja lapi või muu sobiva kattega kustutada.

35. Kui lekkimise tagajärjel tungib ruumi hulgaliselt gaasi, katkestatakse aparaadi töö ja kogu ruum ventileeritakse hoolikalt. Kuni ventileerimise lõpetamiseni ei tohi ruumis suitsetada ega tuld süüdata.

V. Tuleohutuse eeskirjad surutud gaasidega täidetud balloonide hoidmisel ja transportimisel

36. Põlevgaasidega (atsetüleen, vesinik jm.) täidetud balloonide laoruumides tohib kasutada ainult plahvatusohutuid elektrivalgusteid, -aparaate ja -seadmeid. Kui valgustid, apa-

raadid ja seadmed (vinnaklülitid, lülitid, kaitsmed jms.) ei ole plahvatusohutud, tuleb need paigutada väljapoole laoruumi.

37. Surutud põlevgaasidega täidetud balloonide laoruumide aknaklaasid peavad olema kaetud valge värviga.

38. Väljas hoidmisel peavad balloonid olema kaitstud päikesekiirte vahetu mõju eest.

39. Surutud gaasidega täidetud balloonide laoruumide ventilatsiooniseadmed peavad tagama, et ruumi lenduva gaasi kontsentratsioon ei tõuseks üle lubatud normi.

40. Täidetud balloone hoitakse vertikaalasendis. Selleks ehitatakse nii lahtistesse kui ka kinnistesse ladudesse pesad ja tökked, mis hoiavad ära balloonide ümberkukkumist. Kui balloone hoitakse virnades horisontaalselt ilma hoidepesadeta, ei tohi ballooniridade arv virnas olla üle viie, kusjuures balloonide ventiilid peavad olema paigutatud ühele poole.

Väliseks eristamiseks ning välispindade kaitsmiseks roostetamise vastu värvitakse balloonid üle õli- või emailvärviga ja varustatakse vastavate kirjadega. Balloonide värvuse tähendus on järgmised: hapnik — sinine; vesinik — tumeroheline (kaitsevärvi), kahe punase triibuga ballooni silindrilisel ülaosal ja ühe punase triibuga ballooni alumisel osal; atsetüleen — valge; ammoniaak — kollane; suruõhk — must, kolme punase triibuga ballooni silindrilisel ülaosal.

41. Koos hapnikuballoonidega on ühes ja samas ruumis keelatud hoida põlevgaaside ja kaltsiumkarbiidi balloone, samuti ühinemisel plahvatavaid segusid moodustavate gaaside balloone.

42. Laoruumides tuleb nähtavale kohale üles panna balloonide käsitlemise eeskirjad ning sildid suitsetamise ja lahtise tule kasutamise keelamise kohta.

43. Hapnikuballoonidele ei tohi nende transportimisel rasva peale sattuda ega balloonide armatuurid õliste esemetega kokku puutuda.

44. On keelatud hoida süttivaid materjale surutud gaasidega täidetud balloonide ladudele lähemal kui 10 m ja teostada lahtise tule kasutamisega seoses olevaid töid (keevitus-, tinutus-, sepatööd jm.).

45. Surutud gaasidega täidetud balloonide laos hoidmisel ja transportimisel peavad balloonide ülaosadele olema kaitsekuplikesed peale kruvitud ja gaasiventiilide külgekraanid stopperdatud. Vedamisel ja ümberpaigutamisel ei tohi balloone lüüa ega tõugata.

46. Tühjade hapniku- ja põlevgaaside balloonide käsitlemisel on vaja kinni pidada täidetud balloonide kohta kehtestatud tuleohutuse nõuetest.

47. Tekkida võiva põlengu viivitamatuks kustutamiseks peab surutud gaasidega täidetud balloonide ladudes olema

vajalikul arvul tulekustutusvahendeid (keemilised tulekustutid, kastid liivaga jms.).

48. Kui balloone laos tekkinud tulekahju pole otsekohe võimalik likvideerida või kui laorume ohustav tulekahju puhkeb kõrvalhoones, tuleb täidetud ja tühjad balloonid laost ohutusse kohta paigutada.

VI. Tuleohutuse abinõud kaltsiumkarbiidi hoidmisel ja kasutamisel

49. Kaltsiumkarbiidi tohib hoida ainult tulekindlates, kuivades ja hästi tuulutatavates ruumides, mis on kaetud kerge, tule- ja niiskuskindla katusega. Kaltsiumkarbiidi hoidmine keldriruumides on keelatud. Kaltsiumkarbiidi ladudes ei tohi olla üldkasutatavat ega tuletõrje-veetorstikku ning kütteseadmeid (ahi-, kesk-, vesi- või aurküte). Karbiidi tohib süttivate konstruktsioonidega ruumis hoida ainult erandjuhtudel (lühiajaline hoidmine ehitusplatsi laos). Seejuures tuleb vältida niiskuse sattumist nendesse ruumidesse.

50. Kaltsiumkarbiidi ladudes peab olema loomulik ventilatsioon. Valgustamiseks tohib kasutada ainult plahvatusohutuid valgusteid.

51. Kaltsiumkarbiidi on lubatud hoida ja vedada ainult hermeetiliselt suletud metallanumates (-tünnides).

52. Kaltsiumkarbiidi anumate (tünnide) avamisel ei tohi kasutada lahtist tuld (leeklambid) ning töötamisel sädemeid tekitavaid tööriistu (meisel, haamer) ega suitsetada. Tünnide avamisel tuleb arvestada, et nendesse võib olla kogunenud karbiidist eraldunud atsetüleeni.

53. Avatud karbiiditünnid kaetakse veekindlate, ülespainutatud servade ja tihedalt sulguvate kaantega. Kaane painutatud serva kõrgus peab olema vähemalt 50 mm.

54. Kaltsiumkarbiidi peenestamisel ja kaalumisel tekkiv tolm kõrvaldatakse ruumis viivitamatult ja ohutul viisil. Spetsiaalsetes generaatorites kasutamiseks ettenähtud tolmu tuleb hoida hermeetiliselt suletud anumates.

55. Kui atsetüleeniaparaatide ruumide juures puuduvad vahelaod, on lubatud hoida neis ruumides korraga kuni 200 kg karbiidi, kusjuures ainult üks tünn tohib avatud olla.

56. Kaltsiumkarbiidi laod varustatakse esmaste tulekustutusvahenditega vastavalt kehtivatele normidele (vt. lk. 133). Kaltsiumkarbiidi ladudes puhkenud tulekahjude kustutamisel on kateegooriliselt keelatud kasutada vett.

Kasutatud kirjandust: «Сборник руководящих материалов по противопожарной охране». Управление пожарной охраны МВД Латвийской ССР. Рига, 1957 г.

TULEOHUTUSE NÕUDED

SÖÖDAAURUTAJA ZK-1,0 (ZK-0,6, ZK-0,5 jt.) ÜLESSEADMISEL JA EKSPLUATEERIMISEL

Statsionaarselt ülesseatud söödaaurutajaid kasutatakse sovhooside ja kolhooside sigalate söödaköörides mitmesuguste loomasöötade aurutamiseks ning auru saamiseks vee soojendamise otstarbel. Söödaaurutajaid võib kasutada ka kartuli aurutamiseks enne selle sileerimist otse põllul või silokraavide juures.

Söödaaurutaja koosneb aurukatlast, kahest aurutustünnist ja alusest tünnide paigutamiseks. Söödaaurutaja komplekti kuulub ka juurviljapeseamise masin MP-3,5.

Söödaaurutaja aurukatel koosneb välisest metallsilindrist ja sisemisest kuumuskambrist. Silindritaolist kuumuskambrit läbib viis rida torusid, mille igas reas on kolm toru.

Kuumuskambri alumises osas on kuus tuharesti. Kambri ülemisest osast väljub suitsutoru, mis väliskesta kaane läbimise kohal on tihendatud rõnga ja asbesttäidise abil.

Aurukatla ülemisest osast on välja toodud aurutorud.

Peale selle on aurukatel varustatud veepumba, vesikaitse, veesoojendaja, veemõõteklaasi, manomeetri, suitsukorstna ja aurujuhtmetega.

Söödaaurutajaid laseb tehas välja kökkumonteeritult. Nende ülesseadmisel loomapidamishoonete söödaköörides peab täitma järgmisi tuleohutuse nõudeid:

a) söödaaurutajat on lubatud üles seada tuleohutuse normide vastavas loomapidamishoonega ühise katuse all olevas söödaköögis, mis on teistest ruumidest eraldatud tulemüüri või mille seinad, lagi, põrand ja katus on mittesüttivast materjalist, või eraldi asuvas söödaköögis, mis on teistest hoonetest vähemalt 25 m kaugusel; söödaaurutaja ülesseadmine süttivast materjalist katusega hoonesse on keelatud;

b) söödaaurutaja ruumi põrand peab olema mittesüttivast materjalist;

c) söödaaurutaja küttevast vastasseinani peab olema vähemalt 1,25 m vaba ruumi;

d) söödaaurutaja suitsutoru peab olema juhitud vähemalt poolteise suitsukeeruga tellistest soemüüri, mis on ühendatud suitsukorstnaga;

e) söödaaurutaja aurukatla osade ja aurujuhtmete ning hoone puitkonstruktsioonide vahel peab olema vähemalt 5 sm;

f) söödaaurutaja suitsutorust ja tellistest suitsukorstna või soemüüri sisemisest pinnast kuni süttivast materjalist konstruktsioonideni peab jääma vähemalt 50 sm vaba ruumi, mis võib olla ka täidetud tellismüüritisega. Juhul, kui kasutatakse metallist suitsukorstnat, peab korstna ja lae ning katuse puitkonstruktsioonide vahel olema vähemalt 50 sm, kusjuures korsten on soovitatav varustada sädemepüüdjaga.

Söödaaurutaja ekspluateerimisel tuleb kinni pidada järgmistest tuleohutuse nõuetest:

a) söödaaurutaja töötamise ajal peab selle juures alati viibima spetsiaalselt instrueeritud isik;

b) söödaaurutajaga töötav isik peab regulaarselt kontrollima suitsutoru ühenduskohtade ja lõõride seisukorda. Kui nendesse on tekkinud augud või lõhed, tuleb aurutaja ahju kütmine lõpetada kuni avastatud puuduste kõrvaldamiseni;

c) kütuse süütamisel söödaaurutaja koldes ei tohi kasutada kergesti süttivaid ja põlevvedelikke;

d) söödaaurutaja kütmisel ei tohi kasutada puid, mis on küttekolde sügavusest pikemad; küttekolle peab olema varustatud uksega, mis peab küdemise ajal suletud olema;

e) küttepuude tagavara söödaaurutaja juures ei tohi ületada ühe päeva tarvidust;

f) söödaaurutajal, selle torudel ja osadel ei tohi kuivatada riideid, kaltse, puid, paberit ega muid süttivaid materjale;

g) pärast tööd tuleb tuli söödaaurutaja koldes kustutada;

h) söödaaurutaja suitsutoru, lõõre ja korstnat tuleb vähemalt kaks korda kuus tahmast puhastada.

EESTI NSV SISEMINISTEERIUMI
TULETÖRJE VALITSUS

JUHENDEID MAAEHITISTE PIKSEKAITSMETE PUSTITAMISE KOHTA

Suveperioodil tekib maal suur hulk tulekahjusid piksest. Samal ajal ei ole piksekaitsevahendid maal veel küllaldaselt levinud ning nende juurdeehitamine edeneb väga aeglaselt.

Piksekaitsmete ehitamisega seoses olevad kulutused on kõigile majandele jõukohased ning tasuvad end alati, sest korralikult ehitatud piksekaitsmed püsivad aastakümneid.

Allpool avaldataksegi juhtnööre ning andmeid, mida on tarvis teada lihtsamate piksekaitsmete püstitamisel.

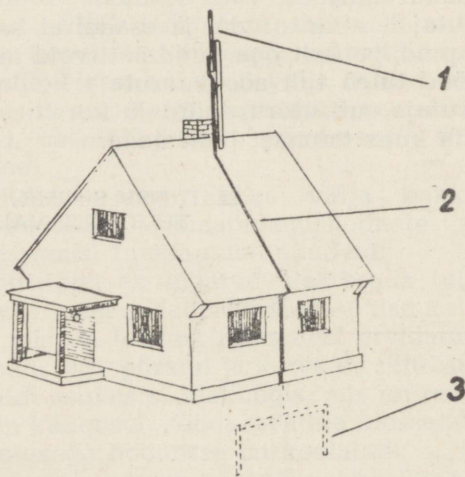
Ehitiste kaitsmiseks välgu löögi vastu kasutatakse piksekaitsmeid. Piksekaitsme tegevus seisab selles, et ta võtab välgu löögi vastu ja juhib selle maasse, mille tulemusena juhitakse välg kaitsealusest ehitisest kõrvale.

Piksekaitse kujutab endast püstloodis asetatud pidevat metalljuhet, mille üks ots on ühendatud maaga, teine aga asetseb kaitsealusest hoonest kõrgemal. Selline vertikaalselt püstitatud juhe moodustab enda ümber kaitseala, mis peab katma kogu kaitsealuse ehitise. Mida kõrgem on piksekaitse, seda suurem on tema kaitseala.

Piksekaitsme kõrguse saab määrata graafiliselt.

Piksekaitse koosneb kolmest osast (joonis 1):

- 1) piksepüüdjast 1 — piksekaitsme ülemisest osast, mis võtab otseselt vastu välgu löögi;
- 2) juhtmest 2 — piksekaitsme keskmisest osast, mis ühendab piksepüüdja maandusega;

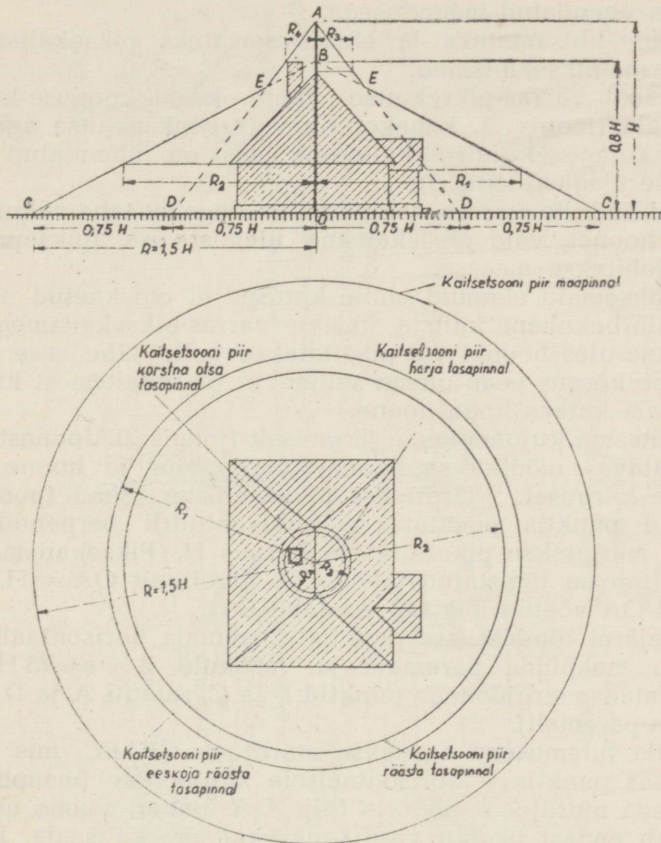


Joonis 1. Piksekaitse hoonel.

3) maandusest 3 — piksekaitsme alumisest osast, mille kaudu välgu vool hajub maasse.

Piksekaitsme valmistamiseks kõljab raud igas profiilis, samuti kasutusel olnud raud vastavas ristlõikes.

Lihtsaim piksekaitsme kujutab endast raudtraati $\varnothing 6-10$ mm. Tema piksepuudjaks võib olla traadi ülemine kokkukeerutatud ots, maanduseks aga alumine ots, mis asetatakse maasse.



Joonis 2. Uksikust varras-piksekaitsmest moodustuv kaitseala.

Mõnikord kasutatakse keerukamat maanduse konstruktsiooni lattrauast ja raudtorudest.

Selleks et piksekaitsme tegevus oleks efektiivsem, peab maandus hästi juhtima voolu maasse.

Erinevad pinnased juhivad erinevalt voolu, s. o. neil on erinev takistus. Parimaks juhtijaks on märg savi, halvemini

juhivad voolu saviliiv ja liivsvavi. Halvasti juhtivate pinnaste hulka kuuluvad liiv ja kaljused pinnased. Iga märg pinnas juhib paremini voolu kui kuiv pinnas.

Konstruksioonilt jagunevad piksekaitsmed varras-, tross- (või antenn-) ja võrkpiksekaitsmeteks; üheaegselt tegutsevate piksekaitsmete arvu järgi jagunevad piksekaitsmed üksikuteks, kahekordseteks ning mitmekordseteks piksekaitsmeteks.

Peale selle võib piksekaitsmeks olla hoone plekk-katus, mis on ühendatud maandusega.

Kõige lihtsamateks ja efektiivsemateks piksekaitsmeteks on varras-piksekaitsmed.

Üksik varras-piksekaitse loob kaksikkoonuse-kujulise kaitseala (joonis 2), kahekordne varras-piksekaitse aga kaks kaksikkoonuse-kujulist kaitseala, mis on ühendatud kiilusarnase alaga (joonis 3).

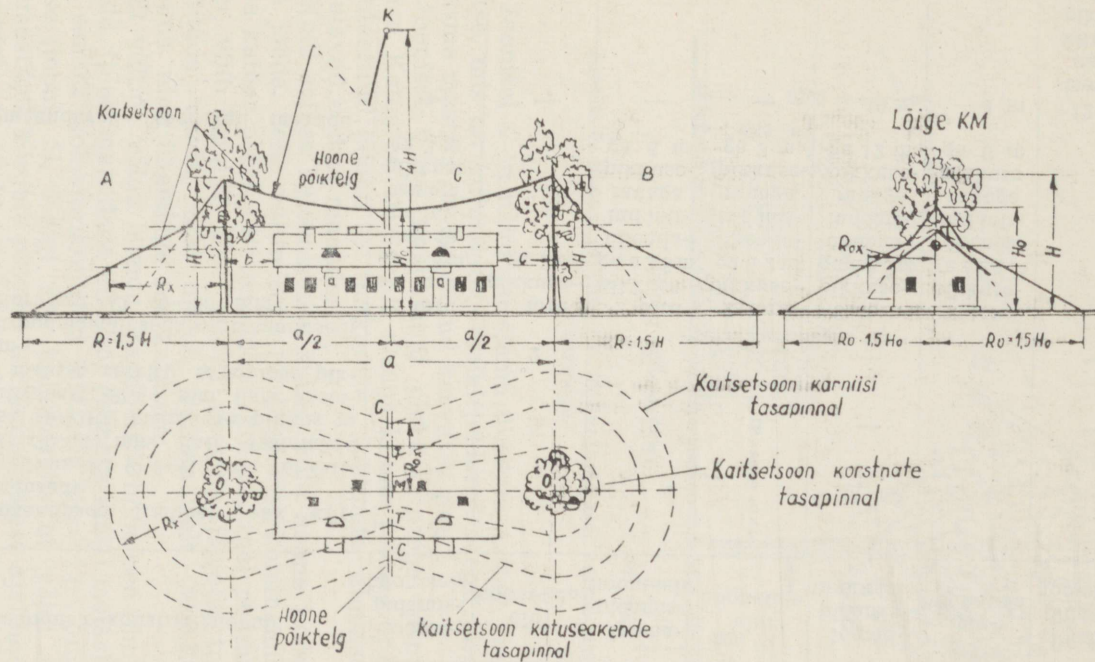
Kui kõik hooned on kaetud kaitsealaga, ei taba välgu laeng mitte hoonet, vaid piksekaitsme ülemist osa (piksepuudjat) ning juhitakse maasse.

Väiksemaid elamuid, mille katused ei ole kaetud plekiga, on otstarbekohane kaitsta üksiku varras-piksekaitsmega, mis seatakse üles hoonel või püstitatakse selle lähedusse. Piksekaitsme kõrgus peab olema selline, et piksekaitsmest kujunev kaitseala kataks kogu hoone.

Kaitseala kujundatakse järgmiselt (joonis 2). Joonestatakse kasutatavas mõõtkavas hoone külgkontuur ja hoone plaan katuse kõrgusel. Märgitakse piksekaitsme asend (punkt O). Saadud punktis püstitatakse külgkontuuril perpendikulaar, millel märgitakse piksekaitsme kõrgus H. Piksekaitsme ülemine tipp on tähistatud tähega A; järelikult $OA = H$. Sirgjoonel OA võetud lõik OB võrdub $0,8 H$.

Seejärel tõmmatakse punktist O mööda horisontaali, s. o. mööda maapinda paremale ja vasakule $2 \times 0,75 H$ ning ühendatakse sirgjoonega punktid B ja C, samuti A ja D (vasakult ja paremalt).

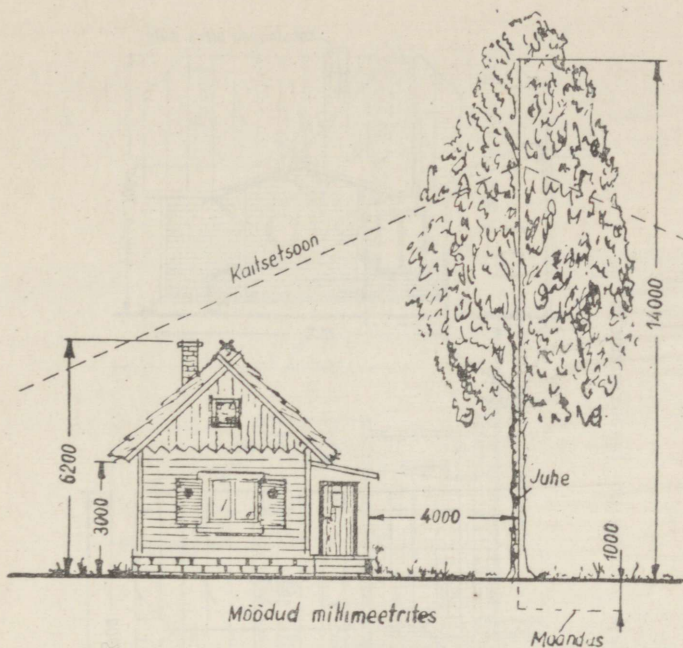
Selle tulemusena saadakse murdjoon CEAEC, mis toetub mõlemas punktis C horisontaalsele sirgjoonele (maapinnale). Kui seda murdjoont pöörata telje OA ümber, saame ala, mis kujutab endast üksiku varras-piksekaitsme kaitseala. Plaanis esineb see kaitseala mitmesugustel kõrgustel kontsentriliste ringide kujulisena. Kui saadud kaitseala ei kata hoonet täielikult või katab selle suure ülekattega, siis on vaja muuta piksekaitsme kõrgust ning korrata uuesti kaitseala kujundamist, püüdes saavutada seda, et kaitseala kataks hoone ilma tunduva liigse ülekatteta. Samasugust kontrolli tuleb teostada ka hoone plaanis kaitseala lõigetes erinevatel tasapindadel. Seejuures peab hoone mahtuma kaitsealasse kõigi väljaulatuvate osadega (trepid jms.).



Joonis 3. Kahekordse varras-piksekaitsme kaitseala.

PIKSEKAITSMETE MAANDUSED ERINEVATE PINNASTE JAOKS

Maanduste konstruktsioonid	Savi		Liivsavi		Saviliiv		Liiv	
	looma- pidamis- hoonetele	elu- hoonetele	looma- pidamis- hoonetele	elu- hoonetele	looma- pidamis- hoonetele	elu- hoonetele	looma- pidamis- hoonetele	elu- hoonetele
I. Lattmaandused (radiaal- ehk kiir- maandused):								
a) raudtraadist \varnothing 6—13 mm või latt- rauast 20×4 mm (latt asetatakse maasse serviti), maanduse pikkus m	7	3	18	5	—	20	—	—
b) lattrauast 40×4 mm (latt asetata- takse maasse serviti), maanduse pik- kus m	5	2	10	4	—	17	—	—
II. Elektroodmaandused (torumaandused) raudtorudest \varnothing 40—60 mm . . .								
	2 toru pikkuse- ga á 2 m, ühenda- tud latt- rauaga pikkuse- ga 3 m	1 toru pikkuse- ga 2 m,	2 toru pikkuse- ga á 2,5 m ühenda- tud latt- rauaga pikkuse- ga 6 m	2 toru pikkuse- ga á 2 m, ühenda- tud latt- rauaga pikkuse- ga 3 m	3 toru pikkuse- ga á 2,5 m, ühenda- tud latt- rauaga pikkuse- ga 12 m	2 toru pikkuse- ga á 2,5 m, ühenda- tud latt- rauaga pikkuse- ga 6 m	—	3 toru pikkuse- ga á 2,5 m ühenda- tud latt- rauaga pikkuse- ga 12 m
III. Ringmaandused (keerukad maandu- sed)	—	—	—	—	10 m	4 m	12 m tsentr. nelja kiirega pikkus á 20 m	7 m



Joonis 4. Elamu piksekaitse üksikult seisva varras-piksekaitsmega.

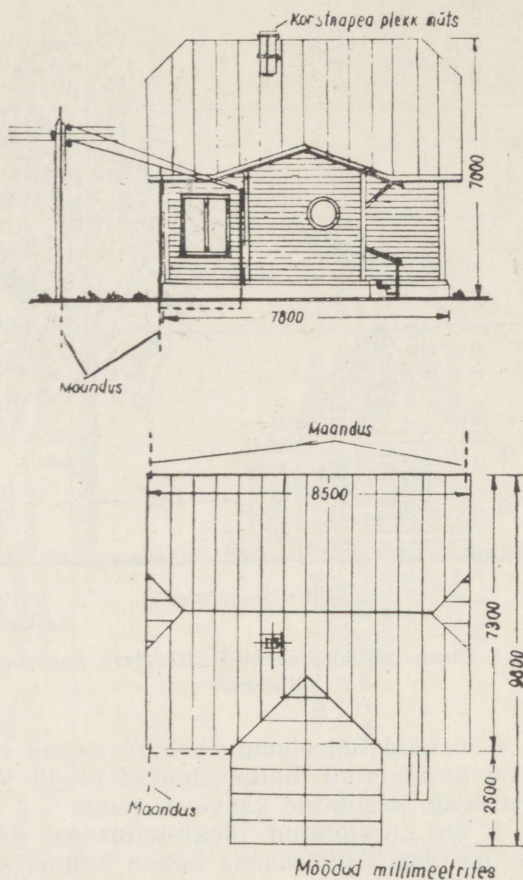
Joonisel 4 on näidatud elamu üksikult seisev varraspiksekaitse, mis on kujundatud ülalkirjeldatud reegli järgi. Piksekaitse mastiks on kasutatud kasvavat puud.

Joonisel 5 on kujundatud plekk-katusega elamu piksekaitse. Katus on ühendatud maaga kolme juhtme abil, mis on monteeritud hoone eri nurkadele. Juhtmete alumised otsad kujutavad endast maandust.

Kuid sellise kaitsmisviisi juures võib hoone korsten kaitseta jääda. Selle vältimiseks tuleb plekist korstnamüts ühendada katuse plekk-kattega. Juhul, kui korstnal puudub plekmüts, võib korstna äärt mööda asetada jämeda traadi või püstitada varda, mis ulatub vertikaalselt 30–40 sm üle korstna, ning ühendada see katusega.

Et vältida välgu laengu kandumist hoonesse õhujuhtmete kaudu, tuleb maandada õhuliini esimese masti isolaatorikonksud, samuti isolaatorikonksud juhtmete sisseviigu juures hoonesse (joonis 5). Kuigi see kaitsmisviis ei väldi täielikult juhtmestikust kõrgete pingete tekkimist äikese ajal hoone sees, vähendab see siiski tunduvalt ohtu.

Joonisel 6 on toodud hoone piksekaitse üksiku, katusele püstitatud varras-piksekaitsega.



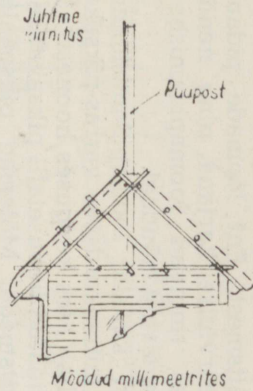
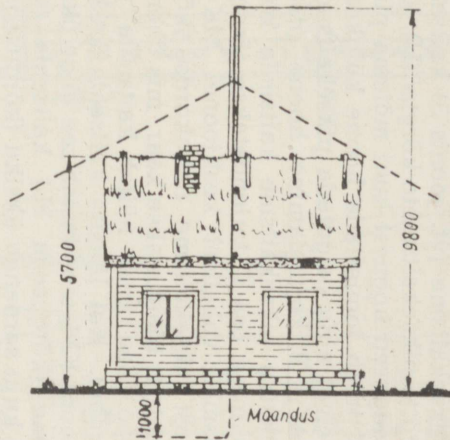
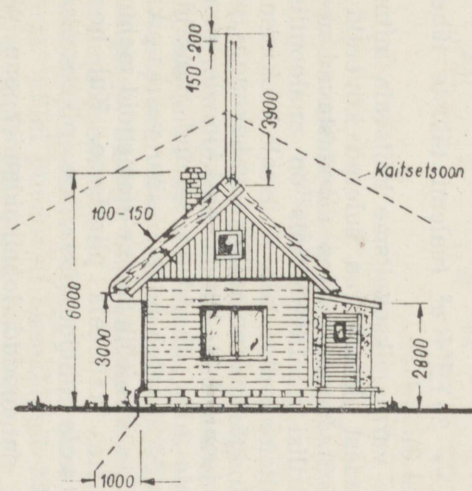
Joonis 5. Plekk-katusega hoone piksekaitse ning kaitse mööda õhujuhthmeid välgulaengu hoonesse kandumise vastu.

Hoone katusel on õlg- või roogkate. Sel juhul kaetakse suitsukorsten kaitsealaga ning erilist piksepüüdjat ei ole korstnale tarvis.*

Joonistest 4, 5 ja 6 nähtub, et maandused asetsevad teatavas kauguses hoonete sissekäikudest ja hoonetest enestest. See on tarvilik sammpinge ohu vähendamiseks.**

* Joonistel 4 ja 6 on toodud kaitsealad lihtsustatult — ühe alumise koonuse kujul. Hoonete lihtsate vormide puhul on see lubatav.

** Sammpingeks nimetatakse elektriringet inimese või looma ühe sammu pikkusel, mis tekib maapinnal välgust tabatud hoone läheduses voolu hajumise momendil.



Joonis 6. Hoone piksekaitse katusele monteeritud piksekaitsemega.

Loomapidamishoonete piksekaitse ei erine põhimõtteliselt eluhoonete piksekaitsemest. Ent loomade pidamine ühes ja samas ruumis suurearvulise karjana ning nende tundlikkus sammpingete suhtes tingivad loomapidamishoonete piksekaitse suhtes täiendavaid nõudeid.

Kõige parem on kaitsta loomapidamishooneid üksikult seisvate kahe- või mitmekordsete varras-piksekaitsete abil, mis püstitatakse küllaldases kauguses hoonest.

Joonisel 7 on näidatud hobusetalli piksekaitse eraldi seisva kahekordse piksekaitsemega. Mõlemad piksekaitsemed asetsevad ca 6 m kaugusel hoonest.

Kahekordse piksekaitse (vt. joonis 3) kaitseala kujundamiseks on vaja võtta piksekaitsete kõrgus (H), kaugus nende vahel (a) ning kaugused hoonest kuni mõlema piksekaitsemi (b ja c). Seejärel tuleb joonestada hoone küljkontuur, hoone plaan katuse tasemel ning paigutada piksekaitsemed.

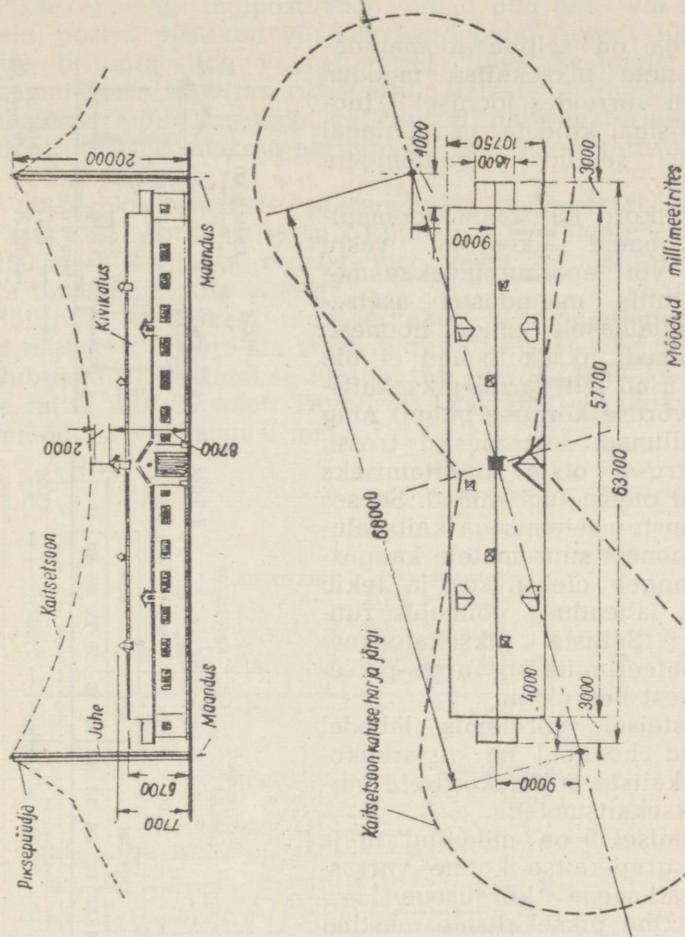
Kaitsealade A ja B kujundamine hoone otstes ei erine ülalkirjeldatud üksiku piksekaitse kaitseala kujundamisest.

Kaitseala keskmine osa C kujundatakse järgmiselt: punktist K piksekaitsete-vahelisel keskjoonel MK (see punkt asetseb maapinnast piksekaitse neljakordse kõrguse — 4H kaugusel) kui tsentrist tõmmatakse kaar, mis ühendab mõlema piksekaitse tippe. See kaar näitab kaitseala ülemist piiri piksekaitsete vahel. Kui lõigata kaitseala keskelt pooleks, s. o. mööda sirgjoont KM, moodustab see lõige üksiku kujuteldava piksekaitse (kõrgusega H_0) kaitseala (vt. lõige KM joonisel 3). Selle kuju sarnaneb üksiku (kõrgusega H_0) varras-piksekaitse kaitsealaga. Kõrguse H_0 võib määrata samuti valemi järgi:

$H_0 = 4H - \frac{1}{2} 36H^2 + a^2$ (valemi tähistete tähendused on toodud joonisel 3).

Kahekordse varras-piksekaitse kaitseala mitmel tasapinnal kujutab endast plaanis rea suletud kõveraid (vt. katuse plaan joonisel 3). Hoone otstes moodustavad need kõverad osad kontsentrilisi poolringe, mis on analoogilised üksiku varras-piksekaitse kaitsealale. Kaitseala keskmise osa kujundamiseks tuleb iga horisontaallõike vahekaugus plaanis (R_{ox}) (vt. lõige KM joonisel 3) kanda keskjoonele punktis M ja mõlemale poole ning ühendada saadud punktid S, T ja U poolringidega. Edasi tuleb nagu üksiku varras-piksekaitsemegi puhul kontrollida, kas kõik hoone-elemendid mahuvad saadud horisontaallõigetes kaitseala piiridesse. Kui hoone mahub täielikult kaitseala piirjoontesse, on piksekaitse kõrgus õigesti valitud.

Joonisel 8 on toodud loomapidamishoone piksekaitse teine näidis; hoone katuse kattedeks ei ole plekk. Selles süsteemis on 6 piksevarrast, neist 4 hoone katusel ja 2 silotornidel.



Joonis 7. Loomapidamishoone piksekaitsese kahe eraldi seisva piksekaitsmega.

Piksepüüdjad, s. o. piksekaitsmete osad pealpool hoone katust ja silotorne võivad olla valmistatud raudtorudest ja varrastest või puupostidele monteeritud traadist $\text{Ø } 8\text{--}10$ mm. Hoone katuseharja tasapinnal ühendatakse piksepüüdjad ühise horisontaalse juhtmega. Sellega ühendatakse neli juht, mis juhivad voolu maandusseadmesse.

Maandused tuleb asetada väljapoole hoonet 1—1,5 m kaugusele seintest, millel puuduvad sissekäigud. Maanduste asetamine loomaasemete lähedusse on loomadele mõnel määral ohtlik sammpingete tõttu, kuid 1,5—2 m kaugusel see oht järsult väheneb.

Seega on selline loomapidamishoonete piksekaitse moodus odavam võrreldes joonisel 7 toodud viisiga, kuid ta on mõningal määral seotud sammpingete ohuga.

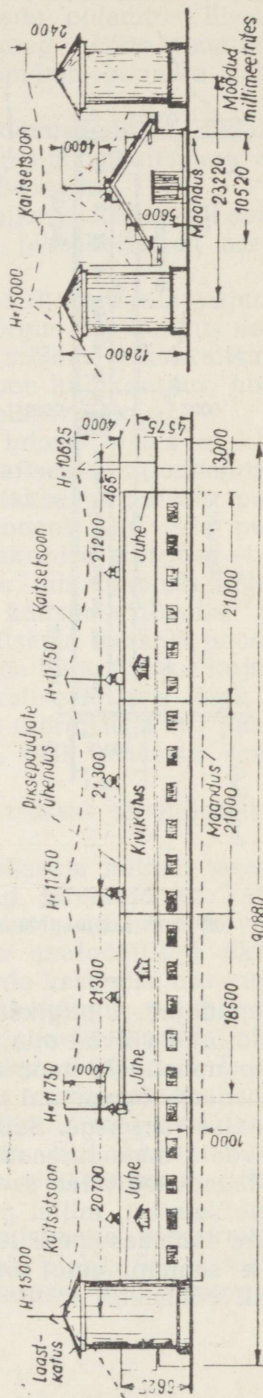
Mõnikord kaitstakse loomapidamishooneid äikesehoju vastu tross- või antenn-piksekaitsmetega, mille maandused asetsevad küllaldaselt kaugel hoonest. Kuid need piksekaitsmed ei ole nii tõhusad kui varras-piksekaitsmed (võrdse kõrguse puhul) ning on kallimad, sest mastid trossi, eriti trossi otste kinnitamiseks peavad olema tugevamad. Seoses maanduste asetamisega kaitsealusest hoonest suurematele kaugustele langeb efektiivsus ja tekib laengu lahenduse võimalus ruumides. Selliste piksekaitsmete eksploateerimine on varras-piksekaitsmest keerukam.

Üksteisele võrdlemisi lähedal asuvaid hooneid on otstarbekohane kaitsta mitmekordsete varras-piksekaitsmetega.

Joonisel 9 on näidatud nelja hoone grupikaitse kolme varras-piksekaitsmega kõrgusega $H = 22$ m. Ühe piksekaitsme mastina on kasutatud kasvavat puud.

Mitmekordse varras-piksekaitsme kaitseala kujundamine on analoogiline kahekordse varras-piksekaitsme kaitseala kujundamisega.

Selleks määratakse piksekaitsmete kõrgused, nende omavahelised asendid ning piksekaitsmete asendid kaitsemisele kuuluvate hoonete suhtes ja kujundatakse iga piksekaitsme paari A ja B, B ja C ning C ja A kaitsealad, moodustades neist ühise kaitseala (joonis 9).



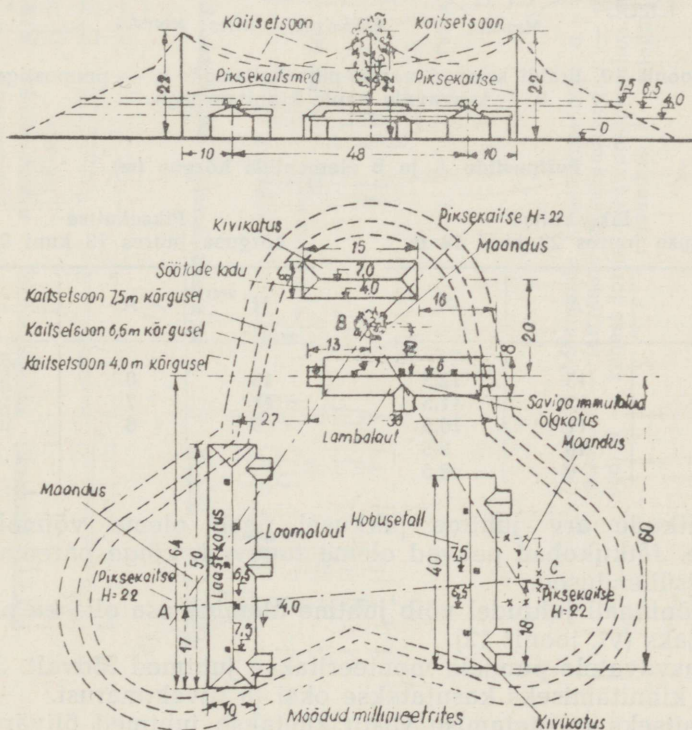
Joonis 8. Loomapidamishoone piksekaitsme katusele monteeritud piksekaitsmega.

Piksekaitsete tugipostideks võivad olla puu- või metallmastid, postid, püstikud või kasvavad puud (joonis 10). Keerukate liittugipostide valmistamisel tuleb kasutada kuiva metsamaterjali, soovitatav okaspuitu; lihtsate tugipostide valmistamiseks võib kasutada ka toorest metsamaterjali. Tugipostide alumised, maasse asetatavad osad tuleb kaitsta mädanemise vastu.

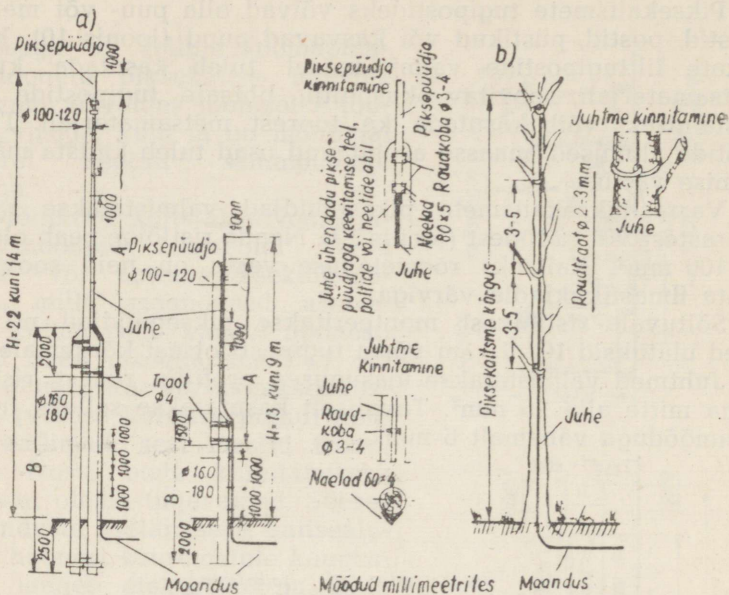
Varras-piksekaitsete piksepüüdjad valmistatakse raudvarrastest või -torudest (joonis 12). Nende ristlõike peab olema ca 100 mm². Kaitseks roostetamise vastu on neid soovitatav katta ilmastikukindla värviga.

Sõltuvalt ristlõikest monteeritakse piksepüüdjad nii, et need ulatuksid 10—15 sm võrra tugiposti otsast kõrgemale.

Juhtmed valmistatakse igasuguses profiilis rauast, ristlõikega mitte alla 25 mm². Tavaliselt kasutatakse selleks traati läbimõõduga vähemalt 6 mm.



Joonis 9. Grupi-piksekaitse.



Joonis 10. Eraldi seisvad varras-piksekaitsmed: a — puupostiga; b — kasvavale puule kinnitamisega.

Puitpostide A ja B elementide kõrgus (m)

Piksekaitse kõrguse juures 22 kuni 14 m			Piksekaitse kõrguse juures 13 kuni 9 m		
H	A	B	H	A	B
22	13	12,5	13	8	7,5
20	12	11,5	11	7	6,5
18	11	10,5	9	6	5,5
16	10	9,5			
14	9	8,5			

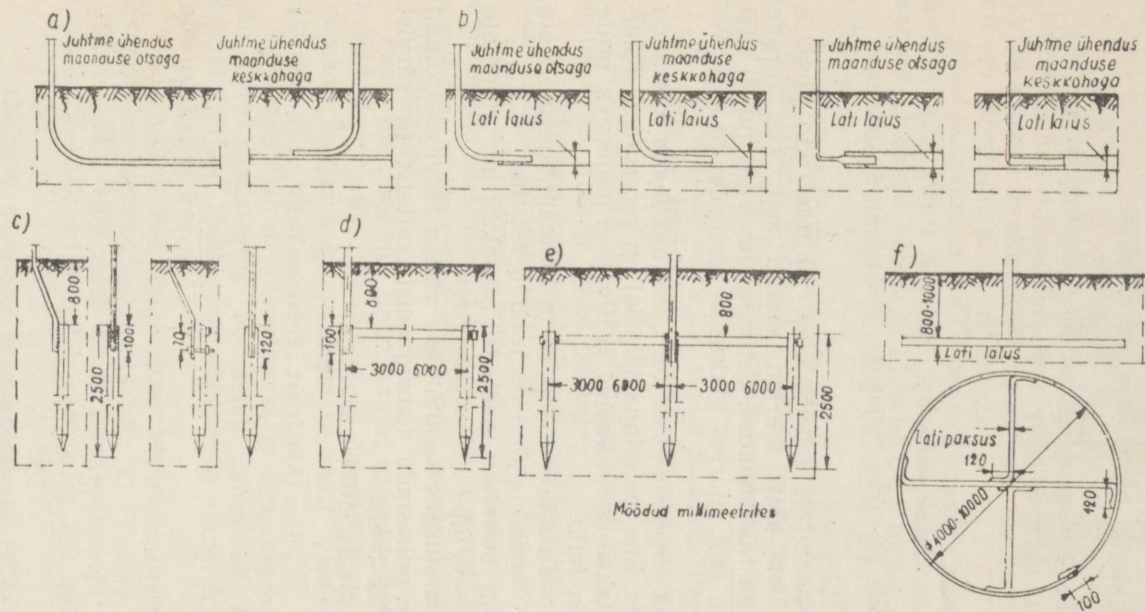
Jätkede arv juhtme pikkusel peab olema võimalikult väike. Jätkekohad peavad olema tugevad; kõige paremad on keevisühendused.

Mõningail juhtudel võib juhtme ülemine osa olla ka piksepuudjaks (vt. joonis 12).

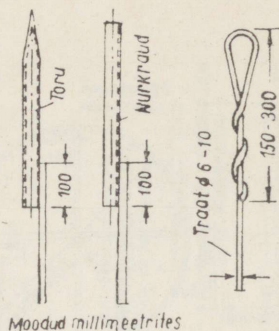
Kasvavatele puudele monteeritakse juhtmed lõdvalt. Juhtmed kinnitamiseks kasutatakse oksa ja tüvekonarusi.

Kaitseks roostetamise vastu kaetakse juhtmed õlivärviga.

Piksekaitsmete maandused (joonis 11) võivad koosneda ühest või mitmest elemendist (elektroodist), sõltuvalt pinnase



Joonis 11. Maanduste konstruktsioone: a — jämedast traadist lattmaandused; b — lattraust lattmaandused; c — ühest torust elektroodmaandused; d — kahest torust elektroodmaandused; e — kolmest torust elektroodmaandused; f — ringmaandused.



Moodud millimeetrites

Joonis 12. Piksepüüdjate konstruktsioone.

iseloomust. Lattmaandusi kasutatakse juhtudel, kui pinnase pealmised kihid on alati märjad, samuti seal, kus torude maasse löömine on raskendatud. Lattmaanduste pikkus ei tohi ületada 30—40 m, sest suurem pikkus ei tõsta nende efektiivsust.

Elektrood- ehk torumaandusi on otstarbekohane kasutada savistes pinnastes, kus maapinna lähedal on pinnaveed. Ringmaandusi kasutatakse saviliivastes ja liivastes pinnastes, mille elektrijuhtivus on halb.

Maanduste konstruktsioonid elu- ja loomapidamishoonete jaoks erinevate pinnaste puhul on toodud tabelis.

Maandused on soovitatav asetada piksekaitsme juhtmete vahetusse lähedusse, 0,6—1,0 m sügavusse.

Juhul, kui maanduseks kasutatakse varem tarvitusel olnud metalli, tuleb see puhastada igasuguseist katteist ja värvist (näiteks põletamise teel).

Maandusi ei ole lubatud värvida.

(Ajakirjast „Požarnoe Delo“ nr. 4, 1956. a.)

LOOMADE KERGESTI VABASTATAVAD GRUPIKÖIDIKUD

Köidikutele esitatavad nõuded

Praegu enamikus kolhoosides kasutatavad kallihinnalised loomade individuaalköidikud ei võimalda tulekahju korral loomi kiiresti evakueerida. Seepärast on köidikute konstruktiooni täiustamisel suur tähtsus.

Loomakasvatuse alal töötajad peavad hästi tundma köidikutele esitatavaid nõudeid ja nende tehnilist karakteristikat, samuti üksikute köidikuliikide häid ja halbu külgi.

Loomade köidikud peavad vastama järgmistele põhilistele nõuetele:

- a) hoidma loomi nendele määratud kohtadel;
- b) takistama loomadel asemete reostamist;
- c) ära hoidma loomade taganemist virtsarenni ja jalgadega sõimesse astumist;
- d) võimalikult vähe takistama loomade liigutusi;
- e) vältima loomadel esijalgade vigastamist vastu sõime serva;
- f) võimaldama loomadel takistamatult tõusta ja lamama heita, süüa, juua ja pead pöörata;
- g) takistama loomadel söötade väljaajamist sõimest ja söötade võtmist kõrvalasuvate loomade sõimedest.

Köidikud peavad loomi hästi üksteisest eraldama, takistama nende omavahelist kokkupuutumist, mitte soonima looma kaela ning mitte kriimustama neid looma kehaosi, mille vastu nad puutuvad.

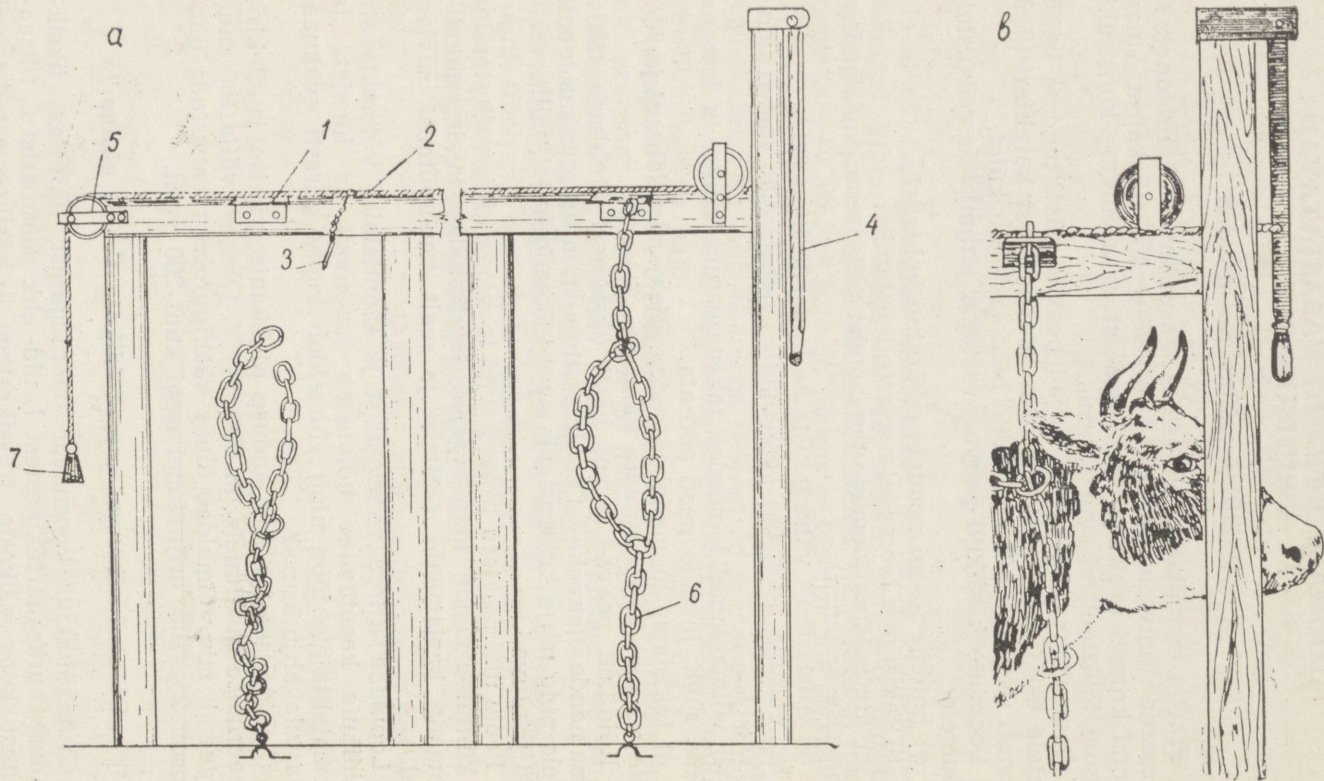
Peale ülalnimetatatu lihtsustavad loomade kiire vabastamine ja köitmine nende igapäevaseid jalutuskäike laudaperioodil, loomade karjamaale saatmist ja sealt vastuvõtmist suvisel ajal.

Loomade kiiret vabastamist ja kinnitamist võimaldavate köidikute kasutamine hõlbustab tunduvalt ka lüpsjate ja loomatalitajate tööd ning võimaldab loomi kiiresti evakueerida tulekahju korral.

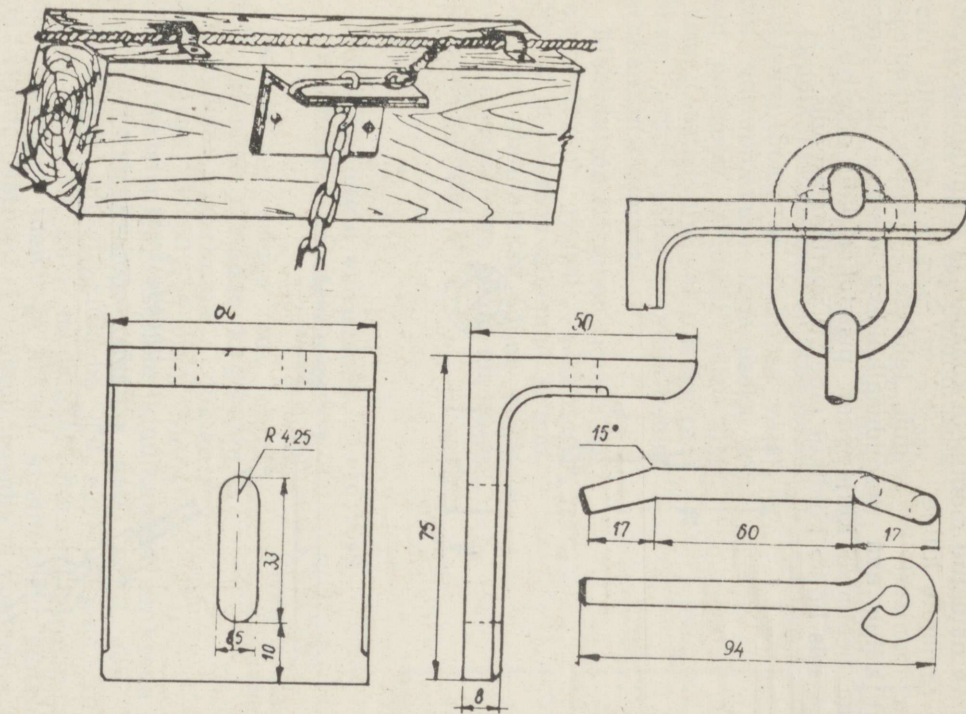
Üleliidulises Põllumajanduse Mehhaniseerimise ja Elektritiseerimise Instituudis on insener V. Olenev välja töötanud süsteemi, mis võimaldab ainsa käeliigutusega vabastada üheaegselt 25—100, erijuhtudel isegi kuni 200 veist.

Olenevi süsteemi grupiköidikute (VIM) ehitus

Grupiköidikud koosnevad mõningatest lihtsatest üksikosadest: nurkraua tükikestest 1, üld- ehk peatrossist 2, fiksaatoritest koos väikeste trossikestega 3, käsihoovast 4 trossi



Joonis 13. Olenevi süsteemi kergesti vabastatav grupikõidik (VIM): a — üldvaade; b — osa söime raamist; 1 — nurkraua tükike; 2 — peatross; 3 — fiksaator koos väikese trossikesega; 4 — käsihoob; 5 — plokk; 6 — individuaalkõidik; 7 — vasturaskus.



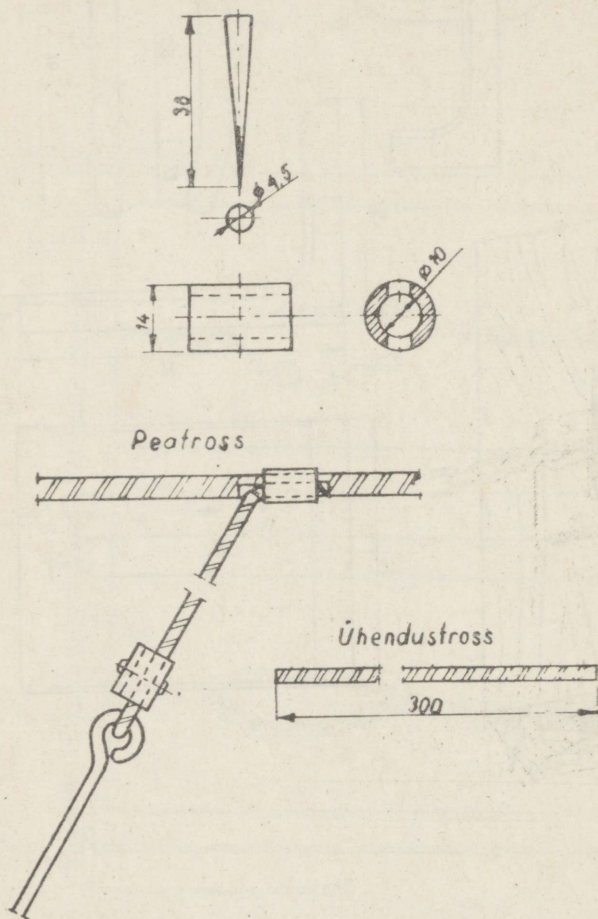
Joonis 14. Nurkraua tükikese ja fiksaatori ehitus.

liigutamiseks ja loomade vabastamiseks, kahest plokist 5, individuaalköidikutest 6 ja peatrossi otsa kinnitatud vasturaskusest 7 (joonis 13).

Vaatleme loomade grupiviisilise vabastamise seadme üksikuid osi.

Nurkraua tükikesed valmistatakse latt- või nurkrauast joonisel 14 näidatud mõõtmete kohaselt ja kinnitatakse sõime ülemise raampuu külge.

Nagu joonisest 14 selgub, tehakse nurkraua pikemasse (75 mm) külge ava individuaalköidiku otsmise lüli jaoks. Nurkraua pealmise külje poolt pistetakse läbi otsmise lüli fiksaator, mis hoiab köidikut (ahelat) vertikaalasendis.



Joonis 15. Väikese trossikese kinnitamine peatrossi külge.

Fiksaator ühendatakse peatrossiga väikese trossikese abil. Viimane kinnitatakse peatrossi külge punumise ja klambri pealeasetamise teel, nagu näidatud joonisel 15.

Fiksaatori vaba ots painutatakse veidi allapoole (umbes 15° võrra). See hoiab ära fiksaatori libisemist ja lülis väljatulekut, mis väldib köidiku iseenesest vabanemist.

Grupiköidikute mehhanismi pikemaajalise töökorras oleku ja vajaliku vastupidavuse tagamiseks ei tohi peatrossi läbimõõt olla alla 6 mm. Roostetamise vältimiseks kaetakse grupiköidikute vabastamismehhanism õlivärviga.

Mehhanismi käsihoob (joonis 16) valmistatakse rauast pikkusega 850 mm ja laiusega vähemalt 30 mm. Käsihoob kinnitatakse sõime raami otspuu ülemise otsa külge nii, nagu näidatud joonisel 16.

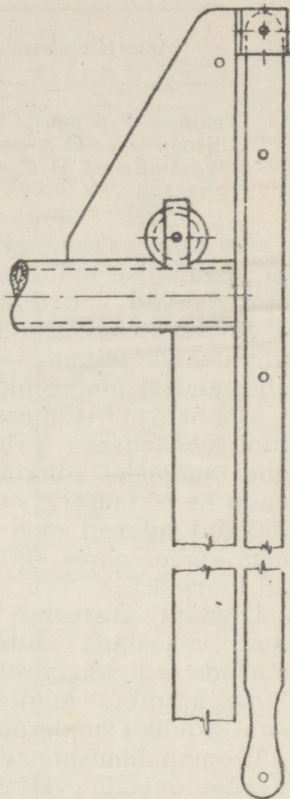
Grupiköidikute vabastamismehhanismi monteerimine

Iga looma aseme ees oleva sõime ülemise raampuu keskohta kinnitatakse nurkraua tükike (mõõtmega $75 \times 50 \times 60$ mm). Metallkonstruktsiooniga sõimele kinnitatakse nurkraua tükike keevitamise teel, puust sõimele kahe poldi abil. Tükike paigutatakse alusele lühema (50 mm) küljega, kusjuures pikem (75 mm) külg moodustab horisontaalse pinnakese. Sõime raampuu ülemisele küljele kinnitatakse juhtklambrid, mis hoiavad peatrossi ettenähtud asendis ja kindlustavad selle õiget liikumist. Juhtklambri kuju on näidatud joonisel 14.

Peatrossi üks ots ühendatakse läbi ploki käsihoovaga, teisest plokist läbiminevasse otsa riputatakse vasturaskus.

Peatrossi külge kinnitatakse ka kõik fiksaatoreid hoidvad ühendustrossikesed.

50 looma jaoks ettenähtud kergesti vabastatavate grupiköidikute ehitamiseks on vajalikud järgmised materjalid:



Joonis 16. Käsihoova kinnitamine.

Materjali nimetus	Kogupikkus m	Hind rbl.
Peatross Ø 6 mm	60	62
Uhendustross Ø 3 mm	13	8
Fiksaatoritraat Ø 8 mm	6	1,5
Nurkraud 75×50×6	3	12

See konstruktsioonitüüp võimaldab suhteliselt vähese tööjõu ja rahalise kulutusega kõik kolhooside loomapidamishoonetes olevad individuaalköidikud ümber ehitada kergesti vabastatavateks grupiköidikuteks. Selleks on vaid tarvis individuaalköidikute ahelate otsad ühendada grupiviisilise vabastamismehhanismiga.

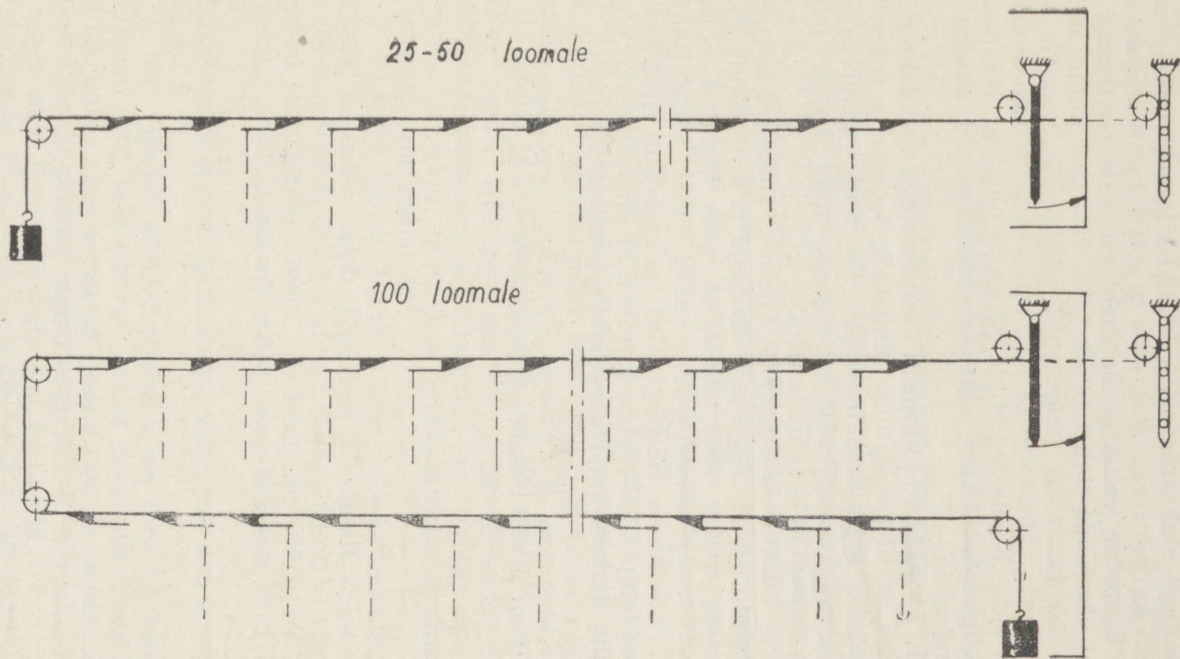
Mehhanismi töötamise põhimõte on järgmine: loomade grupi üheaegseks vabastamiseks tõstetakse käsihoob üles. Selle tagajärjel nihutatakse peatross ja väikeste trossikeste kaudu ka fiksaatorid oma esialgsest asendist välja, vabanenud köidikud tulevad oma raskuse mõjul alla kukkudes looma kaela ümber oleva keti otsmistest lülidest välja ning vabastavad loomad.

Olenevi süsteemi grupiköidikute ehitusviis võimaldab loomi vabastada mitte ainult grupiviisi, vaid ka üksikult. Loomade individuaalseks vabastamiseks on tarvis vabastatava looma köidikut hoidev fiksaator (ilma käsihooba üles tõstmata) köidiku hoiderõngast välja tõmmata.

Loomapidamishoones tekkinud tulekahju korral on loomade evakueerimisaja vältusel oluline tähtsus. On selge, et loomade sundevakueerimise kiirus sõltub üheaegselt vabastatud loomade arvust, s. o. liikumise tihedusest. Kui kõik laudas viibivad loomad (150—200-pealine kari) vabastada ühekorraga, tekib evakueerimisteede ja läbipääsude ülekoormatus ning järelikult väheneb ka loomade liikumise kiirus. Seepärast tuleb kergesti vabastatavate grupiköidikute eeliste maksimaalseks kasutamiseks kindlaks määrata loomade grupiviisilise vabastamise kord. Seejuures peab arvestama, et loomade evakueerimisel ei tekiks nende vastassuunalist liikumist ja et oleks tagatud loomade suurim liikumiskiirus. Praktika on näidanud, et loomi 25, 50 või 100 kaupa vabastavad grupiköidikud on kõige otstarbekamad.

Üheaegselt 200 looma vabastavat grupiköidikut võib kasutada ainult neis loomapidamishoones, kus loomade liikumiseks ettenähtud teed on avarad ja evakueerimis-väljapääsude arv küllaldane.

150—200 looma grupiköidikute vabastamismehhanismi käsihoob tuleb ehitada pikem väiksema grupi vabastamise mehhanismi käsihoovast, samuti on vaja tõsta vasturaskuse kaalu.



Joonis 17. Distantstegevusega grupiköidikute vabastamismehhanismi skeem.

Sageli võib loomapidamishoones puhkenud tulekahju teha hoonesse sisenemise võimatuks (kõrge temperatuur, tihe suits). Et sellises olukorras oleks võimalik loomi edukalt evakueerida, on kergesti vabastatavate grupiköidikute ehitamisel vaja kõigi gruppide vabastamise mehhanismide peatrossid ja käsihoovad ühendada vahetrosside abil üldtrossi külge, mille otsas olev käsihoob on paigutatud väljapoole hoonet. See võimaldab loomi vabastada ka siis, kui sisemiste käsihoobade juurde (või üldse hoonesse) ei ole võimalik pääseda. Niisuguse täiustusega grupiköidikute vabastatismehhanismi skeem on toodud joonisel 17.

Eespool kirjeldatud kergesti vabastatava grupiköidiku valmistamine on lihtne ja odav ning selle tegevusse rakendamine jõukohane igale farmitöötajale. Loomade grupiviisilise vabastamise mehhanismi võib valmistada ning kohale monteerida iga remondi- ja tehnikajaam.

Selleks et omandada kogemusi Olenevi süsteemi kergesti vabastatavate grupiköidikutega töötamisel ja kontrollida tootmistingimustes nende töökindlust, on reas Moskva oblasti kolhooside loomapidamishoonetes ning NSV Liidu Rahvamajanduse Saavutuste Näitusel üles monteeritud grupiköidikute katseeksemplarid. Nende kasutamine on osutunud efektiivseks ning andnud häid ekspluatatsioonilisi näitajaid.

Kasutatud kirjandust: И. З. Мяскин «Групповые легкоосвобождаемые привязи скота». Москва, 1959 г.

TULEOHUTUSE EESKIRJAD

MAAKULTUURIASUTUSTELE

Vastutus maakultuuriasutuste (kultuuri- ja rahvamajad, klubid, punanurgad, agro-zoopropagandamajad jne.) tuleohutusliku seisukorra eest pannakse nimetatud asutuste juhatajatele, kes peavad täpselt täitma kõiki tuleohutuse eeskirju, jälgima tuleohutuse režiimist kinnipidamist neile alluvais kultuuriasutustes ja õigeaegselt täitma kõiki riikliku tuletõrjelise järelevalve organite poolt koostatud ettekirjutusi ja juhendeid.

Maakultuuriasutused peavad tavaliselt paiknema eraldi asuvais hooneis. Nendega ühisel hoonel ei tohi olla töökodasid, kauplusi ega kergesti süttivate ning põlevvedelike hoiuruumi.

1. Ahjud ja kütteseadmed (korstnad, lõõrid jne.) tuleb alati korras hoida. Kütteava ees oleval puupõrandal peab olema 50×70 sm suurune plekktahtel, mis kataks kütteavaesise põranda ja ahju seinäärse põrandaliistu. Ajutiste ahjude kasutamine on keelatud.

2. Ahjusid võivad kütta ainult selleks määratud isikud. Ahjude kütmine tuleb lõpetada vähemalt kaks tundi enne etenduse või muu ürituse algust. Mingil juhul ei tohi küdevaid ahjusid jätta järelevalveta. On keelatud süüdata ahjudes tuld bensiini, petrooleumi või mõne teise kergesti süttiva vedeliku abil.

3. Korstnaid peab puhastama vähemalt üks kord kahe kuu jooksul.

4. Kui puudub elektrivalgustus, on lubatud kasutada petrooleumilampe, mis peavad olema tugevasti kinnitatud seinale või lae külge ning asetsema laest 70 sm ja seinast 20 sm kaugusel. Lambid peavad olema asetatud nii kõrgele, et inimesed ei saaks neid ümber tõugata ega kallutada.

5. Lampe võib petrooleumiga täita ainult päevaajal väljaspool kultuuriasutuse ruumi. Lampe tohib täita ainult valgustuspetrooleumiga. Bensiini, ligroiini, traktoripetrooleumi ja teiste kergesti süttivate ning põlevvedelike kasutamine selleks

otstarbeks on keelatud. Petrooleumitagavara lubatakse hoida ainult kultuuriasutuse hoonest eraldi asuvas ruumis.

6. Rippuvad dekoratsioonid tuleb pärast etendust koristada.

7. Süttiva tsellofaani ja teiste süttivate materjalide kasutamine prožektorites ja sofiitides on keelatud. Prožektorid peavad asetsema puitkonstruktsioonidest ja sofiitidest vähemalt 50 sm kaugusel.

8. Laval, saalis ja abiruumides on keelatud kasutada ajutisi elektrijuhtmeid.

9. Kinofilmide demonstreerimiseks, teatrietendusteks või muudeks massiüritusteks kasutatavates maakultuuriasutuste vaatesaalides viibivate inimeste arv ei tohi ületada normi — 8 inimest 6 m² põrandapinna kohta. Vaatesaalil peab olema vähemalt kaks väljapääsu. Kui vaatesaalil on ainult üks väljapääs, ei tohi kinoseansi või etenduse ajal viibida saalis üle 50 inimese. Tagavarauste sulgemiseks on lubatud kasutada ainult kergesti avatavaid riive. Kategoriliselt on keelatud seansi või etenduse ajal hoida väljapääse lukustatuina. Vaatesaali ukseid peavad olema nii ehitatud, et nad avaneksid väljapääsu suunas. Evakueerimiseks ettenähtud ustel ei tohi olla lävepakke. Vaatesaali seinale uste kohale peavad olema asetatud selgesti loetavad sildid „Väljapääs“.

Vaatesaali aknad ei tohi olla võretatud, kaetud luukide või muude raskesti avatavate katetega.

Märkus. Kõigi rändkinoseadmetega töötamisel tuleb juhinduda „Tuleohutuse, ohutustehnika ja tootmis-tervishoiu eeskirjadest töötamise rändkinodega“. Statsionaarsete kinoseadmete kasutamisel juhindutakse „Tuleohutuse, ohutustehnika ja tootmistervishoiu eeskirjadest statsionaarsetele kinoseadmetele“. Nimetatud eeskirjad on kinnitatud NSV Liidu kultuuriministri asetäitja poolt.

10. Evakueerimisteed peavad vabad olema. Vaatesaali eesruumide, vahekäikude, uste, akende, koridoride ja trepikodade ummistamine on keelatud.

11. Vaibad ja põrandariided vahekäikudes peavad olema tugevasti põranda külge kinnitatud.

12. Külastajatel on keelatud seista vahekäikudes ja saali väljapääsude juures.

13. Maakultuuriasutuse telefoniaparaadi juures peab olema sildike tuletõrje väljakutse numbriga.

14. Kõik maakultuuriasutuste ruumid peavad olema varustatud esmaste tulekustutusvahenditega vastavalt käesolevas kogumikus avaldatud normidele (vt. lk. 138).

15. Inimeste kiireks evakueerimiseks tulekahju puhkemise korral peab igas maakultuuriasutuses olema välja töötatud külastajate evakueerimise plan, mille sisu, s. o. evakueeri-

mise korda tuleb tutvustada kultuuriasutuse teenindavale personalile, kinomehaanikutele ja isetegevusringide juhtidele. Üks eksemplar nimetatud plaanist asetatagu kultuuriasutuse ruumidesse nähtavale kohale.

16. Kinoseansi või muu massiürituse ajal peab vaatesaalis viibima tuletõrje-valvepost, kelle arvulise koosseisu määrab kindlaks kohalik riikliku tuletõrjelise järelevalve organ. Rändkinode valve on kindlaks määratud NSV Liidu Kultuuriministeeriumi 20. oktoobri 1955. a. käskkirjaga nr. 678 p. 18, mille kohaselt kinoseansi ajal peab valves olema vähemalt üks tuletõrjuja.

17. Maakultuuriasutuse juhataja on tuletõrje-valveteenistuse täitmiseks kohustatud:

a) hoidma võitlusvalmis ja kindlaksmääratud kohas kõik tuletõrjevahendid, kustutusabinõud ja signalisatsiooniseadmed;

b) kontrollima valveteenistusse ilmunud isiku kuuluvust kohaliku vabatahtliku tuletõrje ühingu liikmeskonda ja seda, kas nimetatud isik on valvesse määratud;

c) võimaldama valvesse asunud isikuil takistamatu sissepääs kõigisse ruumidesse nende tuletõrjeliseks kontrollimiseks;

d) arvestama tuletõrjevalve kõiki ettepanekuid, mis on tehtud maakultuuriasutuses tuleohutuse režiimi säilitamiseks;

e) osutama tulekahju puhkemisel tuletõrjevalvele igakülgset abi kustutus- ja evakueerimistööde soodustamiseks;

f) eraldama tuletõrjevalvele vaatesaalis koha, mis on tulekustutusvahendite ja väljapääsude vahetus läheduses.

18. Maakultuuriasutustes iga tuletõrjuja poolt teostatud tuletõrje-valveteenistuse tunni eest maksab administratsioon kohalikule vabatahtliku tuletõrje ühingule Eesti NSV Rahvakomissaride Nõukogu 3. jaanuari 1941. a. määruse nr. 7 alusel ühe rubla.

Märkus. Viide nimetatud määrusele on ära toodud vabatahtliku tuletõrje valveteenistuse eeskirjas, mis on kooskõlastatud Eesti NSV kultuuriministri asetäitjaga 17. märtsil 1958. a.

19. Vaatesaalis ja aparaadiruumis on suitsetamine ja tikude süütamine kategooriliselt keelatud. Selle kindlustamiseks tuleb vaatesaali ja aparaadiruumi seintele paigutada selgestiloetavad sildid „Suitsetamine keelatud“, „Mitte süüdata tuld“. Selle nõude rikkumise korral katkestatakse kinoseanss.

20. Kinoseansi ajal peab saalis olema elektrivalgustus. Tagavaraväljapääsu valgustamiseks võib elektrivoolu puudumisel kasutada tormilaternat, mis peab asetsema väljapääsu kohal vähemalt 2,5 m kõrgusel ja põlema kogu seansi jooksul.

21. Alalistes kinonäitamise kohtades on kinofilmide

demonstreerimine, sõltumata sellest, missugusel põhimikul (süttival või tulekindlal) need on valmistatud, lubatud ainult tuletõrjenõuete kohaselt ehitatud ja sisustatud aparaadiruumidest.

Kohtades, kuhu aparaadiruume pole võimalik ehitada (lektoriumid, agitatsioonipunktid), lubatakse demonstreerida ainult tulekindlal põhimikul valmistatud kinofilme. Sel puhul võib kinofilmi näidata ainult kohaliku riikliku tuletõrjelise järelevalve organi loal.

22. Kinoaparaadiruumil peab olema omaette väljapääs. Aparaadiruumi vaatesaalist eraldavasse kapitaalseina ei ole lubatud ehitada mingisuguseid avasid peale projektsiooni- ja vaateavade, mis peavad olema varustatud automaatselt või poolautomaatselt sulguvate kaitsepiiridega.

23. Näärikuuskede korraldamisel maakultuuriasutuste ruumides on vaja täita järgmisi tuleohutuse nõudeid:

a) kuusk asetatakse võimalikult ruumi keskele kindlale alusele. Kuuseokste ja seinte vahele peab jääma vähemalt 1 m laiune vahe. Kauemaks ajaks ruumi jäävad kuused on soovitatav paigutada niiske liivaga täidetud anumasse, millega hoitakse ära kuuse kiire kuivamine;

b) nääripeo ajaks on kategooriliselt keelatud riietada lapsi ja täiskasvanuid vatist, marlist, paberist ja teistest kergesti süttivatest materjalidest rõivastesse;

c) kuuse valgustamiseks peab kasutama ohutustingelist (alla 36 volti) elektrivalgustust, kinni pidades vastavatest elektrotehnilistest eeskirjadest;

d) säraküünalde, paukpadrunite jms. süütamine ruumis on keelatud;

e) väljapääse ruumist, kuhu on asetatud kuusk, samuti läbikäike, koridore ja eesruume ei tohi tõkestada mingisuguste esemetega;

f) on keelatud jätta lapsi järelevalveta illumineeritud kuuse juurde.

EESTI NSV SISEMINISTEERIUMI
TULETÕRJE VALITSUS

JUHENDID

TULETÕRJE-VEEHOIDLATE EHITAMISE JA EKSPLUATEERIMISE KOHTA

Sissejuhatus

Uheks tähtsamaks tingimuseks kolhoosides, sovhoosides, remondi- ja tehnikajaamades ning teistes maal asuvates majandites tekkinud tulekahjude kustutamisel on nende juures tule kustutamiseks vajaliku veetagavara olemasolu.

Tuletõrje-vesivarustuse küsimuse lahendamisel maal tuleb arvestada kohalikke tingimusi ja võimalusi. Esmajärjekorras on vaja tule kustutamiseks kasutusele võtta ja kohandada hoonete lähedal asuvad looduslikud veekogud (jõed, järved, tiigid). Seal, kus looduslikud veekogud hoonete lähedal puuduvad, tuleb ehitada tuletõrje-veehoidlad. Kuna veekulu tulekahjude kustutamiseks on kindlaks määratud vastavates normatiivides, oleneb ehitatavate veehoidlate maht objektide suurusest ja normides tulekahjude kustutamiseks kindlaks määratud veekulust.

Looduslike veekogude kohandamine tuletõrje-veevõtukohtadeks, nendele juurdesõidu teede ja uute tuletõrje-veehoidlate ehitamine põllumajanduslike ettevõtete hoonete juurde tuleb läbi viia nende ettevõtete omade vahenditega. Tuletõrje-veehoidlate ehitamiseks vajalikud summad tuleb õigeaegselt ette näha ettevõtete eelarvetes.

Igas rajoonis peab olema kõigi objektide kohta koostatud ja rajooni täitevkomitee poolt kinnitatud tuletõrjeliste ürituste perspektiivplaan, milles on ette nähtud ka tuletõrje-veehoidlate ja nendele juurdesõidu teede rajamine ning looduslike veekogude tuletõrje-veevõtukohtadeks kohandamine.

Tuletõrje töötajatel tuleb tuletõrje-veehoidlate ehitamisel ja looduslike veekogude tuletõrje-veevõtukohtadeks kohandamisel kasutada olemasolevaid kogemusi, juhendeid ja projekte.

Käesolevas juhendis avaldatakse kõige rohkem kasutamist leidnud looduslike veekogude tuletõrje-veevõtukohtadeks kohandamise ja tuletõrje-veehoidlate ehitamise viisid.

Looduslike veekogude kasutamine tuletõrje-veevõtukohtadena

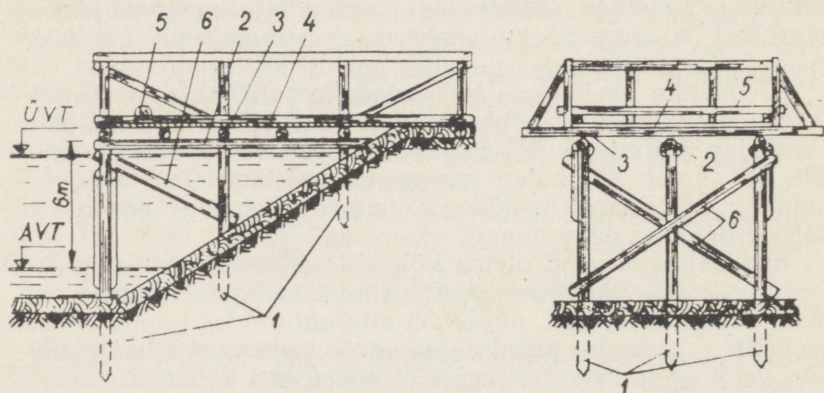
Looduslike veekogudena tulevad kasutamisele jõed, ojad, kraavid, järved, tiigid, allikad jms.

Looduslikest veekogudest saab vett kätte, kui veekogu kaldad on kõvapinnalised, madalad ja võimaldavad tuletõrjeautodel vee juurde sõita. Vastasel korral tuleb loodusliku veekogu

kallas kohandada kustutusvee võtmiseks. Selleks kasutatakse platvormi, imitoru, treppi järsust kaldast vee juurde laskumiseks, juurdesõiduteid, veevõtuks kohandatud silda ning vahendeid veekogust vee saamiseks talvel.

Tuletõrje-veevõtukohtadele juurdesõidu teed peavad olema tuletõrjeautodele läbipääsetavad igal aastaajal ja igasuguste ilmastikutingimuste juures. See tähendab, et teedel peab olema tugev sillutus ning et need tuleb talvel lumest puhtad hoida.

Et veevõtukohast saaks kerge vaevaga vett kätte, ehitatakse tuletõrjetechnika paigutamiseks platvormid. Tavaliselt ehitatakse sellised platvormid järgmisel viisil (joonis 18): veekogu kaldasse 1,5 m kaugusele üksteisest rammitakse 20-sm läbimõõduga vaiad, mis omavahel ühendatakse haardetaladega (kaldsidemed). Igale vaiareale asetatakse 24-sm läbimõõduga kandetala, millele laotakse 18-sm läbimõõduga palgid. Nendele asetatakse laudpõrand. Platvormi laius peab olema vähemalt 5 m.



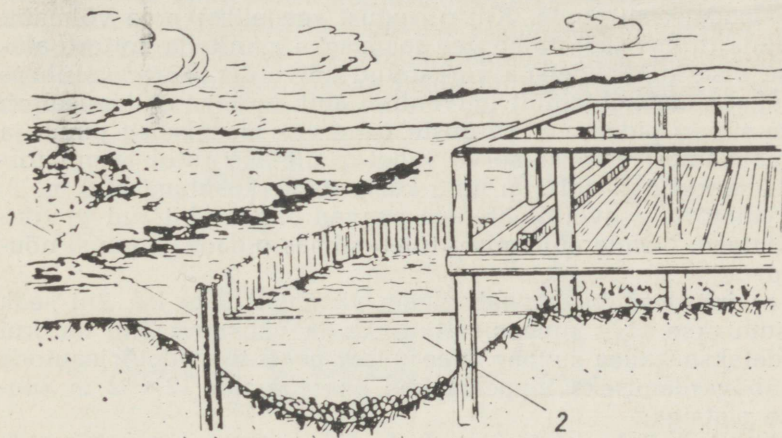
Joonis 18. Vaiadele ehitatud veevõtuplatvorm: 1 — vaiad; 2 — kandetala; 3 — palgid; 4 — laudadest põrand; 5 — tõkkepuu; 6 — haardetalad; ÜVT — ülemine veepinna tase; AVT — alumine veepinna tase.

Platvormi servadele peab olema kinnitatud 0,7—0,9 kõrgune tugev piirdetara. Tuletõrjeautode veehoidlasse veeremise vältimiseks tuleb platvormile kinnitada 20-sm läbimõõduga tõkkepuu.

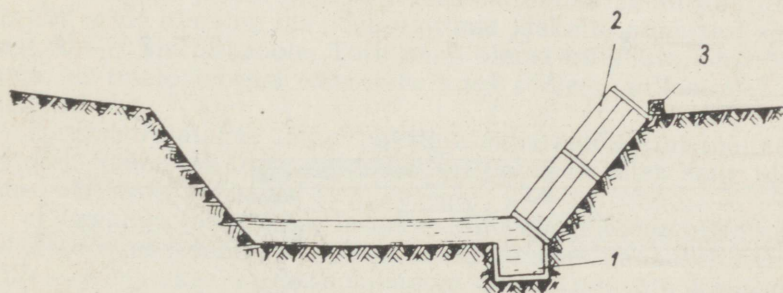
Platvormi ja veepinna taseme vahe selle kõige madalama seisuga ajal ei tohi olla suurem kui 6 m. Veekihi sügavus platvormi otsa juures peab olema vähemalt 1 m. Kui sügavus on alla 1 m, tuleb platvormi otsa juurde veekogusse kaevata süvend, mille põhi ja küljed tuleb varisemisohu vastu sillutada munakividega. Et vältida jooksvasse veekogusse kaevatud

süvendi ummistumist liiva ja mudaga, on vaja süvendi ette vastu voolu suunda ehitada püstlattidest tara (joonis 19).

Juhul, kui veekogude kaldad on kõvapinnalised, on platvormide ehitamine tuletõrjetechnika paigutamiseks tunduvalt lihtsam. Veekogu kallas tuleb kohandada tuletõrjeautode juurdesõiduks ja paigutamiseks. Selleks tuleb kallas tasandada ning katta kivide, kruusa, liiva või mõne teise teekattematerjaliga. Vajaduse korral tuleb veekogu kallas platvormi kohalt kividega kindlustada või ehitada kaldasse rammitud vaiadele toetuv rinnatis. Peale ülalmainitute on levinud moodus, et veekogu pehmele kaldale asetatakse tuletõrjepritsi imivooliku vette juhtimiseks laudadest renn (joonis 20).



Joonis 19. Madala veevõtukooha süvend ja tõkketara: 1 — tõkketara; 2 — nõgu.



Joonis 20. Lihtne tuletõrje-veevõtukoht: 1 — veehoidla põhja kaevatud kast; 2 — laudadest renn; 3 — tõkkepuu.

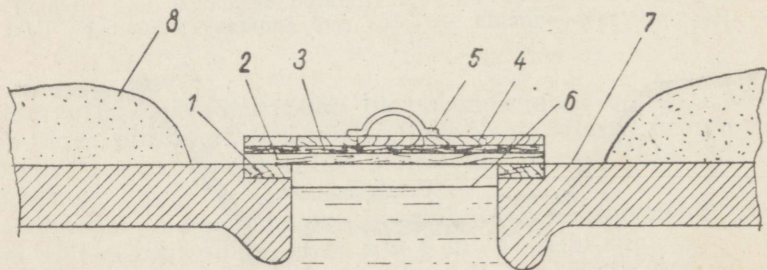
Neis kohtades looduslike veekogude juures, kuhu pehme pinnase tõttu ei ole võimalik ligi pääseda ja kus juurdesõidutee ehitamine on seotud suurte raskustega, võib olukorra päästa metallist imitoru. Selle läbimõõt peab võrduma imivooliku läbimõõduga või olema sellest suurem. Mida suurem on imitoru läbimõõt, seda paremini suudab ta pumpa hoida. Imitoru pikus ei tohi ületada 25—30 m, sest esiteks on imitoru raske õhust tühjendada ning teiseks tekivad suured survekaod. Imitoru tuleb tugevasti kinnitada pinnase külge ning toru ülemine ja alumine ots varustada ühendajatega, mis peavad vastama imivooliku ühendajatele. Kui veelud lubavad (seisvad veed), võib imitoru alumise otsa pöörata vette ning kinnitada selle külge imisõela. Viimane peab asetsema vähemalt 50 sm allpool vee madalseisu pinda. Kui niisugust seadeldist pole võimalik ehitada (liikuv jää), tuleb vee saamiseks kinnitada imitoru alumise otsa külge sõelaga varustatud imivoolik. Toru ots ühendatakse pumbaga ainult imivooliku abil. Imitoru ehitamisel on vaja silmas pidada, et kõrguste vahe vee madalseisu pinna ja pumbakambri ülemise serva vahel ei ületaks auto- ja mootorpritside kasutamisel 7 m ning käsipritside kasutamisel 6 m.

Tuletõrje-veevõtukohtadele peavad olema ehitatud juurdesõiduteed. Nende ehitamisel tuleb silmas pidada järgmisi nõudeid:

a) juurdesõidutee peab olema vähemalt 3 m lai, kui seda kasutatakse ühes suunas sõitmiseks, ja vähemalt 7 m lai, kui sõidetakse kahes suunas. Vee ääres peab tee tuletõrjeautode manööverdamiseks lõppema kas kaarega või 12×12 m suuruse platsiga;

b) tee kallak ei tohi ületada 5—6%, s. t. tee ei tohi langeda üle 0,5—0,6 m iga 10 meetri kohta;

c) kahele poole teed peavad olema kaevatud kraavid vihmavee ärajuhtimiseks, et tee pehmeks ei muutuks;



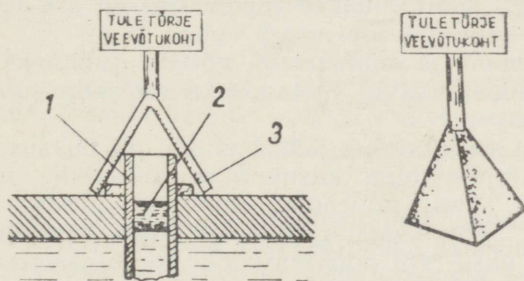
Joonis 21. Tuletõrje-jääaugu kaitsekaane ehitus: 1 — laudadest raam; 2 — 2,5 sm paksused lauad; 3 — vildikiht; 4 — 2,5 sm paksused lauad; 5 — käepide; 6 — vee pind; 7 — jää; 8 — lumi.

d) savise või saviseguse pinnase puhul tuleb tee sillutada killustiku, kruusa, šlaki või mõne muu teekattematerjaliga;

e) soistel umbjärvede kallastel tuleb ehitada lõhikutest või plankudest sildteed.

Talvel on veekogude jääkattesse vaja raiuda augud ning takistada nende kinnikülmumist. Neist on lihtsamad ja odavamad järgmised:

a) veekogu jääkattesse raiutakse 1×1 m suurune ava (joonis 21). Ava äärtel lastakse kinni külmuda 5 sm paksustest laudadest raam, millele asetatakse kaas. See on valmistatud kahest kihist 2,5 sm paksustest laudadest, mille vahele on pandud viidist soojusisolatsiooni-kiht, ning kaetud tõrvapapiga. Vilti võib asendada ka mõne teise soojusisolatsiooni materjaliga. Kaanele suurema mehaanilise tugevuse andmiseks asetatakse üks lauakiht teise suhtes perpendikulaarselt ning kinnitatakse tugevate raudnaeltega. Kaane pealispinnale kinnitatakse kaks käepidet;



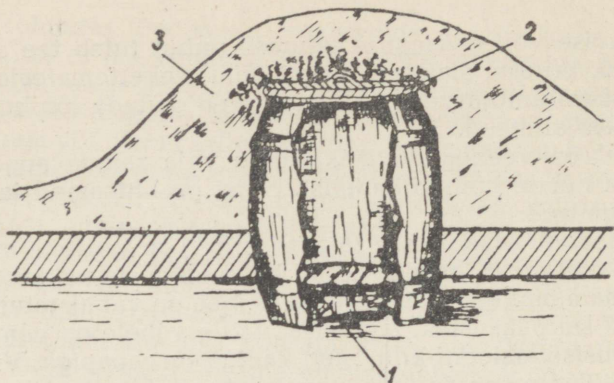
Joonis 22. Metalltoru abil ehitatud tuletõrje-veevõtukoht: 1 — toru; 2 — õli; 3 — kaitsekate.

b) veekogu jääkattesse lastakse külmuda raudtoru (joonis 22), mille alumine ots peab ulatuma jääkatte alumisest servast 60—70 sm allapoole. Toru peab olema nii suure läbimõõduga, et tuletõrjepritsi imivoolik koos sõelaga sellest vabalt läbi mahuks.

Torusse valatakse 10 sm paksune mineraalõli kiht (näiteks avtool). Sademete torru sattumise vältimiseks tuleb selle ülemine ots katta laudadest kuplikesega;

c) veekogu jääkattesse lastakse külmuda põhjaga allapoole asetatud vaat (joonis 23). Vaadi ülemisse otsa pannakse kaas, millele asetatakse soojusisolatsiooni kiht. Tugevate külmade ajal tuleb kogu vaat katta kuuseokste, põhkude või saepuruga, mis omakorda kaetakse paksu lumekorraga.

Tulekahju korral loobitakse soojusisolatsiooni kiht (oksad,



Joonis 23. Vaadi abil ehitatud tuletõrje-veevõtukoht:
1 — vaadi põhi; 2 — kaas; 3 — lumi.

põhk, lumi jms.) laiali, lüüakse vaadil põhi alt ära ja lastakse tuletõrjepritsi imivoolik läbi vaadi vette.

Üks lihtsamaid ja odavamaid võtteid tuletõrje-veevõtukohta kohandamisel talvel töötamiseks on selle soojutamine jääkattel.

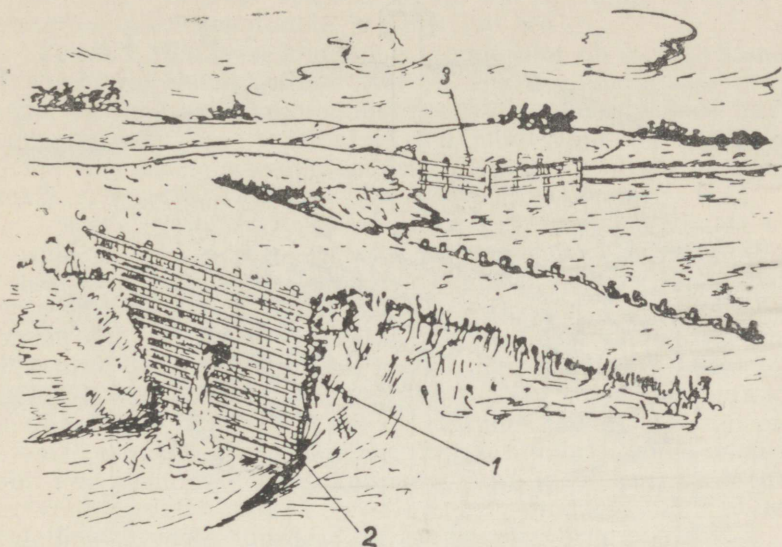
Veevõtukoht soojutatakse jääkattel, kui jää paksus on vähemalt 5 sm. Soojutajatena kasutatakse kohalikke materjale, nagu sammalt, õlgi, pilliroogu, saepuru, turvast, puulehti, kuuseoksi jms. Soojutusmaterjalid asetatakse jääle ühetasaselt 5 sm paksuse oksa- või põimikmatina. Soojutusmaterjal peab katma kogu veevõtukohta jääpinna, ulatudes igast küljest vähemalt 1 meetri laiuselt üle servade. Soojutusmaterjali ei tohi kinni tampida. Et kaitsta soojutusmaterjali tõmbetuule eest, kaetakse ta 10 sm paksuse tiheda lumekihiga. Soojutatava kihi paksus oleneb materjalist ning kõigub keskmiselt 50—60 sm vahel.

Kevadel (märtsi teisel poolel) kõrvaldatakse soojutaja veevõtukoht, et vältida sellesse prahi sattumist.

Et selliselt veekogude jääkattesse rajatud tuletõrje-veevõtukohti tulekahju korral kiiresti leida, tuleb nende asukohad tähistada kuuseokstega või tahvliga „Tuletõrje-veevõtukoht“.

Tuletõrje-veevõtukohti tuleb järjest kontrollida. Suurte lumesadude ja -tuiskude puhul on vaja nendele juurdesõidu teed lumest puhastada ning käredate külmade ajal vajaduse korral lisada veevõtukohtadele soojutatavat materjali.

Sageli, eriti suvel, on veeseis paljudes jõgedes nii madal, et nendest ei ole tuletõrjepritside abil võimalik vett kätte saada. Et selliseid veekogusid kohandada tuletõrje-veevõtukohtadeks, ehitatakse nendele paisud (joonis 24). Paisude ehi-

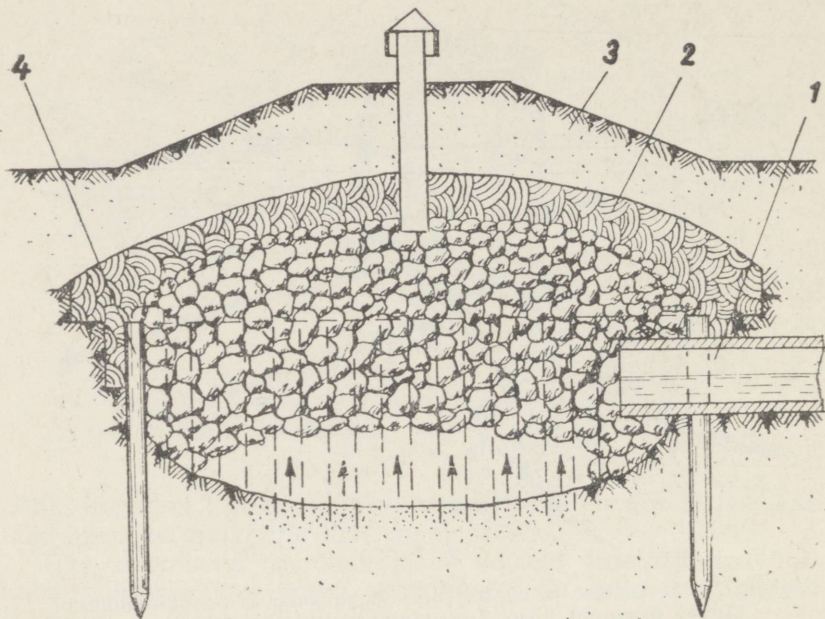


Joonis 24. Teivastest ja okstest servadega pais: 1 — tõkkepunutis; 2 — liigvee äravoolu toru; 3 — platvorm tuletorjetehnika paigutamiseks.

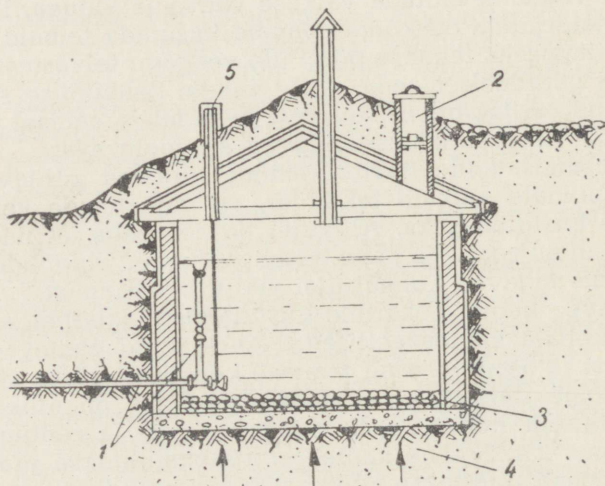
tamiseks valitakse kõige sügavamad ja kitsamad kohad, kus paisu on võimalik ehitada väikese vaeva ja kuluga. Paisuehitamise materjalina on kõige odavam kasutada teibaid ja oksid. Paisu ehitamiseks tehakse põiki üle veekogu teivastest ja okstest kaks paralleelset aeda, mille vahele tambitakse savi- või savisegune mullakiht. Et suurvesi kevadel ja sügisel paisu ei purustaks, jäetakse sellesse liigvee äravoolu ava.

Maa-asulais, mille territooriumidel tulevad põhjavee sooned maapinnale allikaid tekitades, on vaja nende vett kasutada tule kustutamiseks. Allikatel on see eelis, et nad talvel kinni ei külmu ega vaja nagu teised veekogud abinõude rakendamist, mis tagavad külmal ajal vee kiiret saamist.

Allikavee kogumiseks tule kustutamise otstarbel rajatakse allikate kohale kaptaazehitised. Nende liigid olenevad allika iseloomust ja asendist ning pinnase koostisest allika väljumiskohal. Kõige lihtsamaks kaptaazisüsteemiks on allikale laotud munakivide hunnik, millest algavad vee- ja ventilatsioonitoru (joonis 25). Selline kaptaazehitis püstitatakse praktiliselt nii: kõigepealt piiratakse allikas maasse taotud vaiadest aiaga, seejärel eemaldatakse vee väljumist tõkestav pinnasekiht, paigaldatakse vee- ja ventilatsioonitoru ning täidetakse allikas munakividega. Kivid kaetakse pealt ja külgedelt savikihiga, tambitakse kinni ning kõige peale laotakse paks mullakord.



Joonis 25. Allika kohale munakividest rajatud kaptaazehitis: 1 — veetoru; 2 — savi; 3 — muldkate; 4 — vaiad.



Joonis 26. Allika kohale ehitatud kaptaazkambri skeem: 1 — vee ülevoolu ja äravoolu torud; 2 — luuk; 3 — killustik või jäme kruus; 4 — vetteristav pinnas; 5 — ventiili avaja.

Vesi voolab allikast veetoru kaudu kaevu, mille lähedale on ehitatud tuletõrjeautodele juurdesõidu tee.

Teiseks allikavee kogumise mooduseks on kaptaazkambri kasutamine. Kambri ehitamisel on aga tingimata vaja arvestada, et kambriisse kogunenud vee hulk võib avaldada vastu-seisu vee allikasse tungimisel. Sel juhul võib vesi leida kergema väljapääsu mujal, moodustades seal uue allika, ning kaptaazkamber allika endisel kohal jääb ilma veeta.

Liigvee ärajuhtimiseks on vaja kambri seina teatavale kõrgusele paigutada vee ülevoolu toru. Joonisel 26 on näidatud allikavee kogumiseks ehitatud kaptaazkamber. Selle seinad võib ehitada kas puidust, kivist või betoonist. Põrand aga peab olema ehitatud kas killustikust või jämedast kruusast. Kambri-le tuleb ehitada ventilatsioonitoruga varustatud soojapidav katus. Kambri sügavuseks on soovitatav võtta 2—3 m, kuna külgede mõõdud võib valida vabalt, lähtudes sellest, kui suur peab olema veetagavara kaptaazkambri. Kambrist tuletõrjepritsi abil vee saamiseks tuleb katusesse teha luuk, kust saab pritsi imivooliku vette lasta. Kaptaazkambri lähedusse tuleb ehitada tuletõrjeautodele juurdesõidu tee ja platvorm.

Kaptaazkambrist võib juhtida veetorustiku kaudu vett eemal asuvasse tuletõrje-veehoidlasesse kas isevoolu teel, kui hoidlad asuvad allikast madalamal, või pumpade abil.

Kaptaazehitiste alalise korrasoleku üle tuleb pidevalt järelvalvet teostada. Seejuures on vaja jälgida, et veetoru ei oleks ummistunud, kaptaazkambri seinad deformeerunud ega sisse varisenud. Tuleb jälgida, et kaptaazkambri vee ülevoolu toru ei ummistuks, sest sellega võivad kaasneda vee vastuseis ja allika kuivaksjäämine.

Kunstlikud tuletõrje-veehoidlad

Maa-asulais ja põllumajanduslike tootmishoonete juurde ehitatakse tuletõrje-veehoidlad sel juhul, kui nende läheduses puuduvad looduslikud veekogud, mida saaks kohandada tuletõrje-veevõtukohtadeks.

Tuletõrje-veehoidlate veetagavarast peab tulekahju kustutamisel jätkuma kolmeks tunniks. Veekulu normid on kindlaks määratud „Tuleohutuse normides maa-asulate planeerimisel“ (N-130-55).

Tuletõrje-veehoidla maht suurtes maa-asulates peab olema 100—500 m³ ning põllumajanduslike tootmishoonete juures 50—200 m³. Veehoidla kaugus ehitistest ei tohi autopritsi kasutamise korral ületada 250 m ja väikese võimsusega mootoring käsipritsi kasutamise korral üle 100 m. Kaugus veehoidlast lähima hooneni peab olema vähemalt 15—20 m. Kõrge-

mate hoonete puhul ei tohi aga veehoidla kaugus hoonest olla väiksem kui hoone kõrgus.

Veehoidlaid võib veega täita ükskõik millisel viisil (pumba-jaamad, tuletõrjeautod, vee vedamine tsisternautodega, vee ise-vool kraavidest jne.). Kui ümbruskonnas puuduvad veekogud, millest saaks hoidla täitmiseks vett võtta, soovitakse koguda vihmavett. Vihmavee kogumiseks tasandatakse pinnas veehoidla ümber kallakuga (0,002—0,003) veehoidla suunas, nii et vesi sellesse valguks. Iga veehoidla juurde tuleb ehitada sõidutee ning plats (12×12 m) tuletõrjeautode paigutamiseks ja manööverdamiseks. Veehoidla servast 1,5 m kaugusele asetatakse tuletõrjeautode veehoidlasse sattumise vältimiseks tõkkepuu.

Hoidla ehitamisel tuleb ette näha selle veest tühjendamise võimalus vee roiskumise vältimiseks ja hoidla remontimise korral.

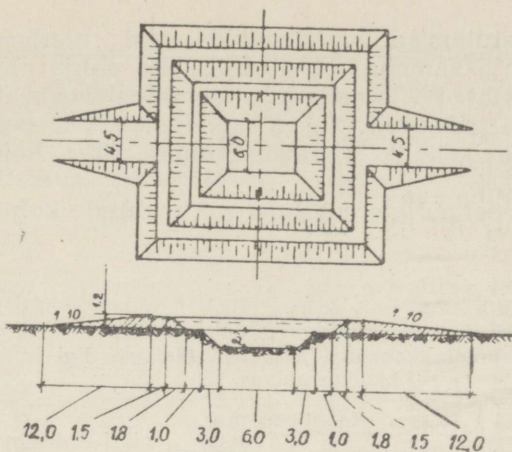
Tuletõrje-veehoidla ehituslaad valitakse olenevalt pinnasest, kuhu veemahuti kavatakse ehitada, pinnavee kõrgusest, kaitsevoodri materjalidest ning majanduslikest kaalutlustest. Tihedates savistes ja savisegustes pinnastes on kõige otsustavem ehitada lahtised veehoidlad. Olenevalt kallaste ja põhja kaitsevoodri liigist ehitatakse veehoidlad voodriga (savi, liivsavi või mustmuld) ning erilisest kaitse- ja vett isoleerivast materjalist.

Veehoidlal võib olla ükskõik missugune kuju, kuid levinum on riskülikukujuline veehoidla. Vee sügavus veehoidlas peab olema vähemalt 2,5 m. Väikese sügavusega (alla 2 m) veehoidlas suurem osa veest talvel külmub ja veehulk jääb väheseks. Kaevand-veehoidla optimaalseks sügavuseks peetakse 3,5 m. Kaevand-veehoidlate ehitamisel tuleb arvestada pinnavee seisuga. Veehoidlate ehitamine kõrge pinnaveega (0,5—1,5 m allpool maapinda) maastikul on keerulisem. Tööde teostamisel võib tekkida vee ärajuhtimise vajadus ja vett isoleeriva katte ehitamise korral peab viimane vastu pidama kahepoolsele survele ning vee läbiimbumisele (filtratsioonile).

Kui pinnavee pealevool on suur, tuleb vältida veehoidla kaevandi suurt süvendamist ning ehitada see pooleldi maapinda, pooleldi muldtammide vahele (joonis 27).

Kaevandi põhja pind võib olla pinnavee tasemest madalamal ainult jäiga voodriga veehoidlatel, kuid mitte madalamal kui 0,4 m.

Pinnavee kasutamine veehoidla loodusliku toiteallikana võib kõne alla tulla ainult siis, kui veehoidla põhja on võimalik ehitada 1,2—1,5 m allapoole pinnavee kõige madalamat seisuga. Pinnavee taseme suurte kõikumiste korral, kui veehoidla toitmist pinnaveega ja vee võtmiseks tarvilikku vee- pinnataset veehoidlas pole võimalik aastaringelt säilitada,



Joonis 27. Pooleldi maapinda, pooleldi muld-
tammide vahele ehitatud veehoidla.

tuleb veehoidlale ehitada hüdroisolatsioon (veekindel vooder).

Väljastpoolt laotud muldtäidise valli kõrgus ei tohi ületada 1,5 m.

Veehoidla kallaste nõlvus oleneb pinnasest. Soovitatavad kallaste nõlvused on antud tabelis 1.

Tabel 1

Jrk. nr.	Pinnase iseloomustus	Kallaste äärmine nõlvus	
		Sisemised kaldad	Välised tammid
1.	Tihe plastiline looduslik savi	1:1,5	1:1
2.	Savi- ja mittetihedad savimullad	1:2	1:1,5
3.	Tihedaks vajunud ehituspraht, must- muld ja kultuurpinnas	1:1,5	1:1
4.	Samad pinnased, kuid tihedaks vaju- mata	1:2	1:1,5
5.	Peenliiv	1:3	1:2,5
6.	Keskmise terasusega liiv	1:2	1:1,5
7.	Jämeliiv	1:1,5	1:1,5

Kui veehoidla hüdrosoleeriva katte sidematerjalina kasu-
tatakse tsementi ja bituumenit, võib nõlvus kõigi pinnase lii-
kide jaoks olla 1:1,5.

Veehoidla süvendi kaevamisel ja mahu määramisel tuleb
arvestada ka seda, et kogu hoidla veetagavara ei ole võimalik

tulekahju kustutamisel ära kasutada, sest tuletõrjeauto abil veehoidla tühjaksammutamisel jääb selle põhja umbes 50 sm paksune veekiht. Peale selle külmub talvel vesi lahtises veehoidlas 50 sm paksuselt. Seega moodustab 2 m paksuse veekihi hoidla kasulik veemaht ainult 50% hoidla tegelikust veehulgast.

Andmed veehoidlate mõõtmete ja mahtude kohta on antud tabelites 2 ja 3.

Tabel 2

Jrk. nr.	Veehoidla kaevandi mõõtmed (kallaste ligikaudne nõlvus 1:2)					Uldmaht m ³	Kasulik maht m ³
	Sügavus	Mõõtmed m					
		maapinnal		põhjas			
		pikkus	laius	pikkus	laius		
1	2	3	4	5	6	7	8
1.	2,5	12	12	2	2	143	68
2.	2,5	14	14	4	4	224	112
3.	2,5	16	16	6	6	324	167
4.	2,5	18	18	8	8	444	233
5.	2,5	20	20	10	10	584	311
6.	2,5	22	22	12	12	744	399
7.	2,5	24	24	14	14	924	499
8.	2,5	14	10	4	0	133	62
9.	2,5	16	12	6	2	214	107
10.	2,5	18	14	8	4	313	161
11.	2,5	20	16	10	6	434	228
12.	2,5	24	16	14	6	544	288
13.	2,5	26	18	16	8	704	377
14.	2,5	26	20	16	10	908	435
15.	3,0	12	12	0	0	144	73
16.	3,0	14	14	2	2	228	125
17.	3,0	16	16	4	4	336	191
18.	3,0	18	18	6	6	468	273
19.	3,0	20	20	8	8	624	371
20.	3,0	22	22	10	10	804	483
21.	3,0	14	12	2	0	180	95
22.	3,0	16	14	4	2	276	155
23.	3,0	18	16	6	4	396	229
24.	3,0	20	16	8	4	456	266
25.	3,0	20	18	8	6	540	318
26.	3,0	24	20	12	8	792	476

Jrk. nr.	Veehoidla mõõtmed, kui kallaste nõlvus on 1:1,5						Kasulik maht m ³
	Sügavus	Mõõtmed m				Uldmaht m ³	
		maapinnal		põhjas			
		pikkus	laius	pikkus	laius		
1	2	3	4	5	6	7	8
1.	2,5	11,5	11,5	4	4	162	83
2.	2,5	13,5	13,5	6	6	250	131
3.	2,5	15,5	15,5	3	8	357	191
4.	2,5	17,5	17,5	10	10	485	263
5.	2,5	19,5	19,5	12	12	632	343
6.	2,5	21,5	21,5	14	14	800	436
7.	3,0	11,0	11,0	2	2	147	82
8.	3,0	13,0	13,0	4	4	237	138
9.	3,0	15,0	15,0	6	6	351	211
10.	3,0	17,0	17,0	8	8	490	296
11.	3,0	19,0	19,0	10	10	651	396
12.	3,0	13,0	11,0	4	2	186	106
13.	3,0	15,0	13,0	6	4	288	169
14.	3,0	17,0	15,0	8	6	414	248
15.	3,0	21,0	17,0	12	8	639	389
16.	3,0	23,0	17,0	14	8	714	436
17.	3,5	10,5	10,5	0	0	129	73
18.	3,5	12,5	12,5	2	2	216	131
19.	3,5	14,5	14,5	4	4	331	209
20.	3,5	16,5	16,5	6	6	475	305
21.	3,5	18,5	18,5	8	8	646	423
22.	3,5	12,5	10,5	2	0	165	99
23.	3,5	14,5	12,5	4	2	267	165
24.	3,5	16,5	14,5	6	4	396	254
25.	3,5	18,5	16,5	8	6	554	358
26.	3,5	20,5	16,5	10	6	632	412

Et veehoidla oma otstarvet täidaks, tuleb selles säilitada veetagavara igal aastaajal, ka suvisel sademetevaesel perioodil. Hoidla normaalse kasutamise üheks peamiseks tingimuseks on vee pinnasesse läbiimbumise vältimine. Vee säilitamise seisukohalt peetakse rahuldavaks neid veemahuteid, kus vee pinna alanemine ööpäevas vee läbiimbumise arvel ei ületa 3—5 sm. Vee läbiimbumise vähendamiseks tuleb veehoidla seintele ja põhja ehitada veekindel vooder. Voodrimaterjali valik oleneb pinnase iseärasustest, vastava materjali olemasolust ja maksumusest.

Hüdroisolatsioonvoodrile esitatakse järgmised peamised nõuded:

- veepidavus;
- vastupidavus;
- odavus.

Vastavalt nendele nõuetele on tabelis 4 toodud soovitatavate hüdroisolatsioonvoodrite iseloomustused. Näiteks veepidavuselt on esikohal asfaltbetoonvooder, odavuselt aga kunstlik kolmataaz.

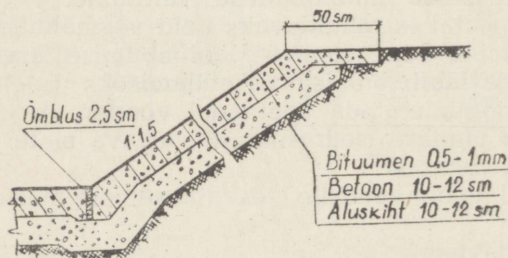
Tabel 4

Koht	Veepidavuselt	Vastupidavuselt	Odavuselt (1 m ² maksimum rublades)
I	Asfaltbetoonvooder	Betoonvooder	Kunstlik kolmataaz 0,2—1,0
II	Betoonvooder	Kivivooder	Keedusoolast hüdroisolatsioonikiht 2,5—4,0
III	Kivivooder	Asfaltbetoonvooder	Savivooder 8,0—12,0
IV	Savivooder	Savivooder	Kivivooder 25—35
V	Kunstlik kolmataaz	Kunstlik kolmataaz	Asfaltbetoonvooder 30—35
VI	Keedusoolast hüdroisolatsioonikiht	Keedusoolast hüdroisolatsioonikiht	Betoonvooder 40—50

Betoonvooder

Betoonvoodril on head hüdroisolatsiooni omadused ning ühtlasi kindlustab ta veehoidla kaldaid sissevarisemise eest. Betoonvooder peab kaua vastu (mitukümmend aastat) ja seda saab edukalt kasutada veehoidlate ehitamisel mitmesugustes pinnastes.

Betoonvooder kujutab endast 10—12 sm paksust betoonikihti, mis on valatud veehoidla seintele ja põhja. Põhja ja seinte betoonikihtide ühenduskohtadel peab betoonvoodri paksus olema vähemalt 15—18 sm. Kalda servadel, mille laius on tavaliselt 50 sm, võib betoonvooder olla 7—8 sm paksune (joonis 28).



Joonis 28. Betoonvooder.

Filtratsiooni tõkestamiseks ettenähtud seinabetonvoodri koostis peab olema vahekorras 1 : 2 : 4 või 1 : 3 : 6 (tsement : liiv : killustik). Kui veehoidla betoonvooder ehitatakse ainult kaevandi kallaste kindlustamiseks, mitte aga vee läbiimbumise tõkestamiseks, võib betoonisegu olla palju lahjem — 1 : 12 või isegi 1 : 16 (tsement : täidis).

Vajumise tagajärjel ja temperatuuri järskude muutuste mõjul võivad betoonvoodrisse tekkida praod. Selle vältimiseks tuleb betoonvoodrisse jätta õmbluskohad põiki kallaste nõlvust iga 3—5 m järel ning piki kaldaid nii, et õmblused satuksid kohakuti kaevandi põhjas olevate õmblustega. Kaevandi põhja betoonvoodrisse tehakse õmblused ainult siis, kui kaevandi põhja ja külgede mõõtmed ületavad 6—8 m.

Õmblused, mille laius on tavaliselt 2,0—2,5 sm, täidetakse elastsest materjalist vahekihiga. Enam levinud vahekihimaterjalina kasutatakse asfaltbituumenit. Äärmisel juhul võib vahekihimaterjalina kasutada lauaservi, mis jäetakse betoonikihti valamise ajal.

Vee filtratsiooni vähendamiseks kaetakse betoonikihi pealispind õhukese bituumenikihiga. Bituumenikiht kantakse betoonile kuumalt pintslil abil.

Savise ja poolsavise pinnase puhul tuleb veehoidla kaevandi kaldad ja põhi hoolikalt tasandada ning katta 10—20 sm paksuse killustiku-, kruusa- või liivakihiga ja hästi kinni tampida.

Enne betoneerimistöid on vaja kaevandi põhi ja küljed hoolikalt märjaks kasta või kaevand 1—2 päevaks veega täita. Pärast seda on kaevandi põhja ja kalda pinnas vaja veel kord tugevasti kinni tampida.

Betoneerimine algab kaevandi põhjast, mis piiratakse kallastega ühinemise kohalt laudraamiga. Lauad takistavad betooni laialivalgumist ning aitavad määrata betoonikihi paksumust ning taset. Kaevandi küljed tuleb betoneerimisel laudadega ülalt alla osadeks jaotada ja üle ühe betooniga täita.

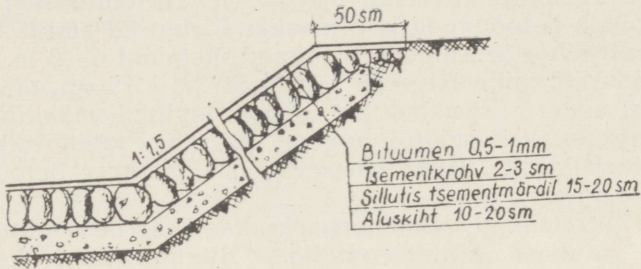
Kui betoneeritavale pinnale valatakse betoonisegu, tuleb pind tasandada ning vibraatorite või tampnuiade abil tihendada. Peale selle tuleb betoneeritud pind lõplikult tasandada lauaserivatele otstega toetuva rihtlati abil.

Kaevandi külgedele osade kaupa asetatud betoonikihil tuleb lasta 3—4 päeva kivistuda ning pärast seda võib betoneerida külgedel vahelejätud osad. Kivistumise ajal on vaja betoneeritud pind katta mattide või õhukese saepurukorraga ja hoida seda niiskena.

Kivivooder

Kivivooder on heade hüdroisolatsiooniliste omadustega ning ühtlasi kindlustab veehoidla kaldaid sissevarisemise eest. Kivivooder on väga vastupidav ning seda võib edukalt kasutada igasugustes pinnastes.

Kivivooder kujutab endast ükskõik missugustest kividest 20—30 sm paksust tsementmördil vahekorras 1 : 3 laotud kivikihti (joonisel 29).



Joonis 29. Kivivooder.

Kivivoodri pealispind tuleb katta 2—3 sm paksuse tsementkrohvikorruga. Vee filtratsiooni vähendamiseks kaetakse krohvi pealispind kuumalt pealekantud bituumenikihiga.

Savise ja poolsavise pinnase puhul tuleb veehoidla kaevandi kaldad ja põhi enne kivivoodri ladumist tasandada ning katta 10—20 sm paksuse killustiku-, kruusa- või liivakihiga.

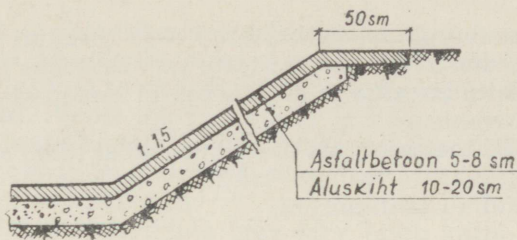
Enne voodri ladumist tuleb kaevandi sisepinnad niisutada kas pihustatud joa abil või täita kaevand 1—2 päevaks veega. Seejärel tuleb pinnas kaevandi põhjas ja kallastel veel kord tugevasti kinni tampida.

Kivivoodri ladumist tuleb alustada kaevandi põhjast ja hiljem üle minna külgedele, kusjuures kivivoodrit on vaja laduda suunaga alt üles 50—70 sm laiuste ribadena.

Asfaltbetoonvooder

Asfaltbetoonvooder on kõige tõhusamaks vee filtratsiooni tõkestamise vahendiks. Seda võib edukalt kasutada igasugustes pinnastes. Veehoidla asfaltbetoonvoodri paksus peab olema 5—8 sm (joonis 30).

Asfaltbetoon on bituumeni, täidise ja inertsete materjalide (killustik, liiv) segu. Täidiseks võib kasutada asfалtpulbrit, portlandtsementi, lubja- ja kriidipulbrit jms. Asfaltbetooni vee-



Joonis 30. Asfaltbetoonvooder.

pidavus kasvab, kui bituumeni protsenti segus suurendatakse. Tavaline bituumenisisaldus asfaltbetoonis kõigub kaalu järgi 9—15% vahel. Kasutada tuleb elastset bituumenit margiga 3 või 4.

Asfaltbetooni täpne koostis, mis sõltub inertsete materjalide ja täidise terasusest ning kvaliteedist, tuleb kindlaks määrata laboratoorsel teel.

Orienteerumiseks on tabelis 5 toodud kaks asfaltbetooni koostist.

Tabel 5

Jrk. nr.	Materjali nimetus	Koostis I Koostis II	
		Kaaluosades	
1.	Asfaltmass (pigi)	55	0
2.	Asfaltpulber	0	35
3.	Bituumen	2	5
4.	Killustik või kruus	30	42
5.	Liiv	10	14

Segu valmistatakse spetsiaalsetes seadmetes või kateldes, kus see kuumutatakse 160—180° C.

Savise ja poolsavise pinnase puhul tuleb veehoidla kaevandi kaldad ja põhi enne nendele asfaltbetooni pealekandmist tasandada ja katta 10—20 sm paksuse killustiku-, kruusa- või liivakihi, või veel parem — 5—8 sm paksuse lahja tsementmördi kihiga (1:12 kuni 1:16) ning rikkalikult niisutada.

Asfaltbetooni segu temperatuur peab pealekandmise momendil olema vähemalt 140°. Pealekantud asfaltbetooni kiht tuleb hoolikalt tasandada, kinni rullida ja selle pealispind kuumalt siledaks triikida.

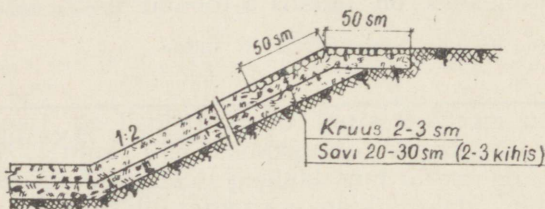
Asfaltbetooni kihte peab olema vähemalt kaks, iga kiht 2,5—3,0 sm paksune. Asfaltbetooniga katmist alustatakse veehoidla põhjast. Seejärel kaetakse kaldad ribadena alt üles kogu kaevandi ümbermõõdus. Ribade laius ei tohi ületada 1 m.

Kui kaks riba pärast katkestatud tööd otsakuti kokku satu-
vad, tuleb tardunud riba korrapäratu serv tasaseks lõigata, mää-
rida kuuma bituumeniga ja alles seejärel asetada liidetava riba
serv teisele ribale.

Pärast töö lõpetamist või töövaheaegadel tuleb asfaltbetooni
kaitsta päikesekiirte vahetu mõju ja mehaanilise rikkumise
eest kuni täieliku jahtumiseni.

Savivooder

Kui pinnas koosneb liivast ja mullasest savist, millest vesi
kergesti läbi tungib, ning kui läheduses on saada head savi ja
liiva, on veehoidla kaevandi seinad ja põhi otstarbekohane
katta 20—30 sm paksuse kinnitambitud savivoodriga. Savivoo-
der on küllaltki heade hüdroisolatsiooni omadustega ning,
arvestades tema odavust, laialdast kasutamist leidnud (joo-
nis 31).



Joonis 31. Savivooder.

Voodri veepidavus oleneb kasutatava savi omadustest.
Väga rasvase savi kasutamisel võib saada peaaegu vettpidava
voodri, kuid sel juhul peavad kaevandi kaldad olema väga
lauged (mitte vähem kui 1:3).

Et ehitada veehoidlad järsemate kallastega (1:2), tuleb
savivoodriks kasutatavas savimassis tõsta liivasisaldust. Tava-
liselt kasutatakse veehoidlate isoleeriva voodri valmistami-
seks savi ja liiva segu vahekorras 1:3 kuni 1:4 olenevalt savi
rasvasusest.

Savimass tuleb ette valmistada segukastides või -aukudes,
kus savi segatakse peenliivaga ning lisatakse 25 osa vett. Sel-
lise niiskusesisaldusega savimassi tuleb niikaua segada, kui ta
on hästi plastiliseks muutunud. Õige koostisega ja hästi läbi-
segatud savimass säilitab peos kokkusurumisel tekkinud vor-
mi ning on sõrmedega katsudes kleepuv.

Enne savivoodri pealeasetamist tuleb kaevandi põhi ja kal-
dad tasandada, pinnas hästi kinni tampida ja märjaks kasta.

Algul tuleb 10 sm paksuse savikihiga katta kaevandi põhi,

seejärel 1 m laiuste ribadena kaevandi küljed ning hoolikalt kinni tampida. Niiviisi kantakse kaevandi põhjale ja külgedele kolm 10 sm paksust savikihti, mis moodustavad hoidla vett isoleeriva voodri. Pärast iga voodrikihi ja kogu voodri kinnitamisest tuleb seda kaitsta päikesekiirte vahetu mõju eest kotiriide või koheda mullakihiga ning niisutada aeg-ajalt kuni veehoidla veega täitmiseni.

Hoidla ülalpool veepinda olev serv tuleb katta kruusa või killustikuga ja kinni tampida.

Kunstlik kolmataaž

Saviliiv- ja liivsavimuldades võib vee läbiimbustumist kõrvaldada nn. kunstliku kolmataaži abil. Liivastes pinnastes ei anna see katmisviis vajalikke tulemusi.

Kolmateerimine seisab kaevandi külgedes ja põhjas olevate tühikute (pooride) täitmisel peeneteralise pinnase, peamiselt saviosakestega.

Selle mooduse efektiivsus sõltub õige savisordi valikust ühe või teise pinnaseliigi jaoks. Näiteks savimullastes ja peenliiva sisaldavas pinnases oleva veehoidla kaevandi kolmateerimiseks tuleb kasutada rasket savi, jämedateralises pinnases aga lahja savi või isegi savisegust mulda.

Veehoidla kaevandi kolmateerimiseks vajaliku savihulga saab kindlaks määrata järgmise valemi abil:

$$G = K \times D \times S \text{ (kg),}$$

kusjuures: K — koefitsient, mis on võrdne 18;

D — kolmateeritavate pinnaseosade keskmine terasus mm-tes;

S — kaevandi sisepind m².

Kunstlik kolmataaž on võrdlemisi lihtne ja odav ning toimub järgmiselt.

Savi pannakse segukasti ja niisutatakse rikkalikult veega. 1,5—2 ööpäeva möödumisel sõtkutakse ja segatakse savi hästi läbi, lisades segule vett, kuni savi muutub vedela taigna sarnaseks. Saadud mass valatakse veemahutis olevasse vette. Seejärel segatakse mass pikkade lattide abil hästi läbi ning lastakse settida. Settimisel valguvad ülipeenened saviosakesed vee läbiimbustumise tagajärjel koos veega hoidla põhja ja seintele ning ummistavad vähehaaval pinnases olevad praod. Et vähendada filtratsiooni miinimumini, korraldatakse seda võtet mitu korda, kusjuures savimassi ei tohi ühekordsel segamisel olla rohkem kui 5 kg kuupmeetri vee kohta (väga peeneteralise pinnase puhul jätkub isegi 2 kilogrammist massist kuupmeetri vee kohta).

Samuti ei tohi järgmist segamist varem ette võtta, kui vesi on täielikult selginud. Igal järgmisel segamisel tuleb savihulka segus 15—30% võrra vähendada. Mitmekordse kolmateerimise tulemusena filtratsioon kas väheneb või lakkab hoopis.

Kui aga vee filtratsioon ei lakka, tuleb veehoidlat uuesti kolmateerida, kasutades selleks lahjemat savi.

Keedusoolast hüdroisolatsioonikiht

Veehoidlast vee maasse imbumist saab takistada ka hoidla sisepindadele keedusoolakihi sadestamise teel. Seda moodust kasutatakse ainult savimuldade puhul. Soolast hüdroisolatsioonikiht peab hästi vett, kuid ei ole püsiv. 4—6 aasta järel tuleb kihti uuendada, vastasel korral algab filtratsioon uuesti.

Soolakihi tekitamiseks tuleb veehoidla põhja ja seintesse immutada keedusoola. Selleks on vaja 2—5 kg soola ruutmeetri kohta. Hea hüdroisolatsioonikihi saamiseks tuleb veehoidla sisepind katta 20% lise keedusoolalahusega. Et lahus kataks pinda ühtlaselt, on soovitatav veehoidla seinte pritsimisel kasutada pihustavat joatoru. Juhul, kui sool halvasti veehoidla piiretesse imendub, tuleb neid 10 sm sügavuselt kobestada ja seejärel uuesti soolalahusega üle pritsida. Enne veega täitmist tuleb veehoidla seinad ja põhi tihedaks tampida. Et vee läbiimbumine pärast soolakihi pealekandmist väga aeglaselt väheneb, on vaja veehoidlat 3—6 ööpäeva jooksul kuni läbiimbumise lakkamiseni pidevalt veega täita.

Veehoidla kaevandi ehitamine

Enne veehoidla kaevandi ehitamisele asumist tuleb kindlaks määrata selle asetus maastikul ja tuletõrjeautode paigutamise kohad.

Et kindlaks määrata pinnavee kõrgus ja sügavus ning pinnase iseloom, kuhu veehoidla kavatsetakse ehitada, kaevatakse 1×1 m suurune proovisüvend, millega lahendatakse veehoidla soovitava sügavuse, kallaste nõlvuse ja hoidla hüdroisolatsiooni küsimused. Süvendit täites võib kindlaks teha vee pinnasesse imbumise määra. Kui vee pind süvendis alaneb rohkem kui 3—5 sm ööpäevas, tuleb hoidlale ehitada vett isoleeriv vooder. Süvend ei tohi olla sügavam kui rajamisele tuleb veehoidla.

Enne veehoidla kaevamistöörde alustamist tuleb lahendada kaevatava mulla paigutamise küsimus — kas see tuleb eemal-

dada või kasutatakse ära kohapeal. Kohapeal kasutatakse kaevandist saadud muld ära sel juhul, kui veehoidla ehitatakse pooleldi maa sisse ja pooleldi tammide vahele. Tõkketammid ehitatakse 10—15 sm paksuste kihtide kaupa. Iga kiht valatakse veega üle, tambitakse kinni ning asetatakse sellele jälle uus kiht. Tõkketammi harja laius peab olema 1—1,5 m.

Veehoidla kaevandi kaevamisel on soovitatav kasutada mehhanisme (ekskavaatorid, buldooserid jms.). Mulla teisaldamiseks on suurte veehoidlate ehitamisel kasulik rakendada linttransportööre. Kaevamisel saadavat mulda on soovitatav kasutada mõne madalama koha või nõo täiteks. Teatavat osa muldast tuleb tarvitada rinnatise ehitamiseks veehoidla ümber. Mehhanismide puudumisel või tööde väikese mahu juures kaevatakse veehoidla kaevandid inimjõul, kuid ka neil juhtudel on mulla eemaldamiseks soovitatav kasutada autosid või linttransportööre.

Kui pinnavesi kaevandisse tungib, tuleb tarvitusele võtta abinõud selle eemaldamiseks kas pumpamise või ärajuhtimise teel.

Käesolevas juhendis on käsitletud looduslike veekogude tuletõrje-veevõtukohtadeks kohandamise, lihtsamate lahtiste veehoidlate ehitamise ning tuletõrje-veehoidlate eksplateerimisega seoses olevaid küsimusi. Käsitlemata on jäetud kapitalsete reservuaar-veehoidlate ehitamist, sest need rajatakse vastavate ehitusprojektide kohaselt, milles on ära toodud kõik ehitustöödeks vajalikud andmed ja juhtnõidid.

Tõlge NSV Liidu Siseministeeriumi Tuletõrje Peavalitsuse väljaandest. «Рекомендации по устройству и эксплуатации пожарных водоемов», Moskva, 1958. a.

JUHEND

bensiiini- ja virtsatsisternautode tulekustutustöödeks kohandamise kohta

Viimasel ajal on NSV Liidu kolhoosides, sovhoosides ning remondi- ja tehnikajaamades hakatud tulekahjude kustutamisel edukalt kasutama bensiiini- ja virtsatsisternautosid. Esmakordselt võeti ülalmainitud autod tulekustutustöödel kasutusse 1955. aastal Arzamasi oblastis, ilma et nende juures oleks tehtud konstruktiivseid muudatusi või erilisi täiustusi. Sama toimus 1956. aastal Sverdlovski, Novosibirski ja teistes VNFSV oblastites.

Kasutades saadud kogemusi töötati 1956. a. kevadel Tuletõrje Teadusliku Uurimise Keskinstituudi ja Põllumajanduse Mehhaniseerimise Teadusliku Uurimise Instituudi vahelise koostöö tulemusena bensiiini- ja virtsatsisternautode jaoks välja täiustused, mis muudab need kõlblikuks tulekahjude kustutamisel. Selliste tule kustutamiseks kohandatud autode väärtus seisab selles, et nad on võimelised olemasolevate mehhanismidega täitma paagi, toimetama vee tulekahjukohale ning töötama seal tuletõrje-eriautodena.

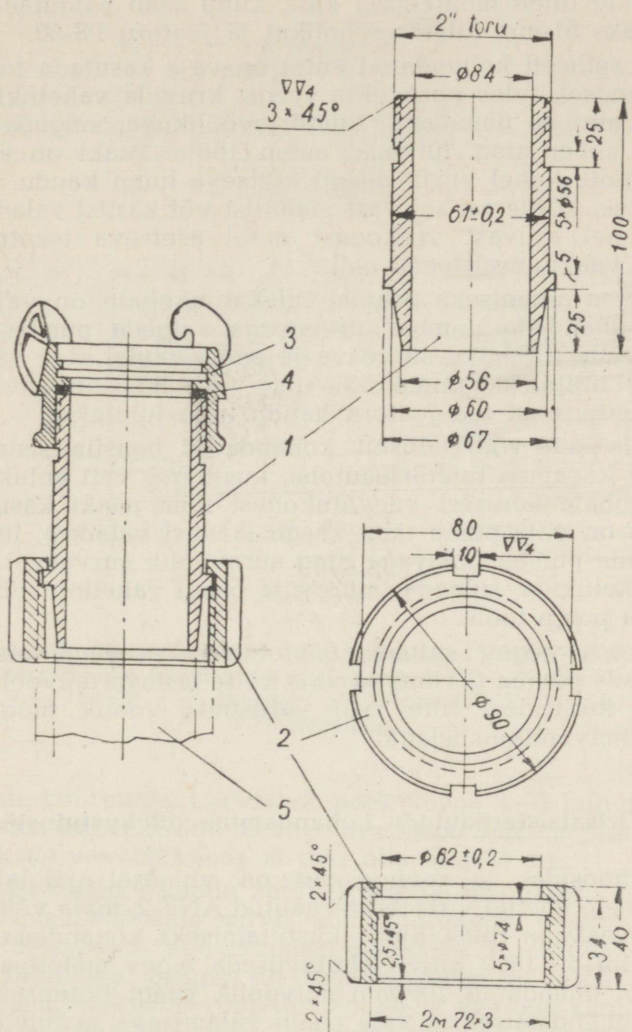
Lähtudes katsetamisel saavutatud headest tulemustest soovitati kõigis põllumajanduslikes ettevõtetes kohandada olemasolevad bensiiini- ja virtsatsisternautod tulekahjude kustutamiseks.

I. Bensiiinitsisternautode ATsM-3800 ja ABZ-2000 kohandamine tulekustutustöödeks

Kolhooside, sovhooside ning remondi- ja tehnikajaamade jaoks toodetakse tööstusettevõtteis kahte liiki bensiiinitsisternautosid: ATsM-3800 ja ABZ-2000, millest esimene on varustatud 3800 ja teine 2000 liitri mahutavusega paagiga. Paagi bensiiiniga täitmiseks ja tühjendamiseks on auto varustatud erilise iseimeva tsentrifugaalpumbaga, millega on võimalik ammutada imivooliku abil 5 m sügavuselt 400 liitrit vett minutis ning saavutada pumba väljaviskeava juures 5-atmosfäärilist survet.

Pump rakendatakse tööle automootori abil jõuülekande-mehhanismi kaudu, mida saab sisse lülitada juhikabiinis oleva hoova abil. Pumba keres on kaks toruühendust: 63-mm imitoru ja 51-mm väljaviske- ehk survetoru.

Selleks et ülalmainitud bensiiinitsisternauto kohandada tulekahjude kustutamiseks, varustatakse pump väljaviske- ehk survetoruga. Pumba väljaviskeava jaoks on vaja valmistada vahetükk, mille ühe otsa moodustab kinnitusmuhv ning teise otsa 51-mm „Rot“-voolikuühendaja (joonis 32).



Joonis 32. Vahetükk tsisternautodele ATSM-3800 ja ABZ-2000 tuletõrjevooliku ühendamiseks: 1 — vahetükk; 2 — kinnitusmuhv; 3 — ühendaja (Ø 50 mm, GOST 2217-54); 4 — tihend; 5 — imivoolik.

Autole tuleb monteerida kast, kuhu saab paigutada vähemalt kaks 51-mm tuletõrjevoolikut ja joatoru PS-50.

Kui selliselt kohandatud autot on vaja kasutada tulekahju kustutamisel, tuleb paak täita veega, kruvida vahetükk väljaviskeavale ja ühendada tuletõrjevoolikuga, sulgeda pumba imiava siiber ning lülitada pump tööle. Paaki on võimalik veega täita kahel viisil: paagil asetseva luugi kaudu vee isevoolu teel kõrgemal seisvast mahutist või käsitsi valades ning madalamal asuvast veekogust autol asetseva tsentrifugaalpumba vaakuumüsteemi abil.

Veejoa andmiseks paagist tulekahjukohale on vaja suruvoolik ühendada pumba surveavaga, sulgeda pumba imiava ning avada torustiku surveava ja paagi kaelal olev vaateava. Seejärel lülitatakse pump tööle ning vesi läheb surveava kaudu voolikusse, kust see joatoru kaudu tulle juhitakse.

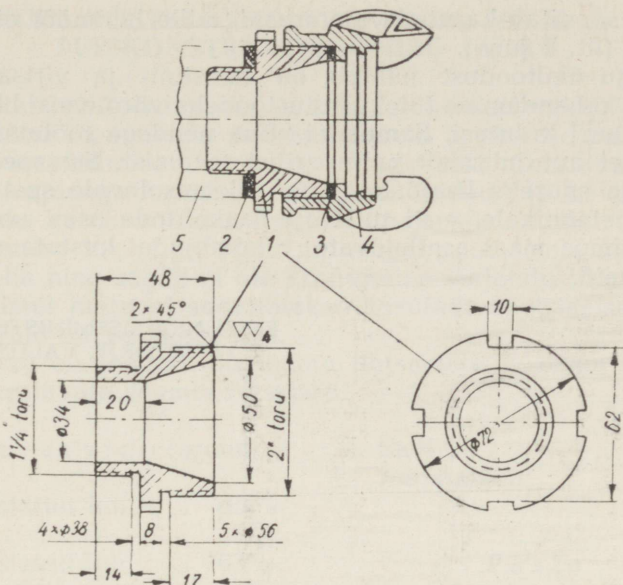
Peale selle võib selliselt kohandatud bensiinistsernautot edukalt kasutada tuletõrjeautona, kusjuures vett antakse tulekahjukohale lahtisest veevõtukohast ilma paaki kasutamata. Selleks on vaja pump täita veega (käsitsi valades), imivoolik ühendada pumba imiavaga ning suruvoolik surveavale kruvitud vahetükiga, sulgeda imitoru ja paagi vaheline siiber ning lülitada pump tööle.

Et koos veega ei satuks pumpa tahkeid esemeid, mis võivad purustada pumba tiiviku, on vaja vette lastava imivooliku otsa siduda kotiriidest filter või varustada voolik mootorpritsi M-600 imivooliku sõelaga.

II. Virtsatsisternautode kohandamine tulekustutustöödeks

Kolhoosides ja sovhoosides on viimasel ajal laialdaselt kasutusele võetud virtsatsisternautod ANŽ-2, mida võib samuti kerge vaevaga tulekahjude kustutamiseks kohandada. Mainitud autol on 1600 liitri mahutavusega tugev metallpaak, millega on ühendatud 100-mm imivoolik paagi täitmiseks. Selle auto kohandamisel on vaja paagi valamisava ja tuletõrjevooliku ühendamiseks valmistada vahetükk, mille üheks otsaks on 51-mm „Rot“-voolikuühendaja (joonis 33). Autole tuleb monteerida kast tuletõrjevoolikute ja joatoru paigutamiseks.

Selliselt kohandatud virtsatsisternautot tulekahju kustutamiseks ette valmistades on vaja vahetükk keerme abil ühendada ühele väljavooluavadest ja teine sulgeda sulguri abil, sest vajalik veesurve saavutatakse ainult ühe voolikliiniga töötamisel, ning täita paak veega. Paak täidetakse veega lahtisest veekogust paagi imivooliku kaudu autol oleva vaakumpõhimõttel töötava spetsiaalse seadeldise abil. Kui mootor töötab



Joonis 33. Vahetükk virtsatsisternautole ANZ-2 tuletõrjevooliku kinnitamiseks: 1 — vahetükk; 2 — tihend; 3 — tihend; 4 — ühendaja (Ø 50 mm, GOST 2217-54); 5 — imivoolik.

keskmiste pööretega, täidetakse paak veega 3—5 minuti jooksul. Masina maksimaalne imemissügavus on 3 m, kusjuures veekihi paksus veevõtukohas ei tohi olla alla 25 sm.

Paagist vooliku kaudu antaval veejoal on joatoru suudmes kuni 1,2-atmosfääriline surve, mida tekitavad paaki juhitud mootori heitgaasid. Vee andmisel paagist võib juhtuda, et heitgaasid tekitavad paagis nii tugeva surve, et auto mootor seisma jääb, veesurve voolikus langeb ja veejuga kaotab oma pikkuse ja löögijõu. Selle vältimiseks ning voolikliinis pideva töösurve kindlustamiseks on vajalik, et autojuht ei väljuks vee andmise ajal juhikabiinist ja käivitaks mootori seismajäämisel selle kuni 30 sekundi jooksul uuesti.

Enne, kui paak uuesti täita, tuleb voolikliin koos vahe-tükiga paagi küljest lahti võtta ning valamisseadme ventiil hoolikalt sulgeda.

Pärast tulekustutustöid tuleb tuletõrjevoolikud hoolikalt kuivatada, puhastada ning koos vahetükkide ja joatorudega autol asetsevasse kasti asetada, et neid oleks vajaduse korral võimalik kiiresti tarvitusele võtta.

On soovitav kasutada joatorusid, mille läbimõõt ei ületaks 16 mm (lit. B juga).

Nagu ülaltoodust nähtub, on bensiini- ja virtsatsisternautode kohandamine tulekustutustöödeks võrdlemisi lihtne ega nõua suuri kulutusi. Samuti ei nõua nendega töötamine tulekahjudel autojuhtidelt palju erilisi teadmisi. Samaaegselt on nad aga suureks lisajõuks maal olemasolevale spetsiaalsele tuletõrjetechnikale, eriti tuletõrje-paakautode osas, sest on ju veeküsimus maal asetleidvate tulekahjude kustutamisel üks raskemaid.

EESTI NSV SISEMINISTEERIUMI
TULETÕRJE VALITSUS

TULD TÕKESTAVAD VÄRVID JA VÕÕBAD PUITKONSTRUKTSIOONIDE JAOKS

Tulekahjude vältimiseks ja tule leviku takistamiseks tulekahju puhul on soovitatav kaitsta hoonete ja ehitiste puitkonstruktsioone süttimise eest mitmesuguste tuld tõkestavate värvide ja segudega katmise teel. Enam levinud ja kõige efektiivsemaks katmisviisiks on puuseinte ja teiste konstruktsioonide katmine krohviga. Kuid mitte igal pool ei ole seda võimalik teha ning sageli ei ole krohvimine majanduslikult kasulik. Sellistel juhtudel soovitatakse kasutada spetsiaalseid tuld tõkestavaid värve ja segusid.

Allpool on toodud mõningate lihtsamate ja enam levinud tuld tõkestavate segude retseptid.

Kattevärv (segud)		Savi	75%
1. Kustutatud lubi	65%	lubjataigen	25%
vesi	35%		
2. Kustutatud lubi	63%		
keedusool	5%	Pasta	
vesi	32%	5. Savi	75%
3. Superfosfaat	67%	lubjataigen	15%
vesi	33%	saepuru	10%

Komponentide kogused on antud kaaluprotsentides.

Tuld tõkestavaid värve ja võõpu valmistatakse nende koostisosade põhjaliku segamise teel kuni mörditaolise massi moodustumiseni (retseptid nr. 1, 2, 3 ja 4).

Puitkonstruktsioonid peavad enne segudega katmist olema tolmust ja porist puhastatud. Tuld tõkestavad segud nr. 1, 2, 3 ja 4 kantakse konstruktsioonidele pintsliga kaks korda, nii et värvikihi paksus oleks vähemalt üks millimeeter. Värvikulu on segude nr. 1 ja 2 juures umbes üks kilogramm ja segude nr. 3 ja 4 juures umbes kaks kilogrammi ruutmeetri kohta. Teist korda tuleb puitkonstruktsioonid katta siis, kui esimene kiht on juba kuivanud.

Tuld tõkestava pastaga (5) kaetakse karedaid (hõõveldamata) puitkonstruktsioone väikese puust labidakese abil ning katte paksus peab olema vähemalt üks millimeeter. Pastakulu on seejuures umbes kaks kilogrammi ruutmeetri kohta.

Tuld tõkestavaid segusid ei ole soovitatav kasutada, kui õhuperatuur on alla nulli.

6. Sulfiitsavi värv (ST-K)	
sulfiitleelis	25 kaaluosa
savi	50 "
vesi	25 "

Sulfiitleelis on sulfaattselluloosi tootmise jääde, mis kujutab endast vees lahustuvat tumepruuni massi.

Saviliikidest on parim nn. rasvane, seebitaoline savi, kuid võib kasutada ka iga kohapeal leiduvat saviliiki.

Sulfiitleelis lahustatakse kuni 70° kuumutatud vees. Saadud segu valatakse metall- või puuanumasse asetatud savile, kusjuures segu põhjalikult segatakse.

Värvikulu on umbes üks kilogramm ruutmeetri kohta.

7. Superfosfaatvõõp

superfosfaat	70 kaaluosa
vesi	30 "

Vee hulk on oleneb superfosfaadi niiskusest.

Superfosfaadile lisatakse pideva segamise juures vett, kuni saavutatakse vastav paksus.

Valmistatud segu tuleb ära kasutada 5—6 tunni jooksul. Selle kulu on umbes kaks kilogrammi ruutmeetri kohta.

Konstruksioonide töötlemisel superfosfaatseguga tuleb tarvitusele võtta ettevaatusabinõud, sest superfosfaat mõjub kahjustavalt inimese nahale. Inimesi, kellel on nahakriimustus, põletushaavu jms., ei ole soovitatav sellele tööle rakendada.

Segu valmistavad ja katmistöid teostavad töölisel peavad olema kummikinnastes, -põlledes ja -saabastes ning kandma kaitseprille.

8. Silikaatvärv SK-L

Silikaatvärv SK-L (valge toon) on välja töötatud Tuletõrje Teadusliku Uurimise Keskinstituudi poolt ja selle koostis on järgmine (kaaluprotsentides):

vesiklaas erikaaluga 1,2 ja mooduliga mitte alla 2,7	54%
litopoon	39%
vermikuliit ehk vilgukivitolm	7%

Värvi SK-L valmistamise ja sellega katmise tehnoloogia on järgmine. Väike kogus vesiklaasi segatakse litopooni ja vermikuliidiga ning seejärel segu hõõrutakse, kuni saadakse ühtlane mass. Saadud pastale lisatakse pideva segamise juures ülejäänud vesiklaasi kogus.

Puuosade pinnad tuleb enne värvimist tolmust ja porist puhastada. Kui puuosad olid varem kaetud õli-, liimi- või mõne muu värviga, tuleb see eelnevalt maha kraapida.

Värvida võib ainult sellist puitu, mille niiskusesisaldus ei ületa 15%, kusjuures õhu temperatuur ei tohi olla alla +10° C.

Värv kantakse pintsliga puidule kaks korda. Pärast esimest katmist peab värv kuivama vähemalt 12 tundi.

Majanduslikult on värv SK-L kõikidele kättesaadav. Uhe ruutmeetri pinna värvimiseks kulutatavad ained maksavad umbes 36 kopikat.

9. Ilmastikukindel tuld tõkestav värv.

Ilmastikukindel tuld tõkestav värv MHS on välja töötatud NSV Liidu Tuletõrje Teadusliku Uurimise Keskinstituudi poolt ja selle koostis on järgmine.

Värvi MHS koostise komponentide nimetused	Komponentide vahetamine %-des (kaalulised)	Poolfabriikatide vahetamine %-des (kaalulised)	Komponentide kulu 1 m ² pinna kohta grammides
Põhisegu (värvialus)			
Perkloorvinüül-vaik (kuiv)	13,0		11,3
Lenduv osa (atsetoon — 25%, toluool — 60%, butüülatsetaat — 15%)	81,6	29,0	71,0
Sulam — K-6	5,4		4,7
	100,0%		87,0
Pasta			
Titaankahelishapend	7,5		16,0
Tsinkvalge	32,0		68,2
Antimonhape	7,5		16,0
Kriit	14,8		31,5
Talk	7,5	71,0	16,0
Kloorparafiin	14,8		31,5
Naturaalvärnits	15,3		32,5
Sikatiiv	0,6		1,3
	100,0	100,0	213,0
Uldine kulu			300,0

Värvivalmistamise tehnoloogia on järgmine.

Värvialuse saamiseks pannakse segajasse ettenähtud hulk perkloorvinüültõrva ja sulamit K-6, mis ilma soojendamata lahustatakse atsetooni, toluooli ja butüülatsetaadi segus. Värvialus valatakse läbi sõela pastasse.

Pasta valmistatakse segajas värvainetest, täidistest, kloorparafiinist ja värnitsast. Seejärel pannakse see umhriisse, kus segu hõõrutakse kuni ühtlase massi moodustumiseni.

Pärast seda valatakse pasta koos värvialusega segajasse ning segatakse korralikult läbi. Enne ümbervalmist nõudesse

tuleb värv lasta läbi sõela, kontrollida värvi sitkust ning värvitud pinna välimust kontrollvärvimise teel.

Tuld tõkestav maalrivärv MHS on ette nähtud puitkonstruktsioonide välispindade värvimiseks.

Enne värvimist tuleb värvitavate puitkonstruktsioonide pinnad tolmust ja porist puhastada. Värvida võib materjale, mille niiskusesisaldus ei ületa 15%, kusjuures õhu temperatuur ei tohi olla alla $+10^{\circ}\text{C}$. Värv kantakse pintsliga puitkonstruktsioonile kaks korda. Pärast igakordset katmist peab värv kuivama vähemalt 12 tundi.

Uhe ruutmeetri pinna värvimine läheb maksma umbes üks rubla ja 70 kopikat.

Kasutatud kirjandust: ajakiri „Požarnoe Delo“ nr. 7, 1958. a. ja nr. 2, 1959. a.

NSV Liidu Ministrite Nõukogu juures asuv Standardite Komitee	RIIKLIK ULELIIDULINE STANDARD <hr/> AHIKUTTE tuletõrjeprofülaktika	GOST 4058-48 Ehitus Z 14
---	---	---------------------------------

Koostatud K. Pamfilovi nimelise Kommunaal- majanduse Akadeemia ja NSV Liidu Ministrite Nõukogu juures asuva Arhitektuuri Komitee poolt	Kinnitatud Uleliidulise Standar- dite Komitee poolt 12. III 1948. a.	Kehtestatud 1. VII 1948. a.
---	---	--------------------------------

I. Standardi ülesanne

1. Käesolev standard määrab kindlaks tuleohutuse abinõude põhialused ja normid küttekollete ning soojusmahtuvusega ja soojusmahtuvuseta ahjude ehitamisel elu- ja kommunaalhoo- netesse.

II. Tuletõrjeprofülaktika eeskirjad

2. Kõigis kohtades, kus hoone puuosad ulatuvad korstna- tes, ahjudes ja seintes olevate suitsulõõride lähedale, tuleb jätta õhuga või tulekindla materjaliga (tellis, asbest jms.) täi- detud vahemaa (vaheruim, -müüritis). Täidetava osa mõõdud ja konstruktsioonid määratakse kindlaks vastavalt käesolevale standardile.

3. Vaheruimid, -müüritised ja muud tuletõrjelised kaitse- konstruktsioonid ehitatakse kohtadele, kus süttivad konstrukt- sioonid lähenevad suitsulõõridele, ning seintes ja korstnas suitsulõõridega kõrvuti kulgevate ventilatsioonikanalite juurde.

4. Ahjud ja korstnad tuleb ehitada selliselt, et süttiva hoonekonstruktsiooni (talad, müürlatid jms.) ning „suitsu“ (s. t. ahju või korstna gaasidega kokkupuutuva sisepinna) vahele jääksid vähemalt tabelis 1 toodud vahemaad.

5. Suitsu juhtimine ventilatsioonikanalitesse on keelatud.

6. Ahjud tuleb ehitada erialustele, arvestades seejuures alljärgnevat:

a) üle 750 kg raskustel soojusmahtuvusega ahjudel peavad olema nende püsivust kindlustavad erialused;

b) 750 kg raskusi ja väiksemakaalulisi soojusmahtuvusega ahjusid lubatakse ehitada otse põrandale, kui sellele on eel- nenud põranda vastupidavuse kontrollimine ja käesolevas standardis p. 4 ja 8 tähendatud abinõude tarvituselevõtmine;

c) soojusmahtuvuseta (voodrita või osalise voodriga) metallahjusid on lubatud ehitada põrandale käesoleva standardi p. 4 ja 7 täitmisel.

Tabel 1

Perioodiliselt koelavad ahjud	Ahju või korstna sisepinna kaugus süttivast konstruktsioonist sm	
	Süttimise eest kaitsmata konstruktsioonid	Süttimise eest kaitstud konstruktsioonid
Soojusmahtuvusega ahjud seinapaksusega 7 sm ja rohkem ning korstnad	38	25
Keraamilised ja voodriga metallahjud seinapaksusega kuni 7 sm	50	38
Voodrita metallahjud	100	70

7. Jalgadega ahju või pliidi asetamisel süttivast materjalist vahelaele tuleb põrand ahju või pliidi all katta isolatsiooniga (asbestpapp või savileotises immutatud kahekordne vildikiht jms.). Isolatsioon tuleb katta plekiga.

Voodrita metallahju jalgade kõrgus peab olema vähemalt 20 sm.

Raamistikuta telliseist köögikollete ehitamisel tuleb ülalnimetatud isolatsiooni tugevdada kolme lapiti laotud tellisekihiga või ehitada tugimüüritis ja katta see ühe kihi tellistega.

8. Kütteava ees olev puupõrand tuleb üle lüüa vähemalt 50×70 sm suuruse plekktahvliga, mis katab kütteavaesise põranda ja ahjuseina-äärse põrandaliistu.

9. Tuhakambri ja suitsukäikude põhjad võivad tulekindlast materjalist põranda ja ahjualuse puhul olla põrandaga ühel ja samal tasapinnal. Süttivast materjalist põranda ja tulekindlast materjalist ahjualuse puhul võib tuhakambri põhi asetada põranda tasapinnal ja suitsukäikude põhjad põrandast vähemalt 14 sm kõrgusel. Süttivast materjalist põranda ja ahjualuse puhul peab tuhakambri ja viimase (korstnasse mineva) suitsukäigu põhi olema ehitatud põrandast vähemalt 14 sm kõrgusele, ülejäänud suitsukäikude põhjad peavad olema vähemalt 21 sm võrra põrandast kõrgemal.

10. Põrandaaluste ja korruste vahelagede tühikute ühendamine tuhakambriga (kütmise ajal ruumide õhutamise eesmärgil) on keelatud.

11. Kaugus ahjulae pealispinna ja ruumi lae vahel ei tohi olla väiksem tabelis 2 näidatust.

Kõetavad ahjud	Minimaalne kaugus ahjulae pealispinnast ruumi laeni sm	
	Süttimise eest kaitsmata lagi	Süttimise eest kaitsstud lagi
Soojusmahtuvusega ahjud raskusega üle 750 kg	65	25
Soojusmahtuvusega ahjud raskusega 750 kg ja vähem	45	35
Soojusmahtuvuseta ahjud	100	70

Märkused 1. Ahjupealne süttiv lagi isoleeritakse krohvimise või raudpleki löömise teel asbestpapile või savileotises immutatud kahekordsele vildikihile.

2. Isolatsiooniga kaetud ahjupealne laeosa peab ahjulae gabariiti igas suunas ületama 15 sm võrra.

3. 2,1 meetrist kõrgema ahju lagi peab koosnema vähemalt kolmest reast tellistest.

12. Ahju pealispinna ja lae vahelist ruumi võib sulgeda (välja arvatud soojusmahtuvuseta ahjud) dekoratiivse tulekindlast materjalist seinaga. Sel juhul tuleb ahjulae paksust suurendada 5—7 sm võrra.

13. Seinakanalite ja ahjuseinte äärde ning korstnate ümber tuleb vahemüritised ehitada tellistest või muudest isoleerivatest materjalidest.

14. Vahemüritised tuleb põrandatesse ja lagedesse ehitada nii, et seinte ja vaheseinte vajumine ei oleneks korstnate ja ahjude vajumisest. Selleks on vaja:

a) ehitada vahemüritis vahelaest paksem;

b) korstna või ahjuga seotud vahemüritise ning vahelae talade ja laudade vahele jätta 2 sm laiune pilu, mis täidetakse savileotises immutatud kahekordse vildikihiga.

15. Vahemüritise-pealne põrand peab olema ehitatud tulekindlast materjalist (betoon, metlahh-plaadid jms.).

16. Turbast, saepurust või muust kergesti süttivast materjalist täidise kasutamisel pööningu vahelael peavad suitsukorstnate, seinakanalite ja ahjude vahemüritised olema ehitatud täidise pinnast 7 sm kõrgemale.

17. Metalltalade otsad ja küljed peavad asetsema suitsulõõridest vähemalt 12 sm kaugusel.

18. Alumise ja ülemise korruse ahjude vahel olevas tugimüritises ei tohi olla puutalasid.

19. Süttivast materjalist seinakonstruktsioonide ning ahjude ja suitsukorstnate vaheline õhuvähe (vaheuum) tuleb ehitada ahju (või korstna puhul kogu ruumi) kõrguses. Vahe-

ruumi laius võetakse vastavalt käesoleva standardi p. 4 nõuetele.

20. Soojustahtuvusega ahju puhul jäetakse vaheruim lah-tiseks või suletakse ühest või mõlemast otsast tulekindlast materjalist seinaga. Tellissein peab olema vähemalt $\frac{1}{4}$ tellise paksune.

Mõlemast otsast suletud vaheruimi ülaosa kaetakse kahe rea tellistega või muu tulekindla materjaliga. Selliselt tekkinud kambriil peavad ülal ja all olema vaheruimi laiused ja vähemalt 13 sm kõrgused võretatud avad.

Soojustahtuvuseta ahju vaheruim tuleb jätta mõlemalt küljelt avatuks.

Süttivast materjalist vaheruimi põrand kaetakse ühe rea telliste, plaatide või muu tulekindla materjaliga.

21. Ohuvahes asetsev süttivast materjalist sein või vahe-sein tuleb kindlalt isoleerida. Selleks otstarbeks soovitatakse sein katta:

a) ühest või kahest küljest lahtise vaheruimi puhul savileotises immutatud kahekordse vildikihiga ja seina ülaosa krohvikihi või katuseplekiga;

b) mõlemast küljest suletud vaheruimi puhul tellisvoodri-ga, mis on asetatud savileotises immutatud kahekordsele vildikihile (külmveerand). Sel juhul tuleb voodri ladumisel kasutada sideainena savi. Tellisvoodri paksus peab olema ahjude ja korterite köögipliitide puhul $\frac{1}{4}$ tellist, ühiselamute köögipliitide puhul $\frac{1}{2}$ tellist;

c) külmveerandi ehitamisel tahatud palkseina vastu tuleb seina külge kinnitada savileotises immutatud kahekordse vildi-kihiga ülelöödud laudadest kilp, millele ehitatakse tellisvooder;

d) vaheruimide külmveerandi laius ja kõrgus peavad olema võrdsed ahju vastavate mõõtmetega, pliidi puhul aga 50 sm võrra suuremad;

e) külmveerandi ehitamisel tuleb arvestada seina vajumist.

22. Vaheruimi piiravate vertikaalsete vahemüüritiste ja seinte sidumine ahju või korstnaga on keelatud.

23. Puuseinte ja -vaheseinte avastesse ehitatud ahjud (korstnad) tuleb puidust eraldada vertikaalsete tellismüüritis-tega kogu ahju (ruumi) kõrguses ja seina või vaheseina pak-suses.

Süttivast materjalist konstruktsioon tuleb isoleerida vahe-müüritisega kokkupuute kohalt asbestpapi-ga või savileotises immutatud kahekordse vildikihiga.

Lõõri sisepinna ja puidu vahelise müüritise paksus tuleb võtta vastavalt käesoleva standardi p. 4 nõuetele.

24. Ahjuga külgnev süttivast materjalist sein tuleb katta

isolatsioonikihiga, mis algab kütteava alumise ääre kõrguselt ja ulatub selle ülemisest äärest 25 sm võrra kõrgemale.

25. Puitmarssidega trepikoja seintes peavad suitsulõõridega tellisestel, korstnatel ja ahjudel olema seinapaksendused „suitsu“ kohal, kusjuures tuleb silmas pidada käesoleva standardi p. 4 nõudeid.

26. Šlakkbetoonist, toorplonnidest, silikaatkividest ja teistest materjalidest seintes asetsevate suitsulõõride sisemised seinad tuleb ehitada punasest tellisest või muust tellist asendavast materjalist.

27. Telliskorstna väliskülje, puusarikate ja roovistiku vahele tuleb jätta vähemalt 10 sm laiune vahe. Metallist ja muude soojusmahtuvuseta korstnate läheduses olevad süttivast materjalist konstruktsiooniosad tuleb üle lüüa savileotises immutatud vildikihiga või katta plekiga.

28. Laud-, pilbas-, sindel ja laastkatuse puhul peab vahe puuosadest korstna välispinnani olema vähemalt 13 sm.

29. Pööningule on keelatud ehitada:

- a) horisontaalseid lõõre;
- b) korstnate puhastusavasid.

30. Suitsukorstnate välisküljed peavad pööningul olema kogu ulatuses valgendatud (lubjatud).

31. Suitsutorusid ja ripplõõre on lubatud ehitada järgmistel tingimustel:

- a) ripplõõri pikkus ei tohi ületada 2 m;
- b) suitsutoru ja ripplõõri pealispinna ning süttivast materjalist lae vahele peab jääma isolatsiooni puudumisel vähemalt 50 sm ja isolatsiooni puhul vähemalt 38 sm;
- c) suitsutoru või -lõõri alumine pind peab olema süttivast materjalist põrandast vähemalt 14 sm võrra kõrgemal;
- d) plekk-kestas suitsutorude ja ripplõõride seinad ning põhi peavad olema $\frac{1}{4}$ tellise paksused, ilma kestata — $\frac{1}{2}$ tellise paksused;
- e) suitsutorude ja ripplõõride pealiskatted peavad koosnema vähemalt kahest seotud vuukidega tellisekihist;
- f) suitsutorud ja ripplõõrid tuleb tugevasti kinnitada.

32. Lahtivõetavate suitsutorude ja -lõõride ehitamine on keelatud. On lubatud ehitada kuni 40 sm pikkusi voodrita metallsuitsutorusid, mis on valmistatud vähemalt 1 mm paksusest terasplekist.

33. Metallsuitsutorude asetamisel ruumidesse tuleb täita järgmisi nõudeid:

- a) iga eelmine jätk peab gaaside käiku mööda olema järgmisse lükatud vähemalt poole toru läbimõõdu pikkuses; jätkukohad tuleb saviga hoolikalt kinni määrada;
- b) metalltoru tuleb ühendada kiviseinas asetseva suitsulõõri või korstnaga sel teel, et metalltoru ots lükatakse

müüritisse vähemalt 10 sm pikkuselt ning ühenduskoht määratakse saviga hoolikalt kinni.

34. Süttivast materjalist lagede alla paigutatud või süttivast materjalist seinte ja vaheseintega paralleelselt asetatud metallsuitsutorud peavad isolatsiooni puudumisel seisma neist eemal vähemalt 70 sm ja süttivast materjalist konstruktsioonide isoleerimise korral vähemalt 50 sm.

35. Rajoonides, kus esineb maavärinaid, tuleb ehitada kerged, karkassiga ahjud. Rasked ja paksuseinalised ahjud ehitatakse metallkesta.

36. Maavärinate rajoonides on keelatud ehitada telliskorstnaid ahjude peale.

37. Iga liiki ahjude korstnad peavad ulatuma katuse pinnast vähemalt 50 sm võrra kõrgemale.

38. Enne ahju eksploatatsiooni andmist tuleb seda proovikütmise teel kontrollida ja ahju kohta tuleohutuse akt koostada.

Uue ahju proovikütmine on keelatud enne korstna lõplikku väljaehitamist.

Esmaste tulekustutusvahendite normid sovhoosidele, remondi- ja tehnikajaamadele, kolhoosidele ning teistele maal asuvatele tööstus- ja põllumajanduslikele ettevõtetele

Sissejuhatus

1. Käesolevad normid on ette nähtud tuletõrjevarustuse ja esmaste tulekustutusvahendite arvu kindlaksmääramiseks maal asuvatele põhilistele tööstus- ja põllumajanduslike ettevõtete tootmis-, lao-, ühiskondlikele ning eluhoonetele ja ehitistele.

Kuna antud normid hõlmavad ainult põhilisi hoonete ja ehitiste liike, tuleb normides mitternimetatud objektidele esmaste tulekustutusvahendite arvu kindlaksmääramisel võrrelda neid ekspuaterimise iseloomult sarnaste hoonete või ehitistega, mille kohta ettenähtud tulekustutusvahendite arv on antud käesolevates normides.

2. Täiendavad juhised on antud tabelites lahtris „Märkused“ ja iga osa lõpus toodud üldjuhendites.

3. Ettenähtud esmaste tulekustutusvahendite arvu tuleb arvestada eraldi iga hoonekorruse kohta.

I OSA

TOOTMISHOONED, -EHITISED JA -SEADMED

Jrk. nr.	Hoone, ehitise või ruumi nimetus	Mõõtühik	Tulekustutid		Kast liivaga (maht 0,5 m³) ja labidaga	Tünn veega (maht 250 l) ja 2 ämbri-ga	Villane või asbestvaip (2 × 2 m)
			OP-3 või OP-5	süsi-happe-			
1	2	3	4	5	6	7	8
1.	Metallide töötlemise mehaanikatsehhid, mehaanilised montaažitsehhid, tahke ja gaasilise kütusega töötavad sepa- ja pressimistsehhid	600 m ²	1	—	—	—	—
2.	Valutsehhid	400 m ²	1	—	—	—	—
3.	Gaasi- ja elektrikeevituse tsehhid, plekk- ja vasksepatöökojad	200 m ²	1	—	1	—	—
4.	Termilised tsehhid:						
	a) tahke ja gaasilise kütusega töötavate ahjudega	300 m ²	1	—	—	—	—
	b) vedelkütusega töötavate ahjudega ¹	Iga seadme kohta	1	—	1	—	—
5.	Maalri-, lakkimis- ja värvimistsehhid	100 m ²	1	—	1	—	—
6.	Puusepa-, laudsepa- ja sadulsepatsehhid	100 m ²	1 ²	—	1	1	—
7.	Elektrimootorite tsehhid	50 m ²	1	1	—	—	—
8.	Traktorite ja mootorite monteerimise ruumid	100 m ²	1	—	1	—	—
9.	Õlide reenerereerimise ja transformaatorite remondi ja kuivatamise ruumid	Ruumi kohta	4	2	2	1	1
10.	Akumulaatorite ruumid	Ruumi kohta	1 ³	1 ³	—	—	—
11.	Puidukuivatid	Kambri kohta	1 ⁴	—	—	—	—
12.	Õhu- ja gaasikompressorid	Kolme kompressori kohta	2	—	—	—	—
13.	Tellisete-hased (ahjude hooned ja liivakuivatid)	600 m ²	1	—	—	—	—

¹ Peale selle iga õlivanni juurde 1 vahttulekustuti OP-3 ja viltvaip.

² Kuid mitte vähem kui 2 ruumi kohta.

³ Paigutatakse väljapoole ruumi ukse juurde.

⁴ Paigutatakse väljapoole kambrit ukse juurde.

1	2	3	4	5	6	7	8
14.	Töökodade juures asuvad jõuseadmed — sisepõlemismootorid	Mootori kohta	2	—	1	—	—
15.	Katlamajad:						
	a) tahke kütusega töötavad	Kahe küttekolde kohta	1	—	—	—	—
	b) vedelkütusega töötavad	— sama —	1	—	1	—	—
16.	Diisiellektrijaamad	Agregaadi kohta	2	1	1	—	—
17.	Gaasigeneraator-elektrijaamad	Agregaadi kohta	1	—	1	—	—
18.	Auru-jõuseadmetega elektrijaamad (lokomotiividega)	Agregaadi kohta	1	2	3	—	1
19.	Transformaator-ala-jaamad	100 m ²	1	—	1	—	—
20.	Garaažid ja autode lahitud seisuplatsid	100 m ²	1	—	1	—	1
21.	Bensiiniautomaadid ja garaažide juures asuvad bensiinijaotamise punktid	Iga automaadi kohta	1	—	1	—	—
22.	Autokaalu ruum	Ruumi kohta	1	—	—	—	—

Märkused I osa juurde

1. Tsehhe, garaaže, elektrijaamu ja teisi tootmishooneid, -ehitisi ja -seadmeid, mille pinnad on väiksemad tabelis (lahter 3) näidatuist, varustatakse esmaste tulekustutusvahenditega koguses, mis on ette nähtud tabelis antud mõõtühiku kohta.

2. Kui ühes ja samas hoones on mitu erineva tuleohtlikkusega tootmis- haru, mille ruumid ei ole üksteisest eraldatud tulekindlate seintega, varustatakse kõik tootmisruumid suurima tuleohtlikkusega ruumi jaoks ettenähtud esmaste tulekustutusvahenditega.

3. Ruumidesse, mille põrandapinnad on väikesed või kuhu on raske normides ettenähtud suurusega liivakaste asetada, lubatakse paigutada väiksema mahutavusega liivakaste.

4. Peale käesolevates normides ettenähtud esmaste tulekustutusvahendite tuleb suurtesse tootmis- ja laoruumidesse iga 5000 m² põrandapinna kohta asetada üks punaseks värvitud tahvel pealkirjaga „Tuletõrjevahendid“. Nimetatud tahvlile peavad olema paigutatud vähemalt järgmised punaseks värvitud tuletõrjevahendid:

- a) tuletõrjekirves 2 tk.
- b) kang 2 „
- c) metallpootshaak 2 „
- d) ämber 2 „
- e) vahttulekustuti (vastava ruumi jaoks normides ettenähtud liiki) 2 „
- f) hüdropult 2 „

II OSA

NAFTASAADUSTE LAOD JA SEADMED

Jrk. nr.	Ehitise või lao nimetus	Mõõtühik	Vahttulekustuti OP-3 või OP-5		Kast liiva-ga m ³		Labidad	Kühvlid	Liivakandmise raamid	Tuletõrjeämbrid	Villane või asbestvaip (2×2 m)	Tünn veega (maht 250 l)
			0,1	0,5								
1.	Lahtised laoplat-sid naftasaaduste hoidmiseks vaatides	200 m ²	2	—	2	2	—	—	2	1	1	
2.	Laoplat-sid naftasaaduste hoidmiseks reservuaarides	Kahe reservuaari kohta	2	1	2	2	2	2	1	—	1	
3.	Naftasaaduste autotsisternidesse ümbervalamise plat-sid	Platsi kohta	4	—	2	2	—	—	4	—	2	
4.	Regeneratsiooni-seadmed	100 m ²	1	—	1	2	—	—	—	1	—	
5.	Ruumid tühjade vaatide hoidmiseks	Ruumi kohta	1	—	—	—	—	—	2	—	1	
6.	Lahtised laoplat-sid tühjade vaatide hoidmiseks	300 m ²	1	—	—	—	—	—	2	—	1	

Märkus II osa juurde

Vajaduse korral võib 0,5 m³ mahutavusega liivakastid asendada suuremamahulistega.

III OSA

KINNISED JA LAHTISED LAOD

Jrk. nr.	Hoone, ehitise või ruumi nimetus	Mõõtühik	Tulekustutid		Kast liivaga (maht 0,5 m ³) ja labidaga	Tünn veega (maht 250 l) ja ämbriga	Villane, vilt- või asbestvaip (2×2 m)
			OP-3 või OP-5	süsihappe-			
1	2	3	4	5	6	7	8
A. Kinnised laod							
1.	Ruumid kergesti süttivate vedelike hoidmiseks vaatides (vedelikud, mille aurude süttimistemperatuur on alla 45°)	50 m ²	1 ¹	—	1	—	—
2.	Ruumid põlevvedelike hoidmiseks vaatides (vedelikud, mille aurude süttimistemperatuur on 45° ja üle selle)	100 m ²	1	—	1	—	—
3.	Plahvatavaid segusid mittemoodustavate kemikaalide laod	200 m ²	1	—	—	—	—
4.	Hapete laod	200 m ²	1	—	1	—	—
5.	Kaltsiumkarbiidi laod	100 m ²	—	1	1	—	—
6.	Paberi-, takkude ja teiste süttivate kiudainete laod	200 m ²	1	—	—	1	—
7.	Tehnilise varustuse (mootorid, masinad, sisseadad), torude, metallide detailide jms. laod	300 m ²	1	—	—	—	—
8.	Toiduainete ja loomasaadalaod	200 m ²	1	—	—	1	—
9.	Süttivate materjalide ja detailide (puut, nahk jms.) laod	200 m ²	1	—	—	—	—
10.	Mittepõlevate materjalide ja detailide laod	400 m ²	1	—	—	—	—
11.	Vilja-, jahu- ja erikultuuride laod	200 m ²	1	—	—	4 ²	—
12.	Surutud ja veeldatud gaaside balloonide laod	200 m ²	1	—	—	—	—
13.	Mineraalväetiste ja teiste mineraalainete laod	500 m ²	1	—	—	—	—
14.	Juur- ja puuviljahoidlad	400 m ²	1	1	—	—	—

¹ Kuid mitte vähem kui 2 ruumi kohta.

² Paigutatakse väljapoole ladu ukse lähedale.

1	2	3	4	5	6	7	8
	B. Lahtised laod						
15.	Kanepi-, takkude, lina- jt. kiudainete laod . . .	100 m ²	1	—	1	1	—
16.	Saetud metsamaterjali laod	300 m ²	1 ³	—	—	1	—
17.	Puutaara (kastid, tünnid jms.) laod	100 m ²	1	—	—	1	—
18.	Umarmetsamaterjali laod	500 m ²	1	—	—	1	—
19.	Turba- ja puusöelaod ⁴ . .	200 m ²	1	—	—	1	—
20.	Kivisöe- ja põlevkivilaod	500 m ²	1	—	—	1	—
21.	Heinte ja õlgede laod ning vastuvõtupunktid	200 m ²	1	—	—	1	—
22.	Kergesti süttivate ja põ- levvedelike laod . . .	Vt. II osa punkt 1					
23.	Küttepuude laod	300 m ²	1	—	—	1	—

³ Kuid mitte vähem kui 2 lao kohta.

⁴ Turbaväljadel asetsevad turbalaod varustatakse tulekustutusvahenditega erinormide kohaselt.

Märkused III osa juurde

1. Peale käesolevates normides ettenähtud esmaste tulekustutusvahendite tuleb lao territooriumile tuletõrjelise järelevalve organite poolt näidatud kohta paigutada punaseks värvitud tahvel pealkirjaga „Tuletõrjevahendid“.

Nimetatud tahvlile peavad olema paigutatud vähemalt järgmised punaseks värvitud tuletõrjevahendid:

- a) tuletõrjekirves 1 tk.
- b) kang 1 „
- c) metallpootshaak 2 „
- d) ämber 2 „
- e) hüdropult 2 „

2. Laoruumid, mille pinnad on väiksemad tabelis näidatuist, varustatakse esmaste tulekustutusvahenditega koguses, mis on ette nähtud tabelis (lahter 3) antud määrtühiku kohta.

3. Talveperioodiks võetakse ära lahtistes ladudes asetsevad tünnid veega. Vahttulekustutid paigutatakse ümber (kõetavasse) valveruumi või mõnda teise laoplatsi lähedal asuvasse teenistusruumi.

IV OSA

LOOMAPIDAMISHOONED. RUUMID JA EHTISED LOOMASÜÜTADE, PÖLLUMAJANDUSKULTUURIDE JMS. TÖÖTLEMISEKS. PÖLLUMAJANDUSMASINATE JA -INVENTARI SEISUKOHAD

Jrk. nr.	Ruumi või ehitise nimetus	Möötühik	Tulekustutid		Kast liivaga (maht 0,5 m³) ja labidaga	Tünn veega (maht 250 l)	Villane, vilt- või asbestvaip (2x2 m)
			OP-3 või OP-5	süsihappe-			
1	2	3	4	5	6	7	8
1.	Looma- ja vasikalaudad, hobusetallid, sigalad, lambalaudad, lindlad	100 m ²	1	—	1	2	—
2.	Süütade ettevalmistamise köögid	Köögi kohta	2	—	—	1	—
3.	Lahtised viljapeksuplatsid	Platsi kohta	4	—	—	4	—
4.	Viljapeksuplatsidel asuvad teisaldatavad elektrijaamad	Jaama kohta	1	—	1	1	1
5.	Viljapeksuplatsidel töötavad kombainid	Kombaini kohta	1	—	1	1	—
6.	Statsionaarselt töötavad traktorid	Traktori kohta	1	—	1	1	1
7.	Viljakuivatid	Kuivati kohta	4	—	—	4	—
8.	Ruumid ja katusealused kombainide hoidmiseks	100 m ²	1	—	—	1	—
9.	Lahtised kombainide seisuplatsid	200 m ²	1	—	—	1	—
10.	Ruumid ja katusealused traktorite hoidmiseks	200 m ²	1	—	—	—	—
11.	Lahtised traktorite seisuplatsid	100 m ²	1	—	—	—	—
12.	Ruumid ja katusealused põllumajandusinventari ja haakeriistade hoidmiseks	200 m ²	1	—	—	1	—
13.	Lahtised platsid põllumajandusinventari ja haakeriistade hoidmiseks	400 m ²	1	—	—	1	—

Märkused IV osa juurde

1. Peale käesolevates normides ettenähtud esmaste tulekustutusvahendite tuleb loomapidamishoonete, põllumajanduskultuuride töötlemiseks ettenähtud hoonete, viljakuivatite ja põllumajandusmasinate ning -inventari

seisukohtade territooriumidele tuletõrjelise järelevalve organite poolt näidatud kohta paigutada punaseks värvitud tahvel pealkirjaga „Tuletõrjevahendid“. Nimetatud tahvlile peavad olema paigutatud vähemalt järgmised punaseks värvitud tuletõrjevahendid:

- a) tuletõrjekirves 1 tk.
- b) kang 1 "
- c) metallpootshaak 2 "
- d) ämber 2 "
- e) hüdropult 2 "

2. Ule 400 m² suuruse põrandapinnaga veiselautade juurde tuleb paigutada kaks tuletõrjevahendite tahvlit.

3. Hooned, ruumid ja platsid, mille pinnad on väiksemad tabelis näidatuist, varustatakse esmaste tulekustutusvahenditega koguses, mis on ette nähtud tabelis (lahter 3) antud mõõtühiku kohta.

4. Talveperioodiks koristatakse ära väljas ja külmades ruumides asetsevad tunnid veega. Vahttulekustutid paigutatakse lähedal asuvasse köetavasse ruumi.

V OSA

PUSTITATAVAD HOONED JA EHITISED

Jrk. nr.	Hoone või ehitise nimetus	Mõõtühik	Vahttulekustuti OP-3 või OP-5	Kast liivaga (maht 0,5 m ³) ja labidaga	Tünn veega (maht 250 l) ja 2 ämbriga
1.	Ehitatav hoone	200 m ² põrandapinna kohta	1	1	1
2.	Ehitustellingud	40 m pikkuse osa kohta (korruste kaupa)	1	—	—
3.	— sama —	100 m pikkuse osa kohta (korruste kaupa)	—	—	1
4.	Ehitusplatsi kontorid	200 m ² põrandapinna kohta	1	—	—

Märkused V osa juurde

1. Ehitatava hoone igal korrusel peab olema vähemalt 2 vahttulekustutit.

2. Talveperioodiks koristatakse ära väljas ja külmades ruumides asetsevad tunnid veega. Vahttulekustutid paigutatakse lähedal asuvasse köetavasse ruumi.

VI OSA

ADMINISTRATIIV-, ÜHISKONDLIKUD, ELU- JA MUUD HOONED

Jrk. nr.	Objekti nimetus	Möötühik	Tulekustutid		Kast liivaga (maht 0,5 m ³) ja labidaga	Tünn veega (maht 250 l) ja 2 ämbriga	Villane, vilt- või asbestvaip (2×2 m)
			OP-3 või OP-5	süsihappe-			
1	2	3	4	5	6	7	8
1.	Administratiivhoonete teenistusruumid: a) koridorisüsteemiga hoonetes	20 j. m. koridori pikkuse kohta	1 ¹	—	—	—	—
	b) mittekoridorisüsteemiga hoonetes, kaasa arvatud koridoride ja treppide pinnad	200 m ²	1 ¹	—	—	—	—
2.	Telefonikeskjaamade (kommutaatorite) ruumid	100 m ²	1	1	—	—	—
3.	Haiglad, polikliinikud, ambulatooriumid: a) koridorisüsteemiga hoonetes	15 j. m. koridori pikkuse kohta	1 ¹	—	—	—	—
	b) mittekoridorisüsteemiga hoonetes	200 m ²	1 ¹	—	—	—	—
	c) laoruumid ravimite hoidmiseks	50 m ²	1	—	—	—	—
4.	Lasteaedade ja -sõimede ruumid: a) laste mängutoad, kantselei-, pesemis- ja rietusruumid	100 m ²	1 ²	—	—	—	—
	b) köögi- ja laoruumid	Iga ruumi kohta	1	—	1	—	—
5.	Õppeasutused: a) klassiruumid koridorisüsteemiga hoonetes	15 j. m. koridori pikkuse kohta	1 ¹	—	—	—	—

¹ Kuid mitte vähem kui 2 korruse kohta.

² Kuid mitte vähem kui üks ruumi kohta.

1	2	3	4	5	6	7	8
	b) klassiruumid mitte-koridorisüsteemiga hoonetes, kaasa arvatud vestibüülide ja treppide pinnad	200 m ²	1 ¹	—	—	—	—
	c) õppeasutuste garderoobid, sööklad ja köögid	100 m ²	1 ²	—	—	—	—
	d) õppeasutuste juures asuvad puidutöökojad	50 m ²	1 ²	—	—	1	—
	e) õppeasutuste juures asuvad metallitöökojad	100 m ²	1 ²	—	1	1	—
	f) kabinetid (füüsika-, keemia- jt.)	Ruumi kohta	1	—	—	—	—
	g) elektri-õppeseadmetega sisustatud ruumid	25 m ²	—	1	—	—	—
6.	Raamatukogud	100 m ²	1 ²	—	—	—	—
7.	Klubid ilma lavadeta . .	100 m ²	1 ¹	—	—	—	—
8.	Klubid lavadega:						
	a) lavaruum	25 m ²	1 ¹	—	—	—	—
	b) lavale suunduvad koridorid ja käigud	50 m ²	1 ³	—	—	—	—
	c) vaatesaal	100 m ²	1	—	—	—	—
9.	Stationsaarsed kinod						
	a) aparaadiruum	Ruumi kohta	1	1	1	—	1
	b) kerimisruum	Ruumi kohta	1	—	1	—	1
	c) aparaadiruumi esik .	Ruumi kohta	1	—	—	—	—
	d) vaatesaal	200 m ²	1 ⁴	—	—	—	—
	e) vestibüül, fuajee . .	100 m ²	1	—	—	—	—
10.	Rändkinopunktid						
	a) aparaadiruum	Ruumi kohta	1	—	—	—	1 ⁵
	b) ruum teisaldatava elektri jaama jaoks .	Ruumi kohta	1	—	—	—	1 ⁵
11.	Raadiosõlmed	Ruumi kohta	1	1	—	—	—
12.	Juuksuri- ja õmblustöökojad, pesumajad ja saunad (välja arvatud pesemisruumid)	100 m ²	1	—	—	—	—
13.	Leivaküpsetuse töökojad						
	a) tahke kütusega töötavad	Kahe ahju kohta	1	—	—	—	—

¹ Kuid mitte vähem kui 2 korruse kohta.

² Kuid mitte vähem kui üks ruumi kohta.

³ Paigutatakse koridori või käigu lavapoolsesse otsa

⁴ Kuid mitte vähem kui 2 saali kohta

⁵ Peale selle peab olema ruumis kuiva liivaga täidetud ämber

1	2	3	4	5	6	7	8
	b) vedelkütusega töötavad	Kahe ahju kohta	1	—	1	—	—
14.	Sööklad ja teemajad .	100 m ²	1	—	—	—	—
15.	Tuletõrjedesood (välja arvatud garaažiruumid)	200 m ²	1	—	—	—	—
16.	Kauplused	50 m ²	1	—	1	—	—
17.	Apteegid	Ruumi kohta	1	—	—	—	—
18.	Petrooleumi müügipunktid	Punkti kohta	2	—	2	—	—
19.	Eluhooned:						
	a) koridorisüsteemiga võõrastemajad, kommunaal- ja ühiselamud	15 j. m. koridori pikkuse kohta	1	—	—	—	—
	b) mittekoridorisüsteemiga võõrastemajad, kommunaal- ja ühiselamud	200 m ²	1	—	—	—	—
	c) võõrastemajade ja ühiselamute köögid, kuivatid jne.	Ruumi kohta	1	—	1	—	—
	d) garderoobid	Ruumi kohta	1	—	—	—	—

Märkused VI osa juurde

1. Raamatukogudes, mille fondides on hinnalisi ja unikaalseid teoseid, tuleb vahttulekustutid asendada süsihappe-tulekustutitega.

2. Iga kommunaal- ja eramaja juurde tuleb suveperioodiks asetada tünn veega (maht 250 liitrit) ja ämber.

3. Süttivast materjalist katusekattega majade juures peavad olema kustutusluud ja redel katusele pääsemiseks.

4. Iga individuaalelamu seina külge peab olema kinnitatud sildike selle tuletõrjevahendi (ämber, kang, kirves jne.) kujutisega, mis tuleb kaasa võtta, kui läheduses asetleidnud tulekahju kustutama minnakse. Kaasavõetavate tuletõrjevahendite jaotuse ja kaasavõtmise korra töötab välja kohapealse vabatahtliku tuletõrje salga ülem ning kinnitab külanõukogu.

5. Teatrite, klubide ja rahvamajade hoonetesse, mille mahutavus on üle 250 koha, tuleb lavaruumide-poolsesse ossa paigutada punaseks värvitud tahvel pealkirjaga „Tuletõrjevahendid“. Nimetatud tahvlile peavad olema paigutatud järgmised punaseks värvitud tuletõrjevahendid:

a) vahttulekustuti	3—10 tk.
b) hüdropult	1—2 "
c) ämber	2—4 "
d) kirves	2—4 "
e) kang	1—2 "
f) pootshaak	2—3 "
g) villane vaip	1—2 "

EESTI NSV SISEMINISTEERIUMI
TULETÕRJE VALITSUS

TAHTSAMAD JUHTMEMARGID

A. JUHTMED NIMIPINGEGA 220—250 V

Tabel 1

Mark	Lühike iseloomustus	Soone ristlõige mm ²
PRD	Kahe vasksoonega nõorjuhe, kummiisolatsiooniga	0,5—6
AR	Uhe vasksoonega armatuurjuhe, kummiisolatsiooniga	0,5
ARD	Kahe vasksoonega armatuurjuhe, kummiisolatsiooniga	0,5
ŠR-220	Kahe vasksoonega nõorjuhe, kummiisolatsiooniga, iga soon immutamata puuvillpunutises .	0,5—1,5
ŠRO-220	Sama, mis ŠR-220, kuid mõlemad sooned ühises punutises	0,5—1,5
ŠRP	Kahe vasksoonega rippnõorjuhe, kummiisolatsiooniga (punutise all tugev kate puuvillast koest)	0,75
PPV	2—3 vasksoonega juhe, vinüülisolatsiooniga .	0,75—2,5

Märkus. Kõiki märgitud nõorjuhtmeid on lubatud paigaldada kuivadesse, köetavatesse ruumidesse.

B. JUHTMED NIMIPINGEGA 500 V

Tabel 2

Mark	Lühike iseloomustus	Soone ristlõige mm ²
PR-500	Uhe vasksoonega juhe, kummiisolatsiooniga, immutatud puuvillpunutises	1—400
APR-500	Sama, kuid alumiiniumsoontega	2,5—400
PRG-500	Uhe vasksoonega juhe, kummiisolatsiooniga, painduv, immutatud puuvillpunutises	0,5—400
TPRF	1—4 vasksoonega juhe, kummiisolatsiooniga, valtsitud teraskestas (kuulo)	1—10
PV	Uhe vasksoonega juhe, vinüülisolatsiooniga .	0,75—10
PGV	Sama, kuid painduv	0,75—10
PRTO	Vasksoontega juhe, kummiisolatsiooniga, ühe- ja mitmesooneline, ühises puuvillpunutises, paigaldamiseks terastorudes	Ühesooneline 1—500 2—4-sooneline 1—120
APRTO	Sama, kuid alumiiniumsoontega	Sama

Märkus. Juhtmeid PV, PGV ja APR kasutatakse ühel alusel juhtmega mark PR. Juhe PGV on ette nähtud paigaldamiseks terastorudes kohtades, kus emulsioon ja õli võivad vigastada kummiisolatsiooni.

Juhtmete PRTO ja APRTO puudumisel lubatakse nende asemel kasutada terastorudes juhtmeid PR ja APR, välja arvatud niisketes ja eriti niisketes ruumides ning välisjuhtmestikus. Juhet APR kasutatakse vaid juhul, kui antud elektriseadmes pole keelatud kasutada alumiiniumsoontega juhtmeid.

Mark	Lühike iseloomustus
AG, AB, ABG, APG, ABGV, APGV, AAG, AAB, AABG, AAPG, AAGV, AABGV, AAPGV	Kaablid alumiinium- või vasksoontega, immutatud paberisolatsiooniga, alumiiniumkestas, soomustatud ja soomustamata
VRG, VRB, VRBG, NRG	Kaablid vasksoontega, kummiisolatsiooniga, polüvinüülkloriidkestas ja mittesüttivas kummikestas, soomustatud ja soomustamata
SRG, SRA, SRB, SRBG, SRP, SRPG	Kaablid vasksoontega, kummiisolatsiooniga, pliikestas, soomustatud ja soomustamata
SG, SA, SV, SBG, SP, SPG, SK, SBV, SBGV, SPV	Kaablid vasksoontega, immutatud paberisolatsiooniga, pliikestas, soomustatud ja soomustamata.

Alumiiniumkestas kaableid kasutatakse võrdselt pliikestas kaablitega. Sööbiva keskkonna puhul tuleb kaablikestade valikul arvestada keskkonna mõju nendele.

Polüvinüülkloriidkestas soomustamata kaableid tuleb kaitsta päikese-kiirte vahetu mõju eest.

Enam levinud isoleeritud juhtmete kasutusala sõltuvalt ruumide iseloomust ja juhtme paigaldusviisist

Tabel 4

Umbriseva keskkonna iseloomustus	Kasutatav juhtmemark sõltuvalt paigaldusviisist					
	lahtiselt isoleeritud või pellidel	lahtiselt iso-laatoritel	lahtiselt isoleeritud	lahtiselt ja süvistatult terastorudes	süvistatult kummi- või vinüülitorudes	lahtiselt pellidel
1	2	3	4	5	6	7
Kuivad, kätetavad ruumid	PRD, APR, PR-500, PV	—	APR, PV, PR-500	PV, PGV, PRTO-500, APRTO-500	APR, PV, PR-500, PPV ¹	TPRF, PPV
Kuivad, mitteköetavad ja väikese niiskusesisaldusega ruumid	APR, PV, PR-500	APR, PR-500, PV	—	PV, PGV, PRTO-500, APRTO-500	—	VRG, SRG, NRG
Niisked ja eriti niisked ruumid	—	APR, PR-500, APV, PV; paljas vask- või alumiiniumjuhe vähemalt 3,5 m kõrgusel APR	—	PV, PGV, PRTO-500, APRTO-500	—	VRG, SRG, NRG
Kuumad ruumid	—	PR-500, PV	—	PV, PGV, PRTO-500, APRTO-500	—	TPRF, NRG
Tolmused ruumid (tule- ja plahvatusohutu tolmu)	—	APR, PR-500, PV	APR, PV, PR-500	PV, PGV, PRTO-500, APRTO-500	APR, PV, PR-500	TPRF, NRG

¹ Süvistatult ilma isoleeritud.

1	2	3	4	5	6	7
Tuleohtlikud ruumid: a) liinipingel maa suhtes kuni 250 V	Juhtmestik trossidel: APR, PV, PR-500	PR-500, PV, APR Juhtmestiku paigaldamine vahetult krohvimata puitpinda- dele pole lubatud	ARP, PV, PR-500	PV, PGV, PRTO-500, APRTO-500	—	TPRF, NRG, SRG, VRG, SRBG ² VRBG ²
b) liinipingel maa suhtes üle 250 V	—	—	APR, PV, PR-500	PV, PGV, PRTO-500, APRTO-500	—	TPRF, NRG, SRG, VRG, SRBG ² VRBG ²
Plahvatusohtlikud ruumid: a) V-I ja V-Ia kate- gooria ruumid .	—	—	—	PRTO-500, PV, PGV	—	SRBG, VRBG
b) V-II, V-IIa, ja B-Ib kategoria ruumid	—	—	—	APRTO-500	—	NRG, SRBG, VRBG
Väljaspool hooneid .	—	APR, PR-500	—	PV, PGV, PRTO-500 APRTO-500	—	—
Pööninguruumid . . .	PR-500, PV	PR-500, PV	—	PV, PGV, PRTO-500	—	—
Vibratsioonile ja põrutustele alluta- tud elektrisead- med (kraanad, va- gunid, mehaanilised vasarad jne.) . . .	—	—	—	PV, PGV, PRTO-500	—	—

² Juhtmestiku võimalike mehaaniliste vigastuste korral.

Lubatud kestvad koormused amprites vasksoontega kummi- ja vinüülisolatsiooniga juhtmetele ning kummiisolatsiooniga vasksoontega nõorjuhtmetele

Tabel 5

Soone ristlõige mm ²	Lahtiselt paigaldatud juhtmed	Uhes torus paigaldatud juhtmed				
		kaks ühe-soonelist juhet	kolm ühe-soonelist juhet	neli ühe-soonelist juhet	üks kahe-sooneline juhe	üks kolme-sooneline juhe
0,5	10	—	—	—	—	—
0,75	13	—	—	—	—	—
1,0	15	14	13	12	13	12
1,5	20	17	15	14	16	13
2,5	27	24	22	22	22	19
4	36	34	31	27	28	24
6	46	41	37	35	35	30
10	70	60	55	45	50	45
16	90	75	70	65	70	60
25	125	100	90	80	90	75
35	150	120	110	100	110	90
50	190	165	150	135	140	120
70	240	200	185	165	175	155
95	290	245	225	200	215	190
120	340	280	255	230	260	220

Lubatud kestvad koormused amprites kummi- ja vinüülisolatsiooniga alumiiniumsoontega juhtmetele

Tabel 6

Soonte ristlõige mm ²	Lahtiselt paigaldatud juhtmed	Uhes torus paigaldatud juhtmed		
		kaks ühe-soonelist juhet	kolm ühe-soonelist juhet	neli ühe-soonelist juhet
2,5	21	18	17	17
4	28	25	25	20
6	35	32	28	27
10	50	45	42	35
16	70	55	55	50
25	95	75	70	60
35	115	90	85	75
50	145	125	115	105
70	185	155	145	125
95	225	190	175	155
120	260	215	195	175

Lubatud kestvad koormused amprites kummiisolatsiooniga torujuhtmetele (TPRF) ja vasksoontega kummiisolatsiooniga tina- või vintüülkestas, soomustatud või soomustamata kaablitele

Tabel 7

Soone rist- lõige mm ²	Uhesooneli- sed, lahtiselt paigaldatud	Kahesooneelised		Kolmesooneelised	
		lahtiselt paigaldatud	maasse asetatud	lahtiselt paigaldatud	maasse asetatud
1,5	20	17	30	17	25
2,5	27	24	40	22	35
4	36	34	50	31	45
6	46	45	65	37	55
10	70	60	95	50	80
16	90	80	125	65	105
25	125	100	160	85	135
35	150	125	190	105	165
50	190	155	240	130	205
70	240	190	290	160	250
95	290	230	350	195	300
120	340	265	405	230	350

Märkus. Maasse asetamiseks on lubatud kasutada ainult pliikestas kaableid.






Mitmesuguse läbimõõduga lühikeste vasktraatide sulamisvoolud
(kasutamisel sulavelementidena lahtistel kaitsmetel)




Tabel 8

Vool A	Traadi läbi- mõõt mm	Vool A	Traadi läbi- mõõt mm	Vool A	Traadi läbi- mõõt mm
5	0,16	40	0,63	100	1,16
10	0,25	50	0,73	120	1,31
15	0,33	60	0,83	140	1,45
20	0,40	70	0,91	160	1,59
25	0,46	80	1,00	180	1,71
30	0,52	90	1,08	200	1,84
35	0,58				

VALGUSTITE TUUPE

Tabel 9

Valgusti tüüp ja lambi suurim lubatav võimsus	Kasutuspiirkond	Joonis
„Alfa“, emailitud plekist 100 W	Peamiselt kohalikuks valgustuseks kuivades, kõetavates ja mittekuivades ruumides	
„Universaal“ 200 W	Normaalse tolmusisaldusega kuivade tootmisruumide üldvalgustuseks. Tuleohtlikes ruumides lubatud ainult täieliku klaaskupli olemasolu korral. Riputamiskõrgus 3–6 m	
Välisvalgusti 1000 W	Välisvalgustuseks ning niiskete ja eriti niiskete tootmisruumide sisevalgustuseks. Ruumides opaal- (piim-) klaasist kupliga. Riputamiskõrgus väljas 6–7 m, ruumis 5–6 m	
Vee- ja tolmukindel, metallist kerega 200 W	Niiskete, eriti niiskete ning suure tolmusisaldusega ja sööbivate aurudega ruumide üldvalgustuseks. Riputamiskõrgus 4–5 m	
Kuu Ø 250 mm 150 W	Normaalse tolmusisaldusega tootmisruumide, samuti administratiiv- ja ühiskondlike ruumide (koolide) üldvalgustuseks. Riputamiskõrgus 3–5 m	

Valgusti tüüp ja lambi suurim lubatav võimsus	Kasutuspiirkond	Joonis
Portselanist või plastmassist valgusti klaaskupliga 60—100 W	Sama, mis vee- ja tolmukindlal valgustil	
Kooniline valgusti (lütsett) 500 W	Administratiivsete ja ühiskondlike ruumide (koolide), samuti puhaste tootmisruumide üldvalgustuseks. Riputamiskõrgus 4—5 m	
Plafoon 60 W	Madalate, peamiselt ametiruumide, koridoride ja esikute üldvalgustuseks. Asetuse kõrgus 3—4 m	

PÖLLUMAJANDUSES KASUTATAVAD VALGUSTID

Tabel 10

Ruumi iseloomustus	Soovitavad valgustitüübid
Kuivad, köetavad ruumid	„Universaal“, „alfa“, kooniline valgusti, kuul, plafoonid
Niisked ja eriti niisked ruumid	„Alfa“ ja „universaal“ portselanist või plastmassist lambipesadega
Niisked, sööbivate aurudega ruumid	Portselanist (või metallist) klaaskupliga armatuur portselanist või plastmassist lambipesaga. Eriti rasketes tingimustes — vee- ja tolmukindlad armatuurid juhtmete lahus sisseviiguga
Tuleohtlikud ruumid	Välisvalgustusarmatuurid klaaskuplitega; portselanarmatuurid (kinnised); vee- ja tolmukindlad armatuurid
Plahvatusohtlikud ruumid, kus on lubatud üles panna elektriseadmeid	Portselanist kinnised, vee- ja tolmukindlad armatuurid

ELEKTRIMOOTORITE KASUTAMINE

Elektrimootori tüüp valitakse vastavalt tema töötamistingimustele

Tabel 11

Mootori ehitusviis	Töötamistingimused
Kaitstud	Kuiv, puhas, tolmuta ruum
Kinnine	Tolmune ruum, niiske ruum, samuti väljas töötamisel (kattega kaitstud)
Happekindla isolatsiooniga	Sööbivate aurude ja gaasidega ruum
Plahvatuskindel	Plahvatusohtlik ruum

Kasutatud kirjandust: K. Pratkan „Abiksi kolhoosi elektrifitseerijale“, Tallinn, 1958. a.

NÕUDED ELEKTRIJUHTME PPV KASUTAMISEL

Mitu aastat kasutati polükloorvinüül-isolatsiooniga elektri juhet PPV vastavalt ajutistele tehnilistele tingimustele. Kuid selles juhendis oli palju puudusi. Praegu on selle asemele kehtestatud uued juhtnõod.

Vastavalt nendele juhtnõoidele toodetakse elektri juhtmeid PPV ristlõikega 1,0, 1,5 ja 2,5 mm² mitmesuguste hoonete, nagu elumajade, administratiiv-, kooli-, ravi-, teatri- jt. hoonete sisemiste elektrivõrkude monteerimiseks.

Retsepti nr. 38 järgi toodetavaid mittevalguskindla isolatsiooniga juhtmeid PPV (läbipaistev kollakaspruun plastikaat-isolatsioon) võib paigaldada ainult süvistatult.

Juhtmeid PPV võib kasutada vooluvõrkudes, mille pinge ei ületa 380 V, ning tingimusel, et koormus ei ületaks 1 kW.

Juhtmeid PPV ei tohi kasutada rippuvate armatuuride ühendamiseks valgustusvõrguga ega paigaldada lahtiselt tuleohtlikesse ruumidesse ja pööningutele. Plahvatusohtlikes, niisketes, eriti niisketes, keemiliselt aktiivse keskkonnaga ruumides ning lasteasutuste IV ja V tulepüsivuse astmega hoonetes on juhtmete PPV kasutamine keelatud.

Juhtmed ei tohi mingil juhul kokku puutuda hoonete ja ehitiste metallosadega. Juhtmete monteerimise ajal ei tohi õhu temperatuur olla alla -15°C , sest madalama temperatuuri juures võib juhtme isolatsioon puruneda. Transportimisel ja hoidmisel on vaja juhtmeid kaitsta mehaaniliste vigastuste vastu.

Lahtiselt võib juhtmeid paigaldada tulekindlatele ja raskesti süttivatele konstruktsioonidele (ülekrohvitud puit) ning tapeedile, kui sellega on kaetud tulekindlad seinad.

Süvistatult võib juhtmeid paigaldada:

a) tulekindlast materjalist seinte ja vaheseinte vagudesse;
 b) tulekindlatele vahelagedele märgkrohvi alla, monteeritavate raudbetoondetailide vahedesse või spetsiaalsetesse vagudesse, mis tuleb hiljem seguga kinni määrada, ning raudbetoonplaatide õõnsustesse;

c) süttivatele seintele, vaheseintele ja vahelagedele krohvi alla. Märgkrohvi korral peab olema juhtme all asbestpapist riba või vähemalt 5 mm paksune krohvi kiht, kuivkrohvi korral tuleb juhtmed asetada kipsisse või kahe asbestpapi kihi vahele. Kipsikiht peab mõlemal pool juhet olema vähemalt 5 mm paksune ning asbestikiht vähemalt 3 mm paksune, kusjuures asbestikiht peab mõlemalt poolt juhtme äärest ulatuma vähemalt 5 mm võrra üle. Juhtmete paigaldamine „kimbus“ on keelatud. Mitme juhtme paralleelsel paigaldamisel peab iga juhtme vahele jääma 3—5 mm laiune vahe.

Tuleb vältida juhtmete ristumist. Kui see pole võimalik, on vaja juhtme isolatsiooni ristumiskohas tugevdada, mähkides selle ümber 3—4 kihti kummi- või polükloorvinüül-isoleer-paela. Et juhete saaks paremini painutada, tuleb soontevaheline isolatsiooniriba välja lõigata, seejuures traati paljastamata. Seintest, vaheseintest ja vahelagedest läbiviimisel on vaja juhtmed paigaldada kummi- või polükloorvinüül-torudesse, mille otstele on asetatud portselanpiip või -tüll. Samuti tuleb portselanpiip või -tüll asetada varjatult paigaldatud juhtme väljumiskohtadele.

Elektrivõrkude normaalsel ja ohutul ekspluateerimisel omavad suurt tähtsust juhtmete kinnitamine ja õige ühendamine voolutarvitajatega.

Lahtise paigaldusviisi puhul võib juhtmeid kinnitada liimi ja naelte abil, mille läbimõõt ei tohi ületada 1,4—1,8 mm ja pikkus 20—25 mm. Varjatud paigaldusviisi juures on keelatud kasutada juhtmete kinnitamiseks naelu; sel juhul tuleb juhtmed kinnitada kipsisegu abil.

Juhtmed tuleb harutoosides ühendada tinutuse, keevituse, mutter- või pressühenduse abil. Harutoosid peavad olema valmistatud plastmassist või mõnest muust isoleerivast materjalist, metallharutoosidel peab sees olema isolatsioon. Lühise tekkimise ja voolu kao vältimiseks tuleb metallharutooside avad varustada isoleerainest tüllidega. Tüllide puudumisel on vaja juhtme isolatsiooni harutoosidesse sisenemise kohtades tugevdada.

Kontaktiga ühendatav juhtmeosa vabastatakse isolatsioonist. Kontaktide juures tuleb vabaks jäänud juhtmeosa täien-davalt isoleerida.

Monteeritud juhtmestikku kontrollitakse ja katsetatakse vastavalt elektriseadmete ehitamise eeskirjadele, kusjuures varjatult paigaldatud juhtmete kontrollimisel koostatakse akt enne nende katmist krohviga ja pärast tööde lõpuleviimist.

Elektrivõrkude kontrollimisel tuleb arvestada, et juhtme PPV isolatsioonilisi omadusi ning vastupidavust mitmesugus-tele keskkondadele pikema aja vältel (10 aastat ja rohkem) on veel vähe uuritud. Seepärast on soovitatav kõigist juhtme iso-latsiooni riknemise juhtudest informeerida elektrimajanduse ja tuletõrje töötajaid.

(Ajakirjast „Pozarnoe Delo“ nr. 7, 1959. a.)

Kinnitan
 ENSV. Põllumajanduse ministri
 asetäitja
 M. Kozlov
 30. detsembril 1955. a.

Kooskõlastatud
 ENSV Siseministri asetäitja
 Ševtšenko
 19. detsembril 1955. a.

ERINÕUDED

a) K-35-tüüpi statsionaarsete riulkuivatite ekspluateerimisel

1. Enne töö algust tuleb kontrollida ja korda seada küttestorustik ning jälgida, et selle pinnal ei oleks tolmu.

2. Kuivatamise ajal ei tohi temperatuur riuli (võrgu) all tõusta üle 70° , vilja temperatuur aga ei tohi ületada 50° .

Juhul, kui temperatuur tõuseb üle lubatud määra, tuleb viivitamatult avada siiber küttegaaside väljalaskmiseks korstnasse ning võtta tarvitusele abinõud vilja jahutamiseks ümberkühveldamise teel.

3. Pärast kuivati töö lõppemist kontrollida:

a) kuivatatud vilja temperatuuri, mis ei tohi ületada 50° ;

b) kas kütte- ja kuivatusruum on tuleohutuse nõuetele vastavas seisukorras.

b) VISHOM-tüüpi statsionaarsete mehhaniseeritud šaht-viljakuivatite ekspluateerimisel

1. Enne töö algust tuleb:

a) kontrollida difuusoreid ja agregaadid sisemust puhastusavade kaudu, kas need on täiesti tolmu- ja prahivabad;

b) vastuvõtupunker täielikult täita viljaga.

2. Enne agregaadid töötamise algust ei tohi soojendusgaaside temperatuur ületada 140° .

3. Jälgida, et agregaadid asetatud vili pidevalt liiguks.

4. Kõrbe- või suitsulõhna avastamisel tuleb kohe välja lülitada agregaadid ventilaator ning suurendada külma vilja läbilaske kiirust, et likvideerida vilja põlemist agregaadis külma vilja läbilaskmise teel.

Põlema läinud vili välja lasta agregaadist ja koguda metallnõusse, kus lõplikult kustutada veega.

5. Eriti niiske vili tuleb agregaadist läbi lasta mitu korda madala temperatuurirežiimi juures.

6. Pärast kuivatamist tuleb kogu vili agregaadist välja lasta.

TULETÖRJETEHNILISE MIINIMUMI T U U P P R O G R A M M

EESTI-NSV PÖLLUMAJANDUSE ALAL TÖÖTAJATELE

Eesti NSV kolhoosides, sovhoosides ja teistes põllumajanduslikes majandites asetleidnud tulekahjude tekkimise ja levimise põhjuste tundmaõppimisest võib järeldada, et enamikul juhtudel saavad tulekahjud alguse põllumajanduslike ettevõtete töötajate ja maaelanike hooletusest, kes rikuvad või jätvavad täitmata kehtestatud tuleohutuse eeskirjad, ning et tule leviku peamiseks põhjuseks on tulekustutusvahendite oskamatu kasutamine puhkenud tulekahju likvideerimisel.

Seepärast on sovhooside, remondi- ja tehnikajaamade, kolhooside ning põllumajanduslike ettevõtete ühisomandi tuleohu eest kaitsmise peamiseks tingimuseks selgitustöö tegemine põllumajanduse alal töötajate seas selle kohta, et nad on kohustatud rangelt täitma tuleohutuse nõudeid, ning nende väljaõpetamine tegutsemiseks võimalike tulekahjude korral.

Vastavalt Eesti NSV Siseministeriumi Tuletõrje Valitsuse poolt 1959. a. avaldatud „Põllumajanduslike ettevõtete tuleohutuse eeskirjadele“ peavad kõik sovhooside, kolhooside, remondi- ja tehnikajaamade ning teiste põllumajanduslike ettevõtete töötajad läbi tegema vastava tuletõrjetehnilise miinimumi väljaõppe.

Kõigi põllumajanduslike ettevõtete töötajad peavad tuletõrjetehnilise miinimumi kursuse läbi tegema üks kord kahe aasta jooksul.

Uusi töötajaid tuleb enne nende tööleasumist tingimata tuleohutuse alal üksikasjaliselt instrueerida. Tuletõrjetehnilise miinimumi kursuse peavad nad läbi võtma tööloleku esimese poolaasta jooksul.

Tuletõrjetehnilise miinimumi ülesandeks on selgitada töötajatele järgmisi põhilisi küsimusi:

1. Tulekahjude ja põlengute põhjused:
 - a) üldise tuleohutuse režiimi rikkumine;
 - b) põllumajanduses kasutatavate agregaatide, mehhanismide ja masinate töörežiimi rikkumine;
 - c) põllumajanduslike tootmiseseadmete mittekorrasolek;
 - d) elektri-, kütte- ja ventilatsiooniseadmete kasutamise eeskirjade rikkumine ja seadmete mittekorrasolek.

2. Tuleohutuse režiim ja tulekahjude vältimise abinõud:
 - a) mitmesugustes tootmishoonetes;
 - b) elektriseadmetega töötamisel ja nende teenindamisel;
 - c) kütteseadmete kasutamisel.
3. Tulekahjude ja põlengute likvideerimine:
 - a) vabatahtliku tuletõrje salkade ja võitlusmeeskondade organiseerimine;
 - b) tulekahjude ja põlengute kustutamise vahendid ning nende praktiline käsitlemine;
 - c) tuletõrjelised signaalsiooni- ja sidevahendid ning nende kasutamine;
 - d) tule levikut takistavad tõkked ja seadmed.

Õppused tuletõrjetehnilise miinimumi tundmaõppimiseks viiakse läbi vastavalt ettevõtte juhataja käskkirjale (kolhoosi juhatase otsusele), mille alusel moodustatakse töötajaist õppegrupid brigaadide, osakondade, farmide jne. kaupa.

On soovitatav, et brigadiridele, farmijuhatajatele, masinistidele, elektrikutele, viljakuivatite kütjatele, laojuhatajatele ning teistele spetsialistidele korraldaks rajoonides tehnilise miinimumi seminare vabatahtliku tuletõrje ühing või mõni teine organisatsioon.

Tehnilise miinimumi õppuste (seminaride) läbiviimise päevad ja kellaajad ning osavõtjate ja lektorite nimed peavad kõigile asjaosalistele aegsasti teada olema. Rajoonis läbiviidava seminari puhul tuleksid need avaldada rajooni TSN täitevkomitee korraldusega, kohapeal aga majandite juhatajate (juhatuste) vastavate otsuste ja käskkirjadega.

Lektoritena tuleb kasutada majandite juhtivaid töötajaid, vabatahtliku tuletõrje liikmeid, mehaanikuid, elektrikuid, töökodade juhatajaid, brigadire, farmijuhatajaid ja teisi, kes on edukalt lõpetanud erialase seminari ning hästi tunnevad tuleohutuse eeskirju ja nõudeid. Lektoritena võivad esineda ka rajoonide tuletõrjeinspektorid, kutselise tuletõrje komandode juhtiv koosseis, vabatahtliku tuletõrje ühingute ning komandode juhtivad töötajad.

Tuletõrjetehnilise miinimumi seminaride ja õppekogunemiste ülemaiks määratakse isikud majandite juhtivast koosseisust.

Kogu tehnilise miinimumi programm jaguneb teemade kaupa 5 osaks, mida õpitakse tundma 5 õppusel, kokku 10 tunni vältel.

Programmi jaotus teemade kaupa ja iga teema sisu on järgmine.

Jrk. nr.	Teema nimetus	Tundide arv
1.	Põllumajanduslike tootmisalade tuleohhtlikkus ja tuleohutuse abinõud tootmisprotsesside juures	2
2.	Elektriseadmete tuleohhtlikkus ja tuleohutuse abinõud nende kasutamisel	2
3.	Kütteseadmete tuleohhtlikkus ning tuleohutuse abinõud nende kasutamisel	2
4.	Majandi tuleohu vastu kaitsmise organiseerimine	2
5.	Tulekahjude ja põlengute likvideerimine	2
Kokku		10 tundi

T e e m a nr. 1

Põllumajanduslike tootmisalade tuleohhtlikkus ja tuleohutuse abinõud tootmisprotsesside juures

S i s u: põllumajanduslikus tootmises kasutatavate materjalide, söötade, valmistoodangu, tootmisjäätmete, kütuse jms. tuleohhtlikkus.

Võimalike tulekahjude ja põlengute põhjused tootmisprotsessi rikkumise (ülekuumendamine, ebaõige doseerimine, kõrvaliste esemete sattumine seadmetesse jne.), tootmiseseadmete mittekorrasoleku (kulumine, ebaotstarbekas kasutamine, puudulik õlitamine jne.) ning üldise tuleohutuse režiimi rikkumise tagajärjel.

Tuleohutuse abinõud tootmisprotsessi kulgemisel, tootmiseseadmete kasutamisel, tooraine, valmistoodangu, söötade, kütusega jms. ümberkäimisel. Materjalide, toodangu, söötade ja teiste ainete säilitamise ja transportimise eeskirjad.

Tuleohutuse režiimist kinnipidamine pärast töö (vahetuse) lõppu: töökoha puhastamine, tootmiseseadmete ülevaatamine, auru-, elektrienergia jms. väljalülitamine.

Üldisest tuleohutuse režiimist kinnipidamine tootmis- ja loomapidamishoonetes, majandi territooriumil ja kõrvalhoonetes. Puhtuse hoidmine, tootmisjäätmete õigeaegne koristamine ja valmistoodangu eemaldamine; territooriumil vaba läbi- ja juurdepääsu kindlustamine hoonetele ja ustele; vaba juurdepääsu tagamine tulekustutus- ja sidevahenditele.

Kergesti süttivate ja põlevvedelikega töötamise režiim ning nende hoidmise ja transportimise eeskirjad. Petrooleumivalgustuse tuleohhtlikkus ja selle vältimine.

Suitsetamisrežiim. Lahtise tule kasutamise eeskirjad (lõkete tegemine jne.) keevitus- ja teiste tuleohhtlike tööde sooritamisel.

Tuleohutuse kohta kehtivad eeskirjad, juhendid, meelepead, käskkirjad ja otsused.

Elektriseadmete tuleohtlikkus ja tuleohutuse abinõud nende kasutamisel

Sis u: üldised andmed elektrivalgustuse ja -jõuseadmete ehituse kohta.

Elektrivõrgu ja -seadmete tuleohtlikkus: ülekoormatus ja lühis, nende põhjused, tagajärjed ja vältimise abinõud. Elektrivõrkude ja -seadmete kaitsmine ülekoormatuse ja lühise vastu; elektrikaitsmed, nende ülesanne, õige valik, järelevalve, parandamine (asendamine), omatehtud kalibreerimata kaitsmete lubamatu kasutamine. Ulemineku takistus ja sädelemine juhtmestikus tulekahju põhjustena, nende ärahoidmise abinõud.

Elektrimasinate, -lülitus- ja -reguleerimisseadmete tuleohtlikkus ja tuleohutuse abinõud nende kasutamisel. Elektrisoojendusseadmete ja -aparaatide tuleohtlikkus ning tuleohutuse abinõud nende kasutamisel.

Akumulaatoriseadmete tuleohtlikkus ja abinõud nendest tekkiva tuleoahu vältimiseks.

Elektrikeevitus ja metallide lõikamine ning tuleohutuse abinõud nende tööde teostamisel.

Staatiline elekter, selle tuleohtlikkus ja profülaktilised abinõud.

Piksekaitsmete tähtsus ja nende korrashoid.

Elektrijuhtmestiku, -masinate, -seadeldiste, -aparaatide ja muude elektriseadmete igapäevase kasutamise elementaarsed eeskirjad, mida töötajad peavad täitma oma igapäevases töökäigus.

Kütteseadmete tuleohtlikkus ning tuleohutuse abinõud nende kasutamisel

Sis u: küttesüsteemid (keskküte, ahiküte jne.), nende tuleohtlikkus ja tuleohutuse režiim nende kasutamisel. Ahiküte ja selle tuleohtlikkus.

Ahiküttest tekkivate tulekahjude peamised põhjused (katkised ahjud, järelevalve puudumine, ülekuumendamine jne.). Tuleohutuse nõuded ahjude ehitamisel ja eksploateerimisel (vahemaa kuni süttivate konstruktsioonideni, kütteaavaesised plekid, kütterežiim, järelevalve küdevate ahjude üle, ahjude süütamiseks kergesti süttivate ja põlevvedelike kasutamise keeld, kütuse hoidmise kord jne.).

Ahjude, küttekollete ja söödaaurutajate kasutamise iseära-

sused loomapidamishoonetes, viljakuivatites ja teistes põllumajanduslike ettevõtete tootmishoonetes.

Ahjude kütmise eest vastutavaks määratud isikute kohustused.

Teema nr. 4

Majandi tuleohu vastu kaitsmise organiseerimine

Sis u: töötajate vastutavus tuleohutuse eeskirjade täitmise eest töökohtadel.

Tuletõrjetehnilised komisjonid sovhoosides, remondi- ja tehnikajaamades ning kolhoosides; komisjoni koosseis, ülesanded, õigused ja kohustused, komisjoni töötamise kord.

Vabatahtliku tuletõrje salgad (VTS): nende osatähtsus, otsarve ja organiseerimise kord. VTS liikmete kohustused, nende igapäevased ülesanded tuleohutuse režiimi kindlustamisel ja tekkinud tulekahjude likvideerimisel töökohtades.

VTS liikmete teenistuse organiseerimine, häire korras kogunemine ja väljasõit tulekahjule. VTS juhtkond. VTS ülalpidamine, soodustused ja ergutused salgaliikmetele.

Tuleohutuse eest vastutavate isikute määramise kord. Farmide, osakondade, töökodade jne. tuleohutuse eest vastutavate isikute osatähtsus, õigused ja kohustused.

Teema nr. 5

Tulekahjude ja põlengute likvideerimine

Sis u: majandis olevate tulekustutusvahendite loetelu ja nende lühike karakteristika.

Esmased tulekustutusvahendid: tulekustutid, lammutusriistad, vaibad, liivakastid, veetünnid, sisemised tuletõrjevesikud, kantavad redelid.

Põhilised andmed tuletõrjevoolikute ja nende juurde kuuluvate osade kohta.

Vahttulekustutite OP-3 ja OP-5, süsihappe- ja teiste kustutite ehitus, laengute koosseis, töötamise printsiip ja kasutamise viisid.

Vee, liiva, vaipade ja teiste vahendite kasutamine tulekahju kustutamisel.

Tulekustutusvahendite paigutus ja asukohad majandi territooriumil ning tootmishoonetes.

Põhiliste ja esmaste tulekustutusvahendite hooldamine ning hoidmine.

Tuletõrjelised signalisatsioon- ja sidevahendid, nende ase-

tus, töötamise põhimõtte ja kasutamise eeskirjad; korrasoleku kontrollimine. Tuletõrje väljakutsumise kord.

Tulekahjude ja põlengute kustutamise põhieeskirjad. Üldised andmed tulekahju ja tuletõrjetaktika kohta. Tule leviku võimalikud teed tulekahju ajal. Aine põlemise tingimused; tule leviku tõkked. Põlengu kustutamise viisid.

Peamised eeskirjad, iseärasused ja võtted tulekahjude kustutamisel (tahkete ainete, kiudainete, vedelike jms. põlemisel), inimeste päästmisel, loomade ja vara evakueerimisel, ehituskonstruksioonide avamisel ja lammutamisel.

Vabatahtliku tuletõrje salkade võitlusmeeskonnad ja nende liikmete kohustused.

Praktilised õppused tuletõrjetaktikaliste ülesannete lahendamisel konkreetsetes tingimustes ühes kustutusvahendite praktilise rakendamisega.

Metoodilised juhendid

Käesolev tüüpprogramm kujutab endast näidist ja on aluseks tuletõrjetechnilise miinimumi kursuse konkreetse programmi väljatöötamisel vastavalt majandi (farmi, osakonna jne.) iseärasustele.

Vajaduse korral võib üksikutele teemadele ettenähtud tundide arvu ja üldist ajakulu muuta (suurendada või vähendada).

Õppused tuleb läbi viia konkreetset ja sihipäraselt vastavalt majandi, farmi jms. iseärasustele ning konkreetsele olukorrale.

Üksikute tootmisharude, masinate, seadmete, küttesüsteemide jms. tuleohtlikkuse tundmaõppimisel peab õppuse läbiviija illustreerima oma ettekannet näitlike vahenditega või viima õppuse läbi vahetult tundmaõpitavate seadmete juures töötajate töökohtadel. Kuulajate erilist tähelepanu on tarvis juhtida nendele abinõudele, mis on suunatud tulekahju vältimisele, tule leviku piiramisele ja likvideerimisele.

Õppides tundma üldist tuleohutuse režiimi tuleb esitada konkreetseid näiteid selle rikkumisest ja näidata, milliste tagajärgedeni võivad need rikkumised viia; samuti tuleb tuua näiteid tulekahjude ja põlengute kohta, mis on tekkinud tuleohutuse režiimist mittekinnipidamise tagajärjel.

Tuleohutuse nõuete täitmise kohta tuleb esitada ka positiivseid näiteid.

Õppuste käigus peab õppuste läbiviija tutvustama kuulajaile tuleohtlike ja keevitustööde kohta kehtivaid tuleohutuse eeskirju ja juhendeid; selgitama ja näitama, kuidas tuleohutuse seisukohalt õigesti hooldada elektrivõrku ja -seadmeid, tootmisagregaatide, kütteseadmeid, töökohti, ladusid jms.,

tuues esile kõige tõenäolisemaid tulekahju tekkimise ning tule leviku põhjusi.

Kuulajate peamist tähelepanu tuleb õppustel juhtida nende küsimustele, mis neil tuleb lahendada praktilises töös.

Õppused tulekustutusvahendite tundmaõppimiseks tuleb vahetult läbi viia neis kohtades, kus tuletõrjetehniline varustus ja kustutusvahendid asetsevad. Kui on olemas plakateid, tuleb neid kasutada näitlike vahenditena.

Tulekahju kustutamise peamisi eeskirju on vaja tundma õppida vahetult loomapidamishoonetes, ladudes ja mujal vastavalt olukorrale, mis võib tegelikult kujuneda tulekahju ajal.

Neil õppustel tuleb peamist tähelepanu pöörata sellele, et töötajad omandaksid vajalikke praktilisi oskusi kustutusvahendite käsitlemisel, inimeste päästmisel, tuletõrjekomando väljakutsumisel telefoni teel ja signaalide abil ning ehituskonstruksioonide avamisel ja lammutamisel kasutatavate lammustusriistadega töötamisel.

Iga kuulaja peab tingimata praktiliselt tööle rakendama tulekustuti, hüdropuldi, tuletõrje-signalisatsiooniseadme jms.

Pärast programmi läbitöötamist kontrollitakse, kuidas kuulajad on selle omandanud, ning pannakse neile hinded.

Majandi juhataja käskkirjad, kolhoosi juhatause otsused tuletõrjetehnilise miinimumi kursuse läbiviimise kohta ja tehnilise miinimumi läbiteinud isikute nimed koos vastavate hinnetega kogu kursuse ulatuses peavad olema majandi tuleohutuse eest vastutava isiku, tema puudumisel aga vabatahtliku tuletõrje salga ülema käes.

Igale tuletõrjetehnilise miinimumi lõpetanud isikule antakse välja vastava vormi kohane tõend.

Soovitatav kirjandus

1. A. Kalm, „Tuletõrje taktika“, Tallinn, 1957. a.
2. S. Golubev, „Tuletõrje reakoosseisu õpperaamat“, Tallinn, 1952. a.
3. V. Tšerkassov, „Maaelektriseadmete tuletõrjeline profülaktika“, Tallinn, 1959. a.
4. Põllumajanduslike ettevõtete tuleohutuse eeskirjade kogumik, Tallinn, 1960. a.
5. Tuletõrje voolikute remondi ja eksploatatsiooni juhend, Tallinn, 1959. a.
6. K. Pratkan, „Abiks kolhoosi elektritseerijale“, Tallinn, 1958. a.
7. Põllumajanduslike elektriseadmete tehnilise eksploatatsiooni eeskirjad, Tallinn, 1958. a.

Märkus. Nimetatud kirjandust on võimalik saada kasutamiseks rajooni vabatahtliku tuletõrje ühingust või riikliku tuletõrjelise järelevalve inspektorilt.

EESTI NSV SISEMINISTEERIUMI
TULETÕRJE VALITSUS

SISUKORD

Eessõna	3
Määrus põllumajanduslike ettevõtete ja asutuste tuletõrje kohta	7
Tuleohutuse eeskirjad põllumajanduslikele ettevõtetele	12
Tuleohutuse eeskirjad metsades	33
Tuleohutuse eeskirjad toorlina töötlemisel kolhoosides ja sovhoosides	48
Tuleohutuse eeskirjad elektri- ja gaasikeevitustöödel	57
Tuleohutuse nõuded söödaaurutaja ZK-1,0 (ZK-0,6, ZK-0,5 jt.) ülesseadmisel ja ekspuaterimisel	64
Juhendeid maaehitiste piksekaitsmete püstitamise kohta	66
Juhend kergesti vabastatavate grupiköidikute ehitamise kohta	81
Tuleohutuse eeskirjad maakultuuriasutustele	89
Juhendid tuletõrje-veehoidlate ehitamise ja ekspuaterimise kohta	93
Juhend bensiini- ja virtsatsisternautode tulekustutustöödeks kohandamise kohta	114
Tuld tõkestavad värvid ja võõbad puitkonstruktsioonide jaoks	119
Ahikütte tuletõrjeprofülaktika (GOST 4058-48)	123
Lisa 1. Esmaste tulekustutusvahendite normid sovhoosidele, remondi- ja tehnikajaamadele, kolhoosidele ning teistele maal asuvaltele tööstus- ja põllumajanduslikele ettevõtetele	129
Lisa 2. Tabelid elektrijuhtmete, -kaablite ja -seadmete kohta	140
Lisa 3. Nõuded elektrijuhtme PPV kasutamisel	149
Lisa 4. Erinõuded statsionaarsete riul- ja šaht-viljakuivatite ekspuaterimisel	151
Lisa 5. Tuletõrjetehnilise miinimumi tüüpprogramm Eesti NSV põllumajanduse alal töötajatele	152

СБОРНИК ПРОТИВОПОЖАРНЫХ ПРАВИЛ
ДЛЯ СЕЛЬСКОХОЗЯЙСТВЕННЫХ
ПРЕДПРИЯТИИ

На эстонском языке

*

Toimetaja J. Vaarman

Korrektor E. Laane

Ladumisele antud 21. XI 1959. Trükkimisele antud 23. XII 1959. Paber 60×92, 1/16. Trükipoognaid 10. Trükiarv 5000. MB-10994. Tellimise nr. 1995. Trükikoda «Punane Täht», Tallinn, Pikk 54/58.

Tasuta.

22899



TÜ RAAMATUKOGU



1 0300 00567603 8

Astuge
**VABA TAHTLIKU
TULETÖRJE
RIDADESSE!**